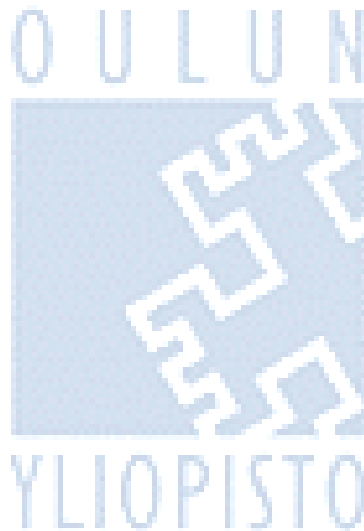

Jouni Ponnikas & Pentti Malinen

**TAVOITTEENA PYSYVÄT
VAIKUTUKSET**

**Oulun yliopiston
rakennerahastohankkeiden väliarviointi**

**Oulun yliopisto
Hallintopalvelujen
lausunnot, muistiot, selvitykset, tilastot
nro 51
Oulu 2004**

ISBN 951-42-7299-4
ISSN 1456-2960

Sisällys

Esipuhe

Yhteenvedo ja suositukset	7
1 Arviointitehtävän tausta ja tavoite	15
2 Arviointikysymykset, viitekehys ja aineistot	19
2.1 Arviointikysymykset.....	19
2.2 Arvioinnin viitekehys.....	20
2.3 Arviointiaineistot.....	21
3 Rakenerahastohankkeiden toteutusalue	22
4 Maisteriohjelmien arviointi	30
4.1 Maisteriohjelmien relevanssi.....	30
4.2 Maisteriohjelmien rekrytointi ja toteutusprosessit	38
4.3 Maisteriohjelmien yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja opiskelijoiden sijoittuminen sekä yhteydet työelämään	41
5 Oulun yliopiston rakenerahastohankkeet	47
5.1 Hankkeiden riippuvuus rakenerahastorahoituksesta ja tarpeellisuus toteutusalueella ..	47
5.2 Yliopiston rakenerahastohankkeiden ohjelmalliset yhteydet ja tavoitteiden profiilit ..	49
5.3 Hankkeiden toimintamallit ja ongelmat	55
5.4 Rakenerahastohankkeiden yhteistyötahot	57
5.5 Hankkeiden jatkosuunnitelmat.....	62
5.6 Tarkemmin tarkasteltavat Oulun yliopiston rakenerahastohankkeet	64
6 Pohdinta	69
Kirjallisuus	

Esipuhe

Yliopistojen merkitys alueidensa kehittämässä on tunnustettu; sen merkitys on oleellisesti kasvanut 1990-luvulta alkaen osana globalisoituvaa ja tietointensiivistä talouden kehitysprosessia. Oulun seudun nopeaa taloudellista uudistumista ja kasvua pidetään yhtenä alan menestystarinoista ja esimerkeistä, joita yritetään "monistaa". Oulun yliopistolle itselleen haaste on vielä laajempi: kuinka laajentaa yliopiston alueellista vaikuttavuutta koko Pohjois-Suomeen. Tässä arviointiraportissa tarkastellaan Oulun yliopiston nykyisessä alueellisessa vuorovaikutuksessa keskeisten EU-rakennerahastojen osaksi rahoittamien hankkeiden onnistumista ja vaikuttavuutta.

Oulun yliopiston Kajaanin kehittämiskeskus on tehnyt Oulun yliopiston toisen vuodesta 2000 vuoteen 2006 kestävä ohjelmakauden rakennerahastohankkeiden väliarvioinnin itsearvioinnin periaatteilla. Kajaanin kehittämiskeskuksen erikoistutkija Jouni Ponnikas on koordinoanut arvioinnin toteuttamisen ja toiminut arvioinnin projektipäällikkönä. Arvioinnin toteuttamisesta ovat vastanneet Jouni Ponnikas ja Kajaanin kehittämiskeskuksen johtaja Pentti Malinen. Arviointi on tehty yhteistyönä, joka on jo omana prosessinaan tukenut oppimista ja käsitteellistänyt vaikeasti tunnistettavia ilmiöitä. Arviointiin ovat osallistuneet Kajaanin kehittämiskeskuksen tutkijat Heikki Keränen, Sirpa Korhonen ja Susanna Nevalainen sekä toimistos sihteeri Sari Pöllänen. Työtä on ohjannut Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden väliarvioinnin ohjausryhmä, johon ovat osallistuneet allekirjoittaneiden lisäksi Oulun yliopiston suunnittelupäällikkö Olavi Jakkula, kehitysjohtaja Paavo Sippola, laskentapäällikkö Soili Vasikainen, EU-koordinaattori Hanna Honkamäkilä sekä varajohtaja Risto Hynynen. Kiitämme mainittuja henkilöitä heidän työpanoksestaan sekä hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä. Työn lopputuloksesta kantavat vastuun allekirjoittaneet. Allekirjoittaneet toivovat, että keskeiset arviointitulokset ja suositukset näkyvät myös konkreettisina muutoksina vaativassa aluekehitystyössä.

Arvioinnin on tilannut Oulun yliopiston rehtori Lauri Lajunen. Kiitämme rehtoria saamastamme haasteellisesta tehtävästä. Arviointi on keino lisätä tietoisuutta yliopiston alueellisesta roolista ja tehostaa hanketoiminnasta oppimista. Arviointi ei kuitenkaan voi haasteita ratkaista. Yliopiston alueellinen vaikuttavuus syntyy ja kehittyy vain yliopistoyksiköiden oman tietoisien toiminnan kautta. Toivomme, että arviointiraportti auttaa osaltaan tätä oppimisprosessia eteenpäin Oulun yliopistossa.

Kajaanissa, 15.12.2003

Jouni Ponnikas ja Pentti Malinen

Yhteenveto ja suositukset

Kajaanin kehittämiskeskus on arvioinut Oulun yliopiston toisen vuodesta 2000 vuoteen 2006 kestävä ohjelmakauden rakenerahastohankkeet ohjelmakauden puolivälissä Oulun yliopiston sisäisenä itsearviointina. Arviointi on luonteeltaan väliarviointi, jonka Kajaanin kehittämiskeskus on saanut tehtäväkseen tarjouskilpailun perusteella.

Arvioinnin tulosten mukaan rakenerahastorahoituksella toteutetut hankkeet ovat luoneet yliopiston toimintaan selkeästi lisäarvoa. Hankkeilla toteutetut toimet olisivat ainakin nykyisessä laajuudessaan suurelta osin jääneet toteuttamatta ilman rakenerahastorahoitusta. Olennainen kysymys nyt on, miten lisäarvo saadaan siirrettyä pysyvänä vaikutuksena osaksi yliopiston toimintaa ja miten hankkeista saadaan jäämään alueille pysyviä vaikutuksia.

Hankkeet liittyvät selvästi ensisijaisemmin alueellisiin kehittämissuunnitelmiin kuin yliopiston omiin strategioihin. Hankkeet eivät kuitenkaan ole ristiriidassa Oulun yliopiston strategioiden kanssa, vaan ne liittyvät yliopiston neljälle painoalalle, jotka ovat biotekniikka, informaatiotekniikka, pohjoisuus ja ympäristö.

Oulun yliopistossa toteutettavat maisteri- ja DI-ohjelmat tukevat Oulun alueen EU:n rahanjakoa keskeisimmin ohjaavaa Oulu 2006 Kasvusopimusta ja siinä linjattuja yritysklustereita. Maisteri- ja DI-ohjelmat ja muut yliopiston rakenerahastohankkeet myös toteuttavat erinomaisesti Oulun tavoite 2 -strategiassa tavoitteiksi asetettuja positiivisia heijastusvaikutuksia laajemmalle Pohjois-Pohjanmaalle ja muualle Pohjois-Suomeen, sillä kasvusopimuksen yritysklustereihin liittyviä maisteriohjelmaa toteutetaan esimerkiksi Kainuussa tai Oulun eteläisen alueella. Oulun yliopisto ylimatekunnallisena toimijana tuo lisäarvoa alueellisiin rajoihin rajautuvaan kehittämiseen hankkeistamalla johonkin rajattuun alueeseen keskeisesti liittyviä ohjelmia laajemmalla maantieteellisellä alueella.

Yliopiston rakenerahastohankkeet ovat innovatiivisia, alueille uusia toimintamalleja etsiviä ja luovia, tutkimus- ja koulutushankkeita ja erittäin perusteltuja hankerahoituksella rahoitettavia toimia. Yliopiston yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamisessa on luontevinta, että yliopisto on alueellisissa kehittämishankkeissa asiantuntijaorganisaatio ja akateemisen koulutuksen antaja.

Oulun yliopiston hankkeissa on paljon yritysysteistyökumppaneita ja kansainvälisiä kumppaneita ja yliopiston hankkeet kiinnostavat toteutusalueensa päättäjiä ja yrittäjiä. Yliopistolla kansainvälisyys on luonteva osa toimintaa. Luomalla hankkeita, joihin yliopisto tuo kansainvälisiä yhteyksiä ja kansainvälisyyden hallintaa mukaan, kyetään entistä paremmin varautumaan tuleviin ohjelmakausiin ja teemarahoitteiseen suuria kansainvälisiä hankkeita vaativaan EU:n hanketoimintaan.

Yliopiston hankkeiden aikaansaama sosiaalisen ja inhimillisen pääoman kasvu luovat jo sinällään vaikutuksia, joiden syntyminen täyttää rahoituksellisen kestävyuden kriteerit ilman, että toimia tarvitsisi välttämättä jatkaa. Pysyvien vaikutusten synnyn edellytys on kuitenkin se, että esimerkiksi koulutushankkeilla koulutetut osaajat jäävät valmistumisensa jälkeen alueelle ja yritykset, joiden toimintaedellytyksiä hankkeilla parannetaan, jäävät alueelle. Alueellisten vaikutusten pysyvyyteen pitää pyrkiä vaikuttamaan yliopiston, elinkeinoelämän ja aluekehitysviranomaisten välisellä yhteistyöllä.

Uusien, säilytettyjen ja tilapäisten työpaikkojen ja uusien yritysten lisäksi yliopiston rakennerahastohankkeiden keskeisimmät tulokset vuodesta 2000 vuoteen 2006 kestäväällä ohjelmakaudella ovat tähän mennessä olleet: 1. verkostojen ja yhteistyön vahvistaminen, 2. uuden teknologian tai uusien tuotteiden tai toimintamallien kehittäminen sekä 3. hankkeessa annettu koulutus ja/tai tehty tutkimus.

Muiden EU:n ohjelmien hankkeisiin verrattuna Oulun yliopiston hankkeiden toiminnan jatkamisessa korostuu muita enemmän uusien jatkohankkeiden merkitys. Hankkeen toimintaa aiottiin jatkaa omalla panostuksella selvästi muita ohjelmia vähemmän. Tämä kertoo siitä, että yliopiston hankkeet ovat kehittämis- ja koulutushankkeita, jotka harvoin johtavat suoraan yritysten perustamiseen. Hankkeiden toiminnan suuri riippuvuus hankerahoituksesta on kuitenkin yliopiston hanketoiminnasta yliopiston organisaatioon ja alueille siirtyvien pysyvien vaikutus kannalta ongelma. Näin on vaikka yliopiston hankkeet sosiaalisen ja inhimillisen pääoman vahvistamisen kautta tuottavat alueellisia vaikutuksia kertaluonteisena toimintanakin. Suurempi osa hankkeiden toiminnasta pitäisi saada jatkamaan itsenäisenä yritystoimintana (pysyvät alueelliset vaikutukset) tai saada hankkeen toiminnot siirtymään osaksi julkisen sektorin organisaation, erityisesti yliopiston omaa, budjettirahoitteista toimintaa (hankkeiden hyvien käytäntöjen ja lisäarvon siirtyminen osaksi yliopiston toimintaa).

Arvioinnista tehtäviä johtopäätöksiä rajoittavat jonkin verran arvioinnissa käytetyt aineistot. Eniten käytetty aineisto kostuu hankkeiden näkemyksistä, joita kerättiin hankkeiden (myös maisteri- ja DI-ohjelmien) päälliköiden haastatteluilla ja heille suunnatuilla kyselyillä. Lisäksi aineistoina käytettiin maisteri- ja DI-ohjelmien vetäjiltä kyselyillä ja haastatteluilla saatua palautetta, arviointikeskusteluilla kerättiin myös yliopiston johdon näkemyksiä rakennerahastohankkeista ja erityisesti maisteri- ja DI-ohjelmista.

Hankevetäjä on hankkeen avainhenkilö ja paras tuntija, mutta hän on aina myös "hankkeensa puolesta puhuja". Kriittisyyttä ei kaikkiiin kysymyksiin heiltä aina löydy, vaikka motiivina arvioinnille on myös kokemuksista oppiminen. Hankevetäjillä ei myöskään ole yleensä näkemystä hanketoiminnan kokonaisuudesta jonkin organisaation toiminnan osana. Tämä näkemys on kyseisen organisaation johdolla. Näkökulma ero tulee hyvin näkyviin mm. siinä, että hankkeiden merkitystä organisaation perustehtävien tai rahoituskokonaisuuden kannalta ei tässä aineistossa

nähdä problemaattisina. Yksiköiden johdon kannalta ne olisivat mitä tärkeimpiä kysymyksiä.

Tulosten yleistämisessä on myös huomioitava, että tässä arvioidaan vain kuluvan ohjelmakauden hankkeita. Esimerkiksi Kajaanissa EU-rakennerahastoilla osittain rahoitettu hanketoiminta oli vahvaa jo Suomen ensimmäisellä ohjelmakaudella.

Kaikkia yliopiston rakennerahastohankkeita koskevat suositukset

1. Yliopiston tulisi tukea hankkeita niiden vaikuttavuuden turvaamisessa. Kullekin rakennerahastohankkeelle olisi perusteltua järjestää yksittäisiä koulutus- ja keskustelutilaisuuksia tai useamman hankkeen hankeklinoita, joissa pohdittaisiin hankkeiden toiminnan merkitystä, toimintojen jatkuvuuden turvaamista niin, että tuettaisiin hankkeilla syntyviä rakenteellisia alueellisia vaikutuksia.

2. Yliopiston rakennerahastohankkeiden suunnittelun laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Varsinainen hankesuunnittelu tulee käynnistää ao. laitoksen (johdon) päätöksellä. Tässä vaiheessa hanke-ehdotuksen tulee sisältää kuvaus: 1. hankkeen yleis- ja erityistavoitteesta, 2. hankelogiikasta (logical framework), 3. hankkeen lisäarvosta yliopistolle ja 4. rahoitusratkaisu pääpiirteissään. Hankevalmistelun koordinoinnilla tulee huolehtia hankekokonaisuuksien synnystä (synergia muuhun toimintaan) ja sisäisen kilpailun välttämistä. Hankkeet tulee asettaa ja päättää linjaorganisaation selkeillä päätöksillä ja/tai kokouksilla. Hankkeiden sisäistä ja ulkoista arviointia tulee käyttää aktiivisena työvälineenä laadun ja vaikuttavuuden parantamisessa. Organisaatiossa (esim. Kajaanin yliopistokeskus) tulee seurata koko toiminnan alueellisia vaikutuksia yliopiston alueneuvottelukunnan valmistelemissä mittareita käyttäen.

3. Yliopiston pitää ulospäin nykyistä selkeämmin tiedottaa, että yliopiston hanketoiminta on yleisiä yritystoiminnan edellytyksiä vahvistavaa toimintaa, jonka lisäarvoa ei ole järkevää mitata pelkästään välittömästi syntyneinä yrityksinä tai työpaikkoina, vaikka niitäkin on tyydyttävästi syntynyt ja edelleen syntyy. Yliopiston hanketoiminta luo pysyviä alueellisia vaikutuksia toiminta-alueelleen vahvistamalla alueiden asukkaiden inhimillistä pääomaa (esim. tuoteinnovaatioiden kehittäminen) sekä lisäämällä alueiden sosiaalista pääomaa (esim. yhteistyötä edistävien yritysten välisten verkostojen luominen). Vaikuttavuuden laadullisen ulottuvuuden arvioimiseksi tulee kehittää ja ottaa käyttöön yhdessä aluekehitysviranomaisten kanssa kehitetty aluebarometri (esim. osana Pohjois-Suomen kompassi -hanketta).

4. Yliopiston yhteiskunnallisenkin tehtävän toteuttamisessa on luontevinta, että yliopisto on alueellisissa kehittämishankkeissa asiantuntijaorganisaatio ja akateemisen koulutuksen antaja. Menestyksellisessä yhteiskunnallisessa toiminnassa pitää yhdistää kestävä kehitys kunnioittaen yliopiston rooli alueiden palvelijana ja yliopiston rooli itsenäisenä tulevan kehityksen ohjaajana, tulevaisuuden tekijänä.

5. Yliopiston pitää hyödyntää kansainvälisiä yhteyksiään entistä selvemmin hanketoiminnassa. Yliopistolla kansainvälisyys on luonteva osa toimintaa. Luomalla hankkeita, joihin yliopisto tuo kansainvälisiä yhteyksiä ja kansainvälisyyden hallintaa mukaan, kyetään entistä paremmin varautumaan tuleviin ohjelmakausiin ja teemarahoitteiseen suuria kansainvälisiä hankkeita vaativaan EU:n hanketoimintaan.

Yliopiston on jatkossa hyödynnettävä enemmän muunlaista EU-rahoitusta kuin rakennerahastorahoitusta ja kansallisia tutkimusrahoituslähteitä.

6. Hankkeet olivat jossain määrin kriittisiä yliopiston hankkeille osoittamaa tukea kohtaan. Tämä kritiikki pitää ottaa vakavasti. Samalla kun yliopiston hankkeiden kanssa mietitään yliopiston hankkeiden toiminnan jatkon ja pysyvien vaikutusten synnyttämisen kysymyksiä, *tulisi hankkeiden kanssa yhdessä pohtia, millaista ja miten paljon tukea ne yliopistolta jatkossa haluavat. Rahoittajien säädösten kanssa esiintyviä ongelmia tulisi yrittää ratkaista neuvottelemalla keskitetysti yliopiston ja kaikkien rahoittajien kanssa.*

7. Tässä arvioinnissa analysoitiin muita tarkemmin kolme hanketta: Kompassi, WomenIT ja Biotekniikan laboratorio. Kompassi hanke on tärkeä tienavaaja Oulun yliopiston profiilissa. Hankkeen tavoitteena on luoda yliopistoon yhteiskunnallisten muutosten monitorointimalli, mikä merkitsee Oulun yliopistossa heikon, mutta yhteiskunnallisen palvelutehtävän menestyksellisen hoitamisen kannalta tärkeän yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen vahvistamista. Oulun seutu on Suomen voimakkaimmin muuttuvia alueita, mutta tällä alueella toimivassa Suomen merkittävimpiin yliopistoihin kuuluvassa Oulun yliopistossa ei ole riittävästi yhteiskunnallista muutosta analysoivaa sekä päätöksenteon ja suunnittelun tueksi tietoa tuottavaa yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Tämä on tulevaisuuden kannalta huolestuttava kehityspiirre, johon Kompassi tuo helpotusta. Kompassi-hankkeeseen on liitettävä myös Kainuun hallintomallikokeilun seuraaminen ja arviointi tulevaisuusnäkökulmasta. *Kompassi-hankkeen jatkon toteutumisesta pitää tavalla tai toisella huolehtia.*

Yliopiston pitää pyrkiä WomenIT-hankkeen toimintamallin ja tavoitteiden siirtämiseen kiinteäksi osaksi yliopiston toimintaa ja tavoitteita, niitä ei ole vaikuttavinta toteuttaa erillisenä hankkeena. WomenIT-hanke on tärkeä laajennus Oulun yliopiston profiiliin. Ikäluokkien pienentyessä naisia tarvitaan enemmän myös teknisillä aloilla. Tyttöjen ja naisten on olennaisen tärkeää saada valitsemaan matemaattisia, luonnontieteellisiä ja teknisiä koulutus- ja työaloja. WomanIT-hanke pyrkii vastaamaan tähän haasteeseen teknologian osalta.

Kainuussa toimivan Biotekniikan laboratorion toiminnan vaikuttavuutta ja lisäarvoa tulee vahvistaa yhdistämällä toimintaa entistä enemmän lääketieteen ja tekniikan alan hankkeisiin. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan pitää laboratorion osallistumista Vuokatin Snowpolis -hankekokonaisuuden suunnitteluun elintarvikkeet, liikunta, terveys sekä biomittaus -teemojen kehittelyn pohjalta. Samoin Kuopion yliopisto ja Ylä-Savo alueellisena yhteistyösuuntana tarjoavat Biotekniikan laboratorion toiminnan kehittämiseksi jatkossa uusia mahdollisuuksia.

Oulun yliopiston maisterikoulutusohjelmat

Kajaanin kehittämiskeskuksen tekemä Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arviointi toteutettiin Oulun yliopiston sisäisenä itsearviointina. Osana arviointia evaluoitiin Oulun yliopiston maisteriohjelmat.

Maisteri- ja DI-ohjelmat ovat hyvä instrumentti yliopiston toiminnassa luoda pysyviä alueellisia vaikutuksia, koska niillä voidaan tarjota tutkintoon johtavaa yliopistopetusta alueille, joilla siihen ei muutoin olisi mahdollisuuksia. Koulutetut työskentelevät kotiseuduillaan. Koulutuksen kautta he voivat pätevoityä ammatillisesti ja jatkaa työskentelyään asuinpaikallaan. Jos näin tapahtuu maisteriohjelmat luovat pysyviä alueellisia vaikutuksia. Todellinen haaste ja edellytys pysyvien alueellisten vaikutusten luomiselle on kuitenkin se, että koulutetut osaajat pysyvät alueilla. Tämän toteutumisen ehto on, että he saavat kasvanutta ammatillista pätevyyttä vastaavia työtehtäviä. Yritystoiminnan edellytysten on oltava sellaisia, että osaajia työllistävät yritykset pysyvät alueilla tai sellaisia, että osaajat mielellään perustavat uusia yrityksiä alueille.

Maisteri- ja DI-ohjelmien jatkuvuuden kysymyksiä käsiteltäessä on tärkeää havaita, että:

- Maisteriohjelmien kirjo on laaja ja niihin sisältyy aidosti uudenlaisia avauksia sekä yliopiston että alueiden tarpeiden näkökulmista; mitä enemmän maisteriohjelmat poikkeavat yliopistojen ”normaalista” toiminnasta, sitä kiintoisampi ne ovat vaikutusten arvioinnin ja rahoituksen taustalla olevien alueellisten rakennerahasto-ohjelmien näkökulmasta;
- Emolaitosten sitoutuminen hankkeisiin on niiden tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden sekä jatkamisen osalta ydinkysymys niin yliopiston kuin kohderyhmien ja –alueiden kannalta katsottuna. Jos maisteriohjelmaa halutaan esimerkiksi vakinaistaa osaksi yliopiston budjettirahoitteista perustoimintaa, ratkaisun ehdoton edellytys on se, että ”emotiedekunta tai emolaitos” tukee ohjelman toteutusta. ”Emotiedekunnissa” ei aina riittävästi tunneta ja tueta maisteriohjelmaa, kun ohjelma on saatu tiedekuntaan, tukijoita ohjelman toteutukselle ei riittävästi löydy;
- Oulun yliopiston linjausten mukaista on, että maisteriohjelmissa ei vakinaisteta tutkintoon johtavaa opetusta uusilla paikkakunnilla, ainoastaan Oulussa ja yliopistokeskusmallin mukaisesti Kajaanissa ja Kokkolassa sekä mahdollisesti Raahessa.

Useat maisteri- ja DI-ohjelmista on käynnistetty aivan äskettäin ja muutamia on vielä rahoitusvaiheessa, mikä vaikeuttaa niiden tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia. On vielä liian aikaista sanoa, valmistuuko maisteri- ja DI-ohjelmista tavoitteeksi asetettu määrä opiskelijoita. Tavoitteiden saavuttamisen edellytyksiä ovat kuitenkin onnistuneet rekrytointiprosessit, työssä käyvien opiskelijoiden tukeminen ja pedagogisesti korkeatasoisen opetuksen antaminen. Näissä kaikissa toiminnoissa on parantamisen varaa ja ohjelmien laatua on näiltä osin jatkossa terävöitettävä. Ohjelmat ovat resurssien tehotonta käyttöä, jos opiskelijat eivät valmistu; hankkeiden vetäjiltä on saatu runsaasti informaatiota syistä, jotka selittävät aikuisopiskeluun liittyviä pullonkauloja; näihin on myös olemassa ratkaisukeinoja, joihin on mahdollista ja tulee panostaa lisää.

Hyviä esimerkkejä onnistuneesta yliopistojen välisestä yhteistyöstä ovat Oulun yliopiston ja Kuopion yliopiston yhdessä toteuttamat Farmaseuttimuuntokoulutus ja ympäristöinformatiikan maisteriohjelma. Farmaseuttimuuntokoulutus on myös selvästi tuloksellisin arvioinnissa analysoiduista koulutusohjelmista, vaikka se ei olekaan maisteri- vaan kandidaattiohjelma. Kandidaattiohjelma voi olla hyvä malli antaa alueilla tutkintoon johtavaa yliopistokoulutusta, sen jälkeen kun on siirrytty kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen. Kandidaatin tutkinto on helpommin suoritettavissa kuin maisterin tutkinto ja useampi kandidaattiohjelman aloittaneista valmistuu, mikä palvelee sekä yliopiston tutkintotavoitteita että alueiden tarpeita.

Yliopistollisen laadun toteuttaminen maisterikoulutusohjelmissa on haastavaa: opetus on tiivistä ja kertaluonteista (ohjelmien lyhyt kesto ja kertaluonteisuus), opiskelu tapahtuu työn ohessa (aikataulusidonnaista, opiskelijat tarvitsevat paljon tukea ja ohjausta); nämä tekijät voivat johtaa opetuksen vaatimustasosta tinkimiseen, vaikka ainelaitossidos on tutkintojen myöntämisen ja järjestämisen kautta hankkeista tällä hetkellä täysin kunnossa. Yliopistollisen laadun takaamisen kannalta erityisen haastavia ovat ohjelmissa käytetyt etäopetusmuodot.

Monitieteiset koulutusohjelmat ovat arvokkaita, innovatiivisia pilottihankkeita. Niiden jatko tulee rakennerahastokauden jälkeen turvata joko budjettirahoitukselle tai uudella erillisrahoituksella, mikäli alueilla on selkeää tarvetta tämänsisältöisen koulutuksen jatkamiseen. Tässä vaiheessa olisi suositeltavaa panostaa näiden ohjelmien toteutuksen tukemiseen. Tukitoimet voisivat olla esimerkiksi uusien innovatiivisten ratkaisujen etsimistä ohjelmien toteutukseen ja löydettyjen ratkaisujen käyttöönoton edistämistä tai ohjelmien ”emolaitosten / -tiedekuntien” täyden sitoutumisen vaatimista ja tiedekuntien ja laitosten tukemista tässä sitoutumisessa.

Suosituksia Oulun yliopiston maisteriohjelmien vaikuttavuuden parantamiseksi

- 1. Työelämän, perheen ja opiskelun vaatimusten yhteen sovittamiseen on jatkossa ohjauksella ehdottomasti paneuduttava entistä perusteellisemmin, jotta maisteriohjelmat saavuttaisivat tutkintotavoitteensa säädetyssä ajassa.*
- 2. Yliopistollinen laadun toteutumiseen opetuksessa ei riitä se, että opetus annetaan yliopistossa ja että käytettävä opetusteknologia on edistyksellistä. Myös *opettajien pedagogisia valmiuksia on jatkuvasti kehitettävä. Ohjelmissa käytettäviä etäopetusmuotoja tulee kehittää yliopistossa olevaa pedagogista huippuasiantuntemusta hyödyntäen ja opiskelijapalautetta kuunnellen.**
- 3. Kemin Meri-Lappi instituutissa osittain toteutettava *Logistiikan ohjelma on alueellisesti tarpeellinen ja toteuttaa yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää. Sen vakinaistaminen osaksi normaalia perustutkinto-opetusta olisi luonteva ratkaisu. Vakinaistaminen tulisi toteuttaa Oulussa. Kemin kanssa tulee tehdä yhteistyötä nykyisen koulutuksen toteutuksesta saatuja kokemuksia hyödyntäen. Ohjelma käyttää tehokkaasti olemassa olevia resursseja hyödyntämällä taloustieteiden tiedekunnan opetustarjontaa. Ohjelma on selkeästi tutkintojärjestelmän mukainen, yksitieteinen. Logistiikassa on jo oma professori.**
- 4. Oulussa toteutettavat *IT-ohjelmat (DI ja FM) tukevat olemassa olevia rakenteita, joilla on paljon resursseja (joskaan ei kaikin osin pysyvinä). Nämä ohjelmat ovat jo osa tutkintojärjestelmää, eikä niitä ole tarkoituksenmukaista vakinaistaa. Näiden koulutusten mahdollisen laajentamistarpeen yliopisto voi hoitaa lisäämällä koulutuksiin sisään otettavien opiskelijoiden määriä. IT-ohjelmat tukevat EU:n**

tukirahojen jakoa Oulun alueella keskeisimmin ohjaavan Oulu 2006 kasvusopimuksen suurinta yksittäistä kehittämisen kohdetta eli tietotekniikkaklusteria, jota kuitenkin yliopiston vallitseva koulutus- ja tutkimusrakenne jo tukee voimakkaasti. (Kasvusopimus jakaantuu viiteen yritysklusteriin eli tietotekniikka-, sisältö- ja media, hyvinvointi, bio- sekä ympäristöklustereihin.)

4. Humanistisen tiedekunnan *Mediatuottaja-maisteriohjelma (Metka)* ja *Tiedeviestinnän maisteriohjelma (Tiema)* ovat tärkeitä uusia avauksia Oulun yliopistossa. Jatkossa niiden *yhdistäminen yhdeksi maisteriohjelmaksi* on kustannustehokkaan resurssien käytön kannalta perusteltua. Tämä yhdistetty maisteriohjelma on alueen mahdollisten tulevaisuuden menestystekijöiden, niin sanottujen sosiaalisten innovaatioiden, synnyn vauhdittamiseksi ja teknologian ja kulttuurin kehityksen integroimiseksi syytä *vakinaistaa pysyväksi osaksi Oulun yliopiston koulutustarjontaa*. Ohjelmat monipuolistavat humanistista koulutusta sekä sivuainepohjaista yhteiskuntatieteellistä koulutusta. Edelleen ohjelmat tukevat Kasvusopimuksen sisällöntuotanto- ja mediaklusteria. Tiema- ja Metka-ohjelmat ovat monitieteisiä sateenvarjohankkeita, jotka eivät täysin vastaa nykyisiä koulutusohjelmia.

5. Alueelliset IT-ohjelmat, DI- ja FM-koulutus Kajaanissa, Raahessa, Kemissä, Kuusamossa, Haapavedellä ja Ylivieskassa toteuttavat hyvin yliopiston yhteiskunnallista tehtävää sekä alueellista ja ylimaakunnallista vaikuttavuutta. Kajaanissa 2004 käynnistyvä pysyvä tietojenkäsittelytieteen koulutus merkitsee yhden näistä koulutuksista vakinaistumista. Mahdollista tarvetta muuntokoulutukseen integroituna peruskoulutukseen on todennäköisesti jatkossakin. *Kajaanin DI-muuntokoulutuksen* vakinaistaminen osaksi kaksiportaista tutkintojärjestelmää on Kajaanin korkeakoulustrategian tavoitteena. *Koulutus on mahdollista vakinaistaa seuraavan muuntokoulutusohjelman jälkeen harkiten sisäinoton laajuutta ja rytmitystä sekä yhteistyömahdollisuuksia Kuopion yliopiston kanssa*. Koko em. alueverkoston osalta on tarpeen harkita ohjelmien pysyvyyden mahdollisuudet; tarkoituksenmukaisinta on järjestää erillisellä rahoituksella eri alueilla kertaluontoista, sisällöltään vaihtuvaa ja alueen tarpeita vastaavaa tutkintoon johtavaa koulutusta.

6. Monitieteiset ympäristöohjelmat, kuten EnviroMaP-ohjelma, ovat tärkeitä uusia avauksia. Ympäristötutkimus ja -opetus ei voi yliopistossa olla liian vahvasti profiloitunut yhteen tieteenalaan, *ympäristötutkimus pitää integroida läpäisyperiaatteella kaikkiin tiedekuntiin*. Näin tekemällä yliopisto näyttää ympäröivälle yhteiskunnalle esimerkkiä kestäväen kehityksen periaatteiden muuttamisesta todella kehitystä ohjaavaksi voimaksi. Lisäksi ympäristöklusteri, ei pelkästään teknologia, tulevaisuudessa epäilemättä tarjoaa suuria elinkeinollisia mahdollisuuksia (EnviroMaP-ohjelma tukee Kasvusopimuksen ympäristöklusteria). Niiden hyödyntämisessä yliopisto voi vaikuttaa samankaltaisen Oulu-ilmion syntyyn, kuin se aikanaan vaikutti IT-sektorilla, jos ympäristöklusteriin nyt rohkeasti yliopistossa ja toimialueella panostetaan.

Ympäristöalan DI-/maisterikoulu (EnviroMaP) on Oulun yliopiston uuden painoalan mukainen. Ohjelma on osa ympäristöalan NORNET-verkostoa, jonka kautta ohjelmalla on yhteyksiä elinkeinoelämään ja tutkimuslaitoksiin maailmanlaajuisesti. Ohjelman tuloksellisuus tulee todennäköisesti olemaan hyvä: opiskelijat on valittu suuresta hakijajoukosta (rekrytointi on onnistunut). EnviroMaP-ohjelma on vaikeasti minkään yksittäisen tieteenalan alaisuuteen sijoitavissa oleva monitieteinen hanke. Monitieteisyys on kuitenkin EnviroMaP-ohjelman ehdoton vahvuus. EnviroMaP-

ohjelma on oiva väline yhdistää eri tieteenalojen ympäristöosaaminen ja kouluttaa eri tieteenalojen ympäristöosaajia, mikä vahvistaa kestävästä kehityksestä läpäisyperiaatteen toteutumista myös yliopiston toimialueella.

7. Kajaanissa toteutettava Venäjän kulttuurin ja kielen ohjelma profiloi uudella tavalla yliopiston tieteenaloja, erityisesti Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskukseen sopii luontevasti ja tärkeänä osana Venäjän tuntemuksen vahvistaminen. Ohjelma on monitieteinen sateenvarjohanke, joka ei täysin vastaa nykyisiä koulutusohjelmia. Venäjä-tietouden vahvistamista ei kuitenkaan pidä laiminlyödä näiden hallintoteknisten syiden vuoksi. *Venäjä-osaamisen keskittämällä Kajaanin yliopistokeskukseen voidaan entisestään vahvistaa yliopistokeskuksen Oulun yliopistolle tuottamaa lisäarvoa.* Venäjä-kysymyksiin keskittyvä ohjelma voisi olla luonteva ensi askel tehdä Kajaanin yliopistokeskuksesta Oulun yliopiston kansainvälisesti tunnettu ja tunnustettu Venäjän tutkimuksen ja opetuksen keskus.

8. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikössä toteutetaan liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojektia yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa. Projektissa annetaan luokanopettajaopiskelijoille liikunnan (38 ov) ja terveystiedon (15 ov) sivuaineopintoja. *Liikunta- ja terveystieteiden tarjontaa on tarkoituksenmukaista laajentaa ja pyrkiä muuttamaan pysyväksi koulutustarjonnaksi yhdistämällä se tarkoituksenmukaisella tavalla (esim. sivuaineet, opinnäytetyöt) Jyväskylän yliopiston toteuttamaan liikuntateknologian maisteriohjelmaan.*

9. *Yliopiston pitää kehittää maisteri- ja DI-kouluja myös osana aikuiskoulutusta ja kehittää niiden rinnalla aikuiskoulutusta, joka ei johda tutkintoon, vaan antaa kohderyhmien ja alueiden tarpeisiin räätälöityä täsmäkoulutusta.* Maisterikoulut edustavat tulevaisuudessa entistä tärkeämmäksi tulevaa yliopistollisen toiminnan muotoa eli aikuiskoulutusta. Nuoret perusopinnot aloittavat ikäluokat pienenevät ja yhteiskunnallisesti entistä tärkeämmäksi yliopistollisen koulutuksen muodoksi tulee jo työelämässä olevien aikuisten täydennyskoulutus, johon yliopiston pitää osallistua kehittämällä myös sellaista koulutusta, joka ei ole tutkintoon johtavaa. Maisterikoulujen kehittäminen on luonteva etenemistapa, jonka kautta yliopisto voi kehittää aikuiskoulutusta.

Aikuiskoulutuksen avulla on myös tehokkaampaa luoda pysyviä alueellisia vaikutuksia, koska aikuiskoulutus on substanssiltaan, ajoitukseltaan ja kohderyhmävalinnoiltaan huomattavasti helpommin ja tarkemmin räätälöitävissä alueella oleviin yliopistotasoisiiin koulutustarpeisiin. Välineitä ovat erityisesti avoimen yliopiston väylä ja maakuntakorkeakoulu, joka tukeutuu vahvasti virtuaaliyliopistoon ja yleensä uuteen opetusteknologiaan.

1 Arviointitehtävän tausta ja tavoite

Arviointihankkeessa arvioidaan Oulun yliopiston rakennerahastohankkeita siten, että arviointi auttaa toteuttamaan uusia ja jatkohankkeita joustavasti ja siten, että hankkeille asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Arviointihankkeen tehtävänä on myös tuoda Oulun yliopistolle hankkeiden toteutukseen lisää tietoa ja ulkopuolista näkemystä.

Tämän arvioinnin tarkoituksena on arvioida Oulun yliopiston rakennerahastohankkeita kriittisesti, mutta toimintaa tukien ja kehittäen. Arvioinnin perustehtävänä on tukea erityisesti hankkeiden toteutusprosessia (tuotosten syntyä) eli hankkeiden yliopistollista laatua sekä selvittää hankkeiden synnyttämiä alue- ja työvoimavaikutuksia ja pysyviä tuloksia hankkeiden kohderyhmissä ja mahdollisia kaikkien yliopiston rakennerahastohankkeiden pysyviä alueellisia vaikutuksia sekä sitä, miten hankkeet tukevat yliopiston profiilia (miten hyvin hankkeet vastaavat yliopiston painoaloja).

Rakennerahastohankkeet toteuttavat yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää

Yliopistot palvelevat toimialueitaan monin tavoin. Koulutuksen antaminen nuorentaa toimialueen väestörakennetta. Opiskelevat jäävät usein opiskelupaikkakunnalleen valmistumisen jälkeen, mikäli siellä on heille työtä tarjolla. Yliopistojen toimintojen rahoittamiseen käytettävät veromarkat kerätään koko maasta, mutta käytetään yliopistopaikkakunnilla (ks. Pakkanen 2003, 3).

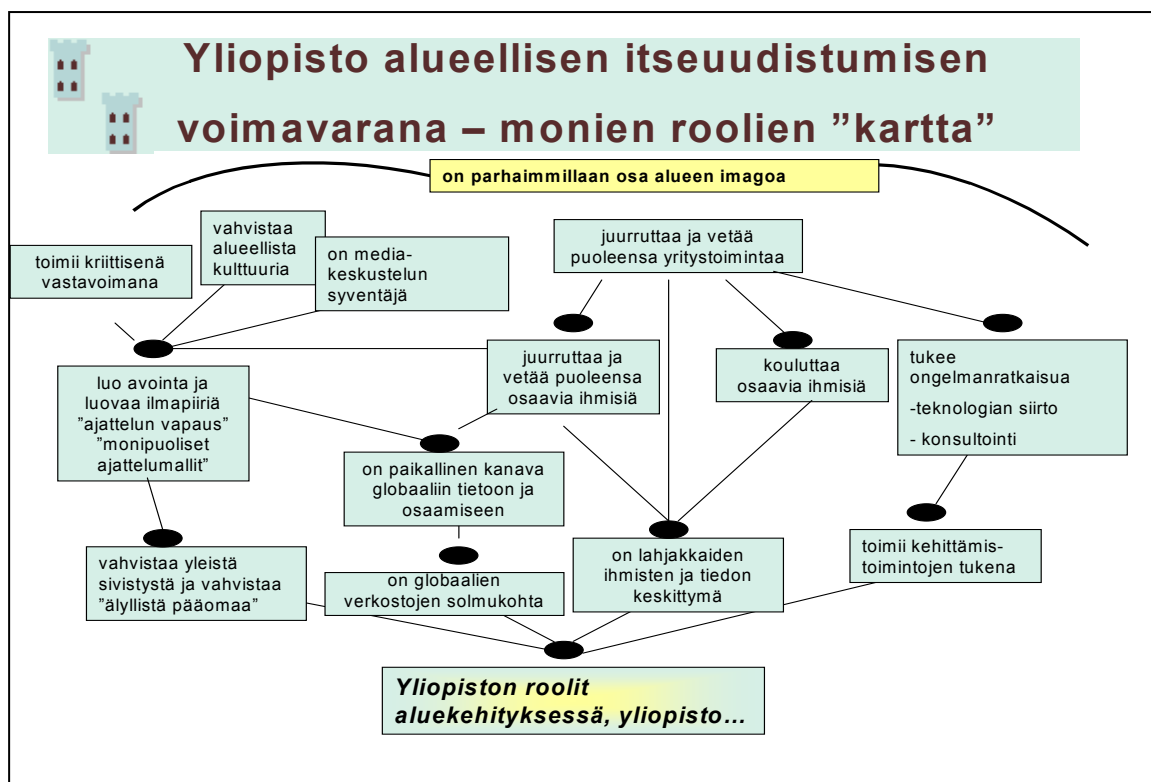
Yliopistollinen tieteellinen tutkimus ja koulutus edellyttävät tieteenalasta riippuvaa infrastruktuuria ja minimikokoa. Akateemisen perusopetuksen järjestäminen on mahdollista kohtuullisin resurssein, mutta omaan tieteelliseen tutkimukseen pohjautuva opetus ei ole helposti ostettavissa tai siirrettävissä. Tämän vuoksi yliopiston palvelutehtävää yliopistopaikkakuntien ulkopuolella on vaivattomin toteuttaa toteuttamalla alueiden tarpeiden mukaan sisällöltään vaihtuvia koulutusohjelmia sekä toteuttamalla rakennerahastohankkeita, joissa yliopisto on mukana asiantuntijaorganisaationa. Kun tieteenalojen oppituleja perustetaan uusille paikkakunnille, syntyy niissä vasta vuosien kuluttua omaan tutkimukseen perustuvaa osaamista ja opetusta ja sen siirtymisestä alueelle seuraavia positiivisia vaikutuksia. Tässä mielessä yliopistokeskuksiin panostaminen on hyvin perusteltua

yhteiskunnallista toimintaa: keskitetään usean yliopiston yhteistyöllä resursseja tietyille paikkakunnille, joista syntyy vuosien kuluessa näille paikkakunnille positiivisia alueellisia vaikutuksia. Näiden yliopistokeskuspaikkakuntien ja varsinaisten yliopistopaikkakuntien ympärille taas syntyy alueita, joiden kehitykseen yliopistokeskukset ja emoyliopistot vaikuttavat myönteisesti. Tällä toimintamallilla yliopisto tukee mahdollisimman laajalla peitolla maan tasapainoista yhteiskunnallista kehittämistä.

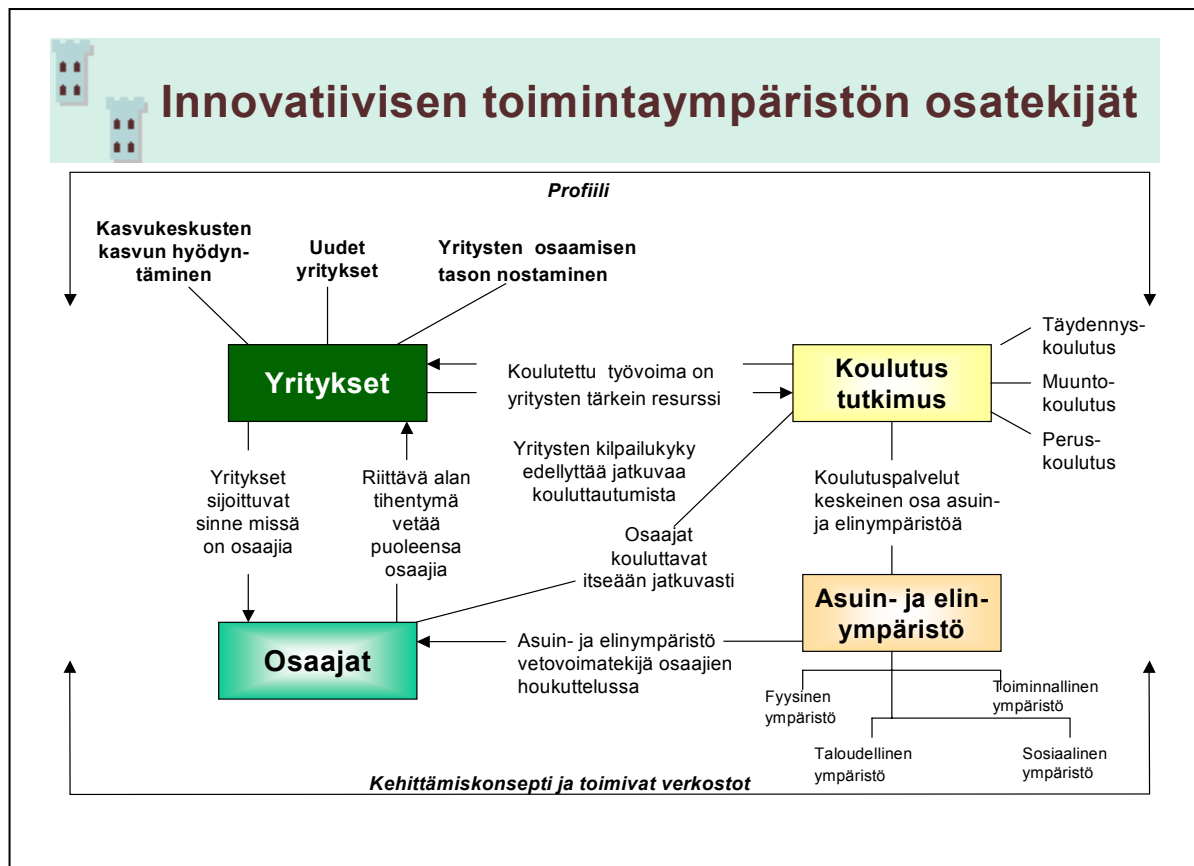
Yliopistollinen tutkimus luo alueelle uusia henkisiä ja taloudellisia voimavaroja, joita voidaan tuotteistaa myös elinkeinotoiminnaksi. Myös kulttuurisektorilla yliopisto on merkittävä kehittäjä. Yliopiston perustoiminta ei kuitenkaan riitä alueellisen toiminnan muodoksi. Yhteiskunnallinen palvelutehtävä on hyvä ymmärtää yliopiston perustehtävästä erillisinä toimintatapoina seuraavalla tavalla:

1. perustehtävässään yliopistollisessa tutkimuksessa ja opetuksessa yliopisto on itsenäinen toimija, joka tekee tulevaisuudesta oman näköistään kestäväen kehityksen periaatteet huomioiden;
2. yhteiskunnallisessa palvelutehtävässä yliopisto on taas erityisesti alueiden palvelija, joka vastaa alueiden tarpeisiin kestäväen kehitystä, yliopistollista laatua ja yliopiston strategioita kunnioittaen.

Onnistuneessa yhteiskunnallisessa palvelutehtävässä nämä molemmat yhdistyvät ja silloin tehdään tulevaisuutta alueiden tarpeisiin vastaamalla. Kuvat 1 ja 2 hahmottavat yliopiston monisyisiä rooleja alueilla:

Kuva 1. Yliopisto osana yhteiskuntaa.

Kuva 2. Yliopiston perustoiminta innovatiivisen aluekehityksen vauhdittajana

Itsearvioinnin periaatteet

Koska arvioinnin tekijä, Kajaanin kehittämiskeskus, on osa Oulun yliopistoa, kyseessä on itsearviointi. Itsearvioinnin luonteen mukaisesti erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että arviointi toteutetaan läheisessä vuorovaikutuksessa tilaajan kanssa. Käytännössä vuorovaikutus on hoidettu arvioinnin ohjausryhmässä käydyillä keskusteluilla, joissa arviointikysymyksiä on täsmennetty. Arvioinnissa siis korostetaan hankeprosessien merkitystä sekä pyritään löytämään niitä mekanismeja, joilla tuloksellisuus ja vaikuttavuus voidaan saavuttaa ja hanketoiminnan yliopistollista laatua kehittää. Arvioinnin tavoitteena on tukea hankkeiden toteutusta ja uusien rakenerahastohankkeiden suunnittelua – ei arvostella niitä.

Itsearviointi tehdään itse, eikä siinä pohdita arvioinnin jääviyttä: pääosassa ovat arvioinninäkökulma ja menetelmät sekä arviointitiedon hyödyntäminen. Arvioinnin tulee tuottaa Oulun yliopiston rakenerahastohankkeista kokonaisvaltaista ja kriittistäkin tietoa. Tästä tavoitteesta johtuen arvioinnin systemaattisuus on välttämätöntä. Arviointi voidaan eritellä myös sen mukaan, mikä on arvioinnin kohde. Oulun yliopiston rakenerahastohankkeet otetaan kokonaisuudessaan arvioinnin kohteeksi.

Itsearviointi voi olla formatiivinen, eli toimintaprosessiin suuntautunut prosessiarviointi. Tällöin sen keskeinen kysymys on: mitä tapahtuu, kun prosessi on käynnissä? Tällaisessa toimintaprosessiin kohdistuvassa arvioinnissa käytetään tiedonhankinnassa paljon haastatteluja ja havainnointia. Väliarviointi on näkökulmaltaan usein juuri prosessiarviointia. Toisaalta arviointi voi olla myös

summatiivinen, eli kohdistua tulosten ja vaikutusten arviointiin. Tässä arviointityypissä yritetään vastata kysymykseen: mitä tuotoksia, tuloksia ja vaikutuksia syntyy? Tämä on puolestaan tyypillinen jälkiarvioinnin näkökulma.

Olennaista vaikutusten arvioinnissa on vaikuttavuuden arviointi. Vaikuttavuuden arvioinnissa arvioidaan, miten hyvin arvioitava toiminta on saavuttanut tavoitteitaan eli haluttuja vaikutuksia vai onko toiminta tuottanut aivan toisenlaisia vaikutuksia, kuin tavoitteiksi asetettiin. Vaikutukset realisoituvat usein vuosien viiveellä, jolloin päästään laaja-alaiseen jälkikäteiseen realisoituneiden vaikutusten arviointiin. Vaikutusten synnyn ajallinen viive huomioidaan Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arvioinnissa, siten että arvioinnilla ei voida olettaa selvitetävän tyhjentävästi hankkeiden synnyttämiä vaikutuksia. Siihen arvioinnin ajankohta on liian varhainen. Arvioinnissa erotetaan tuotoksen (output), tuloksen (result) ja vaikutuksen (impact) käsitteet toisistaan. Tuotos on projektitoiminnan välitön ilmentymä. Projektien tuotoksia ovat niissä tehtävät toimet, esimerkiksi seminaarien järjestäminen tai selvitysten tekeminen ja julkaiseminen. Tulos on projektin tuotoksen aiheuttama muutos, joka voi periaatteessa vaikuttaa kohderyhmien hyvinvointiin. Vaikutus puolestaan tarkoittaa, että projektin tuotokset ja tulokset todella vaikuttavat kohderyhmien hyvinvointiin. Esimerkiksi projektissa tehty selvitys ja siihen perustuva julkaisu on tuotos, joka muuttuu tulokseksi, kun se saavuttaa kohderyhmänsä ja vaikutukseksi, kun se aikaan saa muutoksia kohderyhmän toiminnassa tai tietoista muutosten välttämistä, asioiden ennallaan pitämistä. (Ponnikas 2003, 37-39.) Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arviointi itsearviointina on formatiivinen, prosessiin keskittyvä arviointi, jossa on myös summatiivinen, tuloksellisuuteen keskittyvä ote.

2 Arviointikysymykset, viitekehys ja aineistot

2.1 Arviointikysymykset

Arviointi jakaantui kahteen päävaiheeseen. Aluksi arvioitiin Oulun yliopiston **Maisteri- ja DI-ohjelmien** toteutusprosesseja, tuloksellisuutta sekä vaikutuksia etsien vastauksia seuraaviin arviointikysymyksiin:

- 1) **Maisteri- ja DI-ohjelmien relevanssi:** Miten hyvin maisteriohjelmien tavoitteiden asettaminen ja toteutusstrategia (sisältö ja toimintatapa) yliopiston (yliopistollinen laatu ja yliopiston strategiat) vastaavat kohderyhmien ja alueen tarpeita?
- 2) **Maisteri- ja DI-ohjelmien rekrytointi sekä maisteri- ja DI-ohjelmien toteutusprosessit ja niiden tehokkuus:** Miten suuresta hakijajoukosta ja millaisen taustan omaavia opiskelijoita eri maisteriohjelmiin on valittu? Miten nopeasti opiskelijat ovat saaneet ohjelman suoritettua eli miten on päästy valmistumisaikatavoitteisiin ja mitkä tekijät vaikuttavat valmistumisaikaan? Millaisia ovat maisteri- ja DI-ohjelmien toteuttamismallit?
- 3) **Maisteri- ja DI-ohjelmien vaikuttavuus:** Millaisia aluetaloudellisia vaikutuksia maisteriohjelmilla on?

Tästä eteenpäin raportissa maisteri- ja DI-ohjelmista käytetään nimitystä maisteriohjelmat.

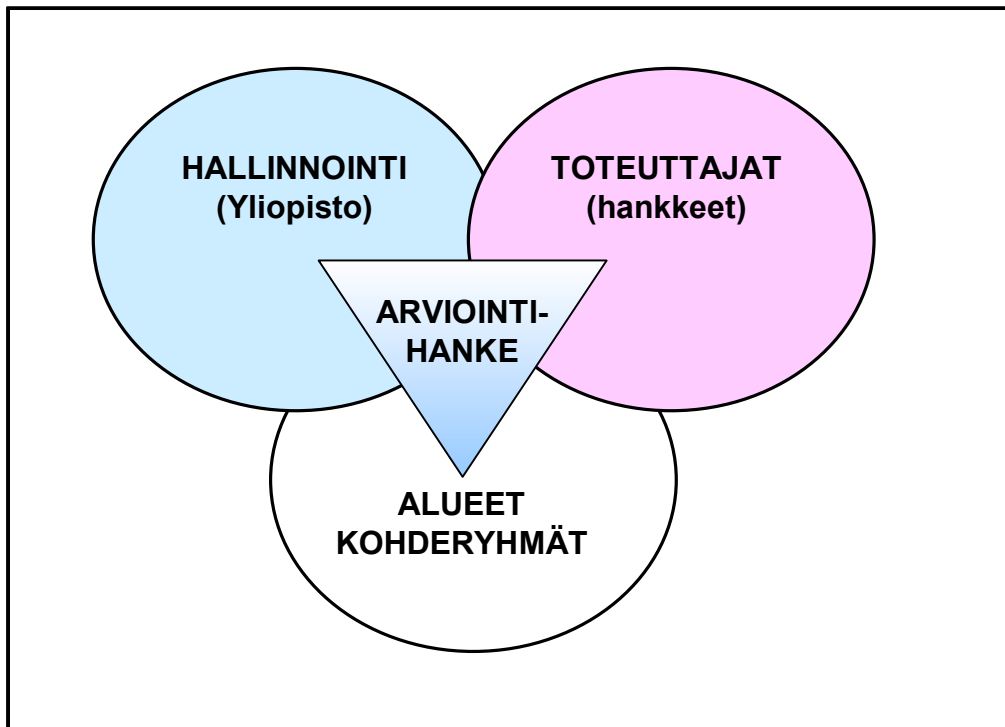
Seuraavassa vaiheessa arvioitiin yliopiston **muiden rakennerahastohankkeiden** toteutusprosesseja tuloksellisuutta seuraavan arviointikysymyksen avulla:

- 4) **Oulun yliopiston muiden rakennerahastohankkeiden vaikutukset yliopistoon ja alueille:** Miten hankkeet vaikuttavat yliopiston toimintaan? Millaisia alueellisia vaikutuksia hankkeilla on ja miten ne vaikuttavat kohderyhmiinsä?

Kokonaisuutena yliopiston hankkeiden analysointi tuottaa hankkeiden vertailua ja arvioitsijoiden suositukset hankkeiden toteutuskäytännöiksi.

2.2 Arvioinnin viitekehys

Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arvioinnin ulottuvuudet koskettelevat hankkeiden hallinnointia, toteutusta sekä niiden välittömiä kohderyhmiä ja alueellisia vaikutuksia (kuva 3).

Kuva 3. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arvioinnin ulottuvuudet.

Arviointi rakentuu seuraaville sen tulosten hyödyntämiseen liittyville seikoille:

- Arviointi auttaa Oulun yliopistoa rakennerahastohankekokonaisuuden ohjauksessa liittyen sen sisältöön, seurantajärjestelmään sekä hallinnointiin. Arvioinnin tuloksia voidaan hyödyntää myös hankkeiden, erityisesti yliopiston toteuttamien maisterikoulutusohjelmien, jatkotoimenpiteistä päätettäessä.
- Keskeisinä lähtökohtina arvioinnille ovat myös yliopistollisen laadun ja vaikuttavuuden kriteerit.

Arviointi tehtiin hankekokonaisuuden tarjouspyynnöstä johdettujen arviointikysymysten pohjalta siten, että arvioinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota tulosten syntymekanismeihin ja mahdollisiin vaikutusketjuihin pitkällä aikavälillä (kuva 2). Keskeisenä viitekehysenä on seuraava vaikutusketju:

- Tavoitteiden asettaminen suhteessa tarpeisiin
- Panokset suhteessa tavoitteisiin
- Tuotokset ja niiden syntyprosessi
- Tuotosten hyödyntäminen kohderyhmissä ja tulosten syntymekanismit
- Tulosten muuttuminen pysyviksi alueellisiksi vaikutuksiksi.

2.3 Arviointiaineistot

Arvioitsijat toteuttivat Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arvioinnin hyödyntäen seuraavia tiedonhankintamenetelmiä:

- lomakekyselyt,
- haastattelut (toteuttajat, hallinnoijat, kohderyhmät): maisteriohjelmahankkeiden vetäjille (ml. aluetoimijat) tehty kirjallinen kysely, kaksi fokus-ryhmähaastattelua (17.6.03 Oulussa ja 23.6.03 Kajaanissa) ja näiden yhteydessä kerätty muu aineisto (hanke-esitteet, sisäiset arvioinnit ja palauteyhteenvedot), yliopiston johdon edustajien kanssa käydyt arviointikeskustelut,
- maisteriohjelmien opiskelijoilta keräämä palaute,
- alueellisen kehityksen tilastot.

Arviointi toteutettiin käytännössä vuorovaikutteisena prosessina ja arvioinnin tilaajan tietotarpeisiin pyrittiin vastaamaan nopeasti ja täsmällisesti.

Arviointi aloitettiin maisteriohjelmien arvioinnilla: ohjelmien vetäjille pidettiin kesäkuun 2003 alussa fokus-ryhmähaastattelu, josta kerättiin tietoa maisteriohjelmien vertailuun opetusministeriön tiedontarpeita varten. Kesäkuussa toteutettiin myös maisteriohjelmille lomakekysely. Syyskuussa 2003 tehtiin myös muille yliopiston rakennerahastohankkeille lomakekysely (ks. liitteet 1 ja 2). Raportissa esitettävät suorat lainaukset ovat peräisin fokus-ryhmähaastatteluista ja muutamat, erikseen mainittavat, lainaukset maisteriohjelmien opiskelijoiden antamasta palautteesta.

Tässä arvioitava rakennerahastoilla rahoitettava hanketoiminta on suhteellisen merkittävä ulkopuolisen lisärahoituksen tuoja yliopiston toimintaan. Arvioinnin kohteena olevan toisen, vuonna 2000 alkaneen ja vuonna 2006 päättyvän, EU:n rakennerahastokauden aikana kaikkien Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden 15.12.2003 mennessä toteutuneet kustannukset ovat reilut 23 miljoonaa euroa (taulukko 1).

Taulukko 1. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeet vuodet 2000 – 2003. Toteutuneet kustannukset (tilanne 15.12.2003). Lähde: Oulun yliopiston kirjanpito.

Toteutuneet kustannukset	euroa
Oulun lääninhallitus	12500000
Muut lääninhallitukset	1000000
T&E -keskukset	4000000
Tekes-EAKR	3000000
Kaupungit, kunnat	1100000
Yritykset	1700000
Yhteensä	23300000

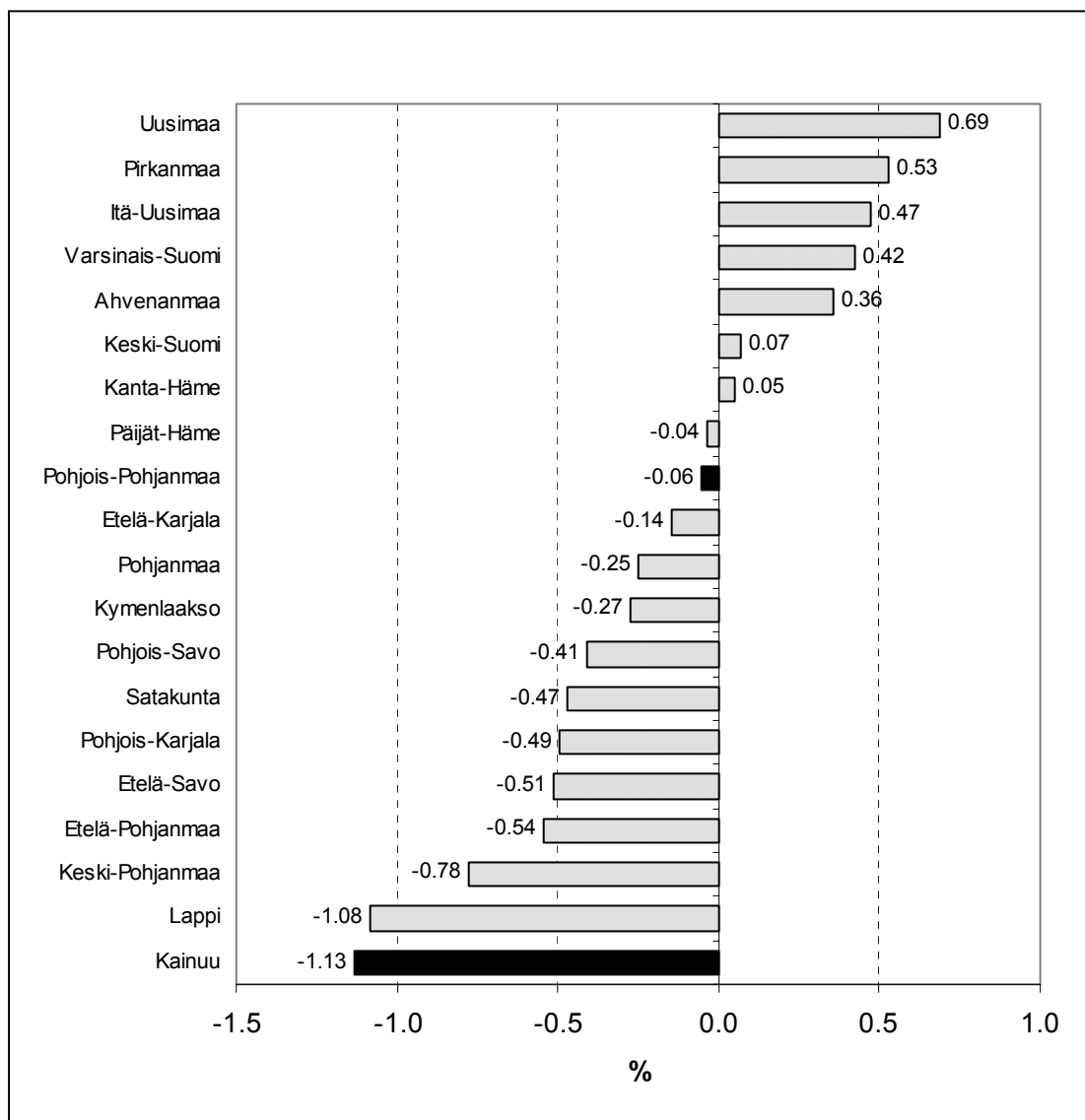
3 Rakennerahastohankkeiden toteutusalue

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kehitys vuosina 1995-2002

EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa toteutetaan rakennerahastojen tukemien ohjelmien kautta; ohjelmat ovat pääosin alueellisia. Ohjelmat vaihtuvat ohjelmakausittain. Nykyinen ohjelmakausi alkoi vuonna 2000 ja kestää vuoden 2006 loppuun. Tällä ohjelmakaudella Oulun yliopiston vaikutusalueella toteutetaan useita eri rakennerahasto-ohjelmia, joista tärkeimmät ovat Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma ja Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelma. Edellisellä ohjelmakaudella Lapissa, Koillismaalla ja Kainuussa toteutettiin tavoite 6 -ohjelmaa.

Erityisesti alueellisten tavoiteohjelmien pyrkimyksenä on toteuttaa EU:n taloudellisen ja sosiaalisen koheesion tavoitetta eli tasoittaa unionin alueiden välisiä kehityseroja. Ohjelmien perusta ja myös vaikutusten tärkein seurantaperusta on siis alueellinen kehitys. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeita toteutetaan pääosin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella. Tässä luvussa tarkastellaan Oulun yliopiston toiminta-alueen kehityksen piirteitä. Pohjois-Suomen neljästä maakunnasta Kainuu ja Keski-Pohjanmaa ovat väkiluvultaan Suomen kaksi pienintä maakuntaa, joita pienempi on ainoastaan Ahvenanmaa. Pohjois-Pohjanmaa puolestaan on Suomen neljänneksi väkirikkain maakunta Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan jälkeen (Tilastokeskus ALTIKA 2003).

Vuosina 1995-2002 kasvavia keskuksia on ollut Pohjois-Suomessa aiempaa vähemmän. Pohjois-Pohjanmaan kehitykseen vaikutti Oulun alueen vetovoimaisuus, jonka ansiosta maakunnan väkilukukin kasvoi. Kainuun ja myös maakuntakeskus Kajaanin väkiluku taas väheni selvästi. Muuttoliike suuntautui maakunnan ulkopuolelle. 1990-luvun jälkipuoliskolta lähtien muuttoliike on Pohjois-Suomessa kärjistynyt siten, että kaikki seutukunnat Oulun seutua lukuun ottamatta ovat menettäneet väkeään, voimakkaimmin napapiirin pohjoispuolinen Lappi sekä Kainuun maakunta. Suomen maakunnista Kainuu ja Lappi ovat kärsineet suurimmat muuttotappiot: Kainuun nettomuutto suhteessa väkilukuun vuosina 1995-2002 oli keskimääriin $-1,13$ prosenttia ja Lapin $-1,04$ prosenttia. (Kuva 2.)

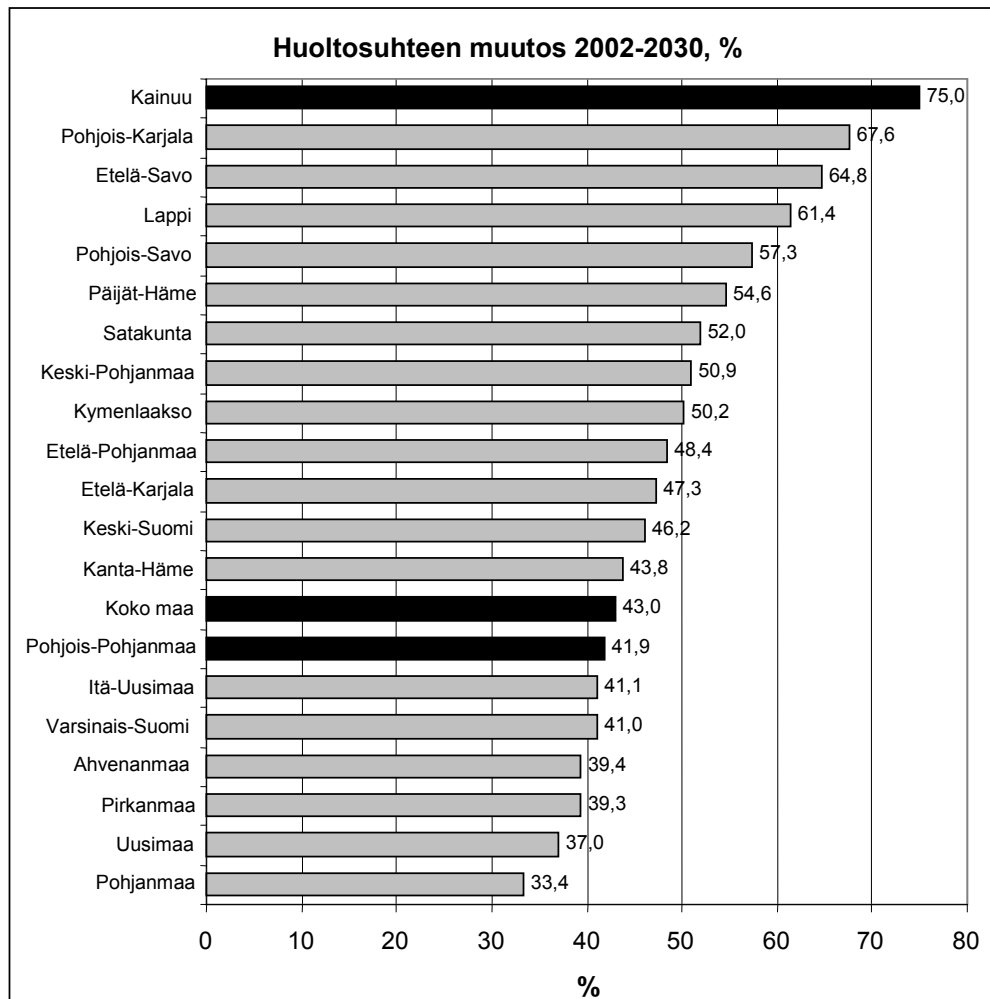
Kuva 3. Nettomuutto suhteessa väkilukuun maakunnittain vuosina 1995-2002 keskimääriin (%). Lähde: Tilastokeskus, ALTIKA (2003).

Vuonna 1995 Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa oli asukkaita 356 647 ja Kainuussa 95 201 henkilöä. Vuonna 2002 Pohjois-Pohjanmaalla oli asukkaita 369 974 henkilöä ja Kainuussa 87 371 henkilöä. Toisin sanoen Pohjois-Pohjanmaan väkiluku lisääntyi 13 327 henkilöllä vuosina 1995-2002 ja Kainuun väkiluku väheni 7830 henkilöllä

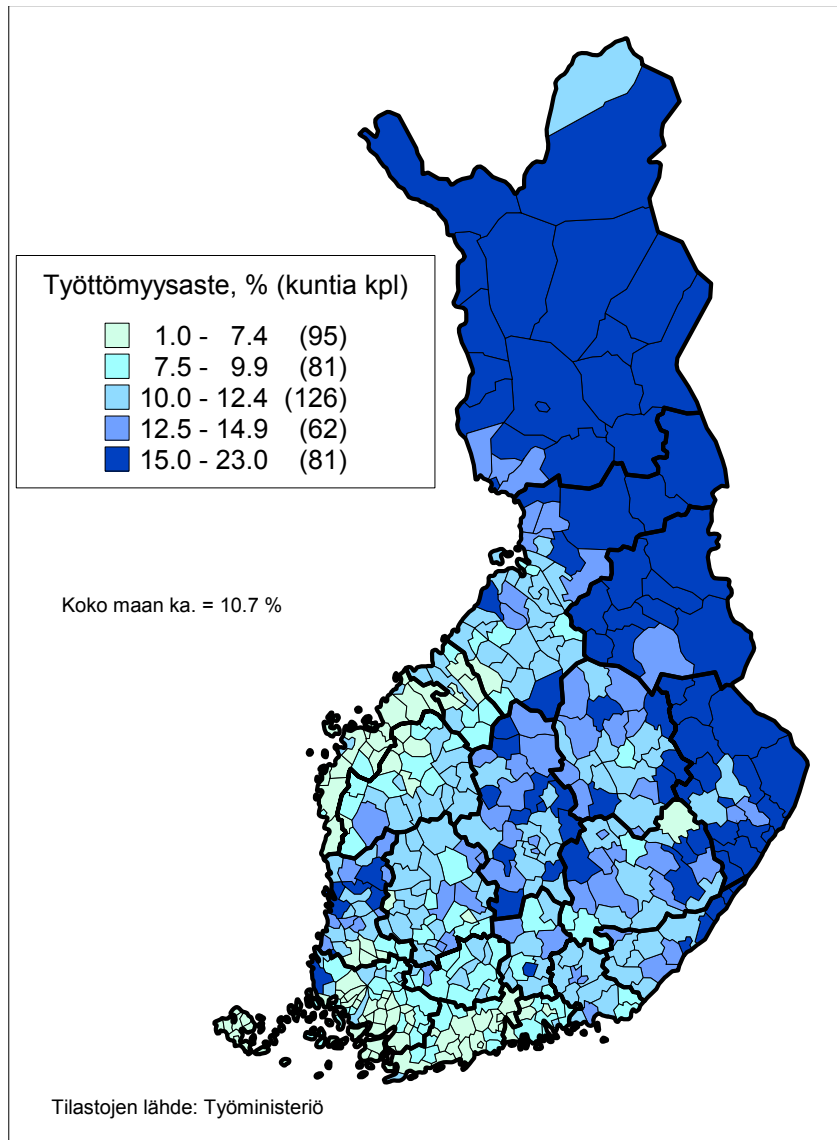
samana ajanjaksona. Vaikka Pohjois-Pohjanmaalta on vuosina 1995-2002 muuttanut väkeä pois enemmän, kuin sinne on muutettu, on Pohjois-Pohjanmaan väkimäärä kasvanut. Tähän on syynä maakunnan väestön ikärakenne ja syntyvyyden kasvu Oulun alueella. Kainuussa taas syntyvyys on laskenut. Vuodesta 1998 lähtien Kainuussa syntyneiden määrä on jäänyt pienemmäksi kuin kuolleiden. Muuttoliike on vaikuttanut myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ikärakenteeseen. Kainuun väestö on vähentynyt ja vanhentunut, kun taas Pohjois-Pohjanmaalle on Oulun alueen kasvun seurauksena muuttanut työikäistä väestöä vuosina 1995-2002, jolloin työikäisen väestön osuus maakunnan väestöstä on kasvanut. Ouluun on muuttanut sekä työssäkäyviä kansalaisia että erityisesti opiskelijoita. Oulun muuttovoiton taustalla on opiskelijoiden muuttaminen kaupunkiin, merkittävän osan opiskelijoista Ouluun on houkutelut yliopiston laaja koulutustarjonta. (Ponnikas 2003, 15-16.)

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kehitystä kuvaa hyvin väestöllisen huoltosuhteen kehittyminen. Väestöllinen huoltosuhde tarkoittaa 0-14 -vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden eli ei-työikäisen väestön osuutta 15-64 -vuotiaista eli työikäisestä väestöstä. Huoltosuhdeluvun kasvu tarkoittaa ei-työikäisen väestön osuuden kasvua. Kainuussa huoltosuhde on huonontunut 2,6 prosenttia, mutta Pohjois-Pohjanmaalla parantunut 3,3 prosenttia vuosina 1995-2002. Pohjois-Pohjanmaan kehitys on ollut suotuisinta koko maassa. (Tilastokeskus, ALTIKA 2003.)

Joissakin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunnissa huoltosuhteen muutokset ovat vuosina 1995-2002 olleet hyvin huolestuttavia. Esimerkiksi Kainuussa Vuolijoen kunnassa huoltosuhde on huonontunut 10 prosenttia ja Vaalassa 9 prosenttia mutta muissa Kainuun kunnissa selvästi alle 10 prosenttia. Pohjois-Pohjanmaalla huoltosuhde on huonontunut samana aikana yli 10 prosenttia ainoastaan Taivalkoskella. (Tilastokeskus, ALTIKA 2003.) Koko maassa keskimäärin väestöllinen huoltosuhde ei ole juurikaan muuttunut vuosina 1995-2002 (ks. Kuva 2). Tilastokeskuksen Trendiennusteen (2001) mukaan tilanne tulee kuitenkin radikaalisti muuttumaan vuoteen 2030 mennessä, sillä koko maassa huoltosuhteen ennustetaan huononevan 43 prosenttia. Erityisen vaikealta kehitys näyttää Kainuussa, jossa huoltosuhteen ennustetaan huononevan peräti 75 prosenttia, kun taas Pohjois-Pohjanmaa näyttäisi yltävän maan keskiarvoa parempaan kehitykseen. (ks. Kuva 3.)

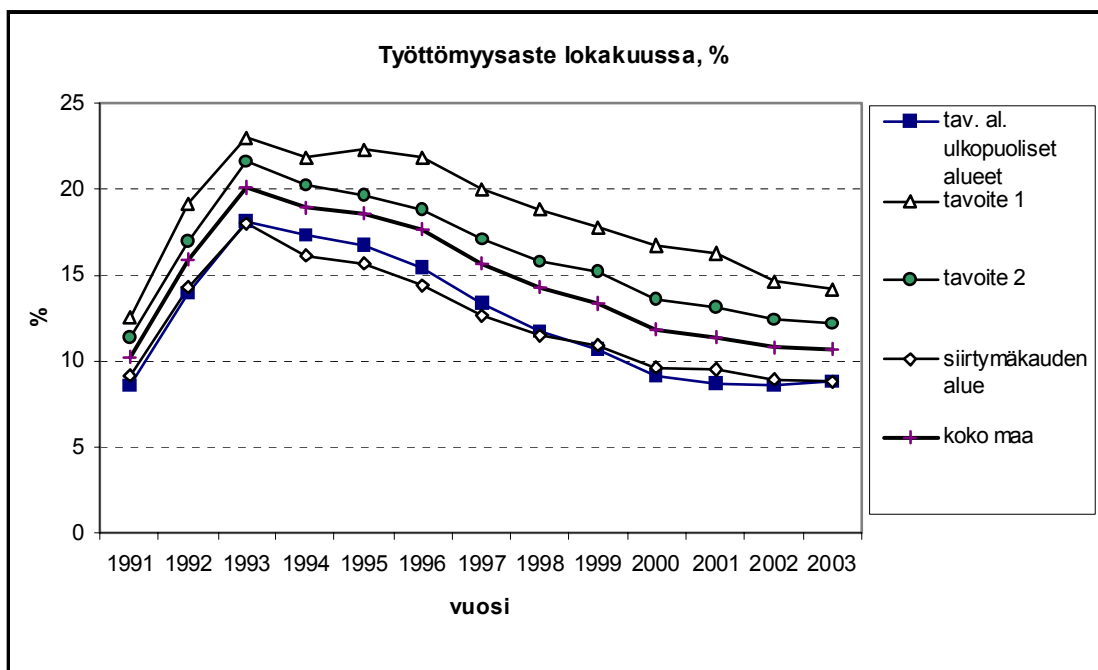

Kuva 3. Väestöllisen huoltosuhteen muutos maakunnittain vuosina 2002-2030 Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan (%). Lähde: Tilastokeskus, Trendiennuste (2001).

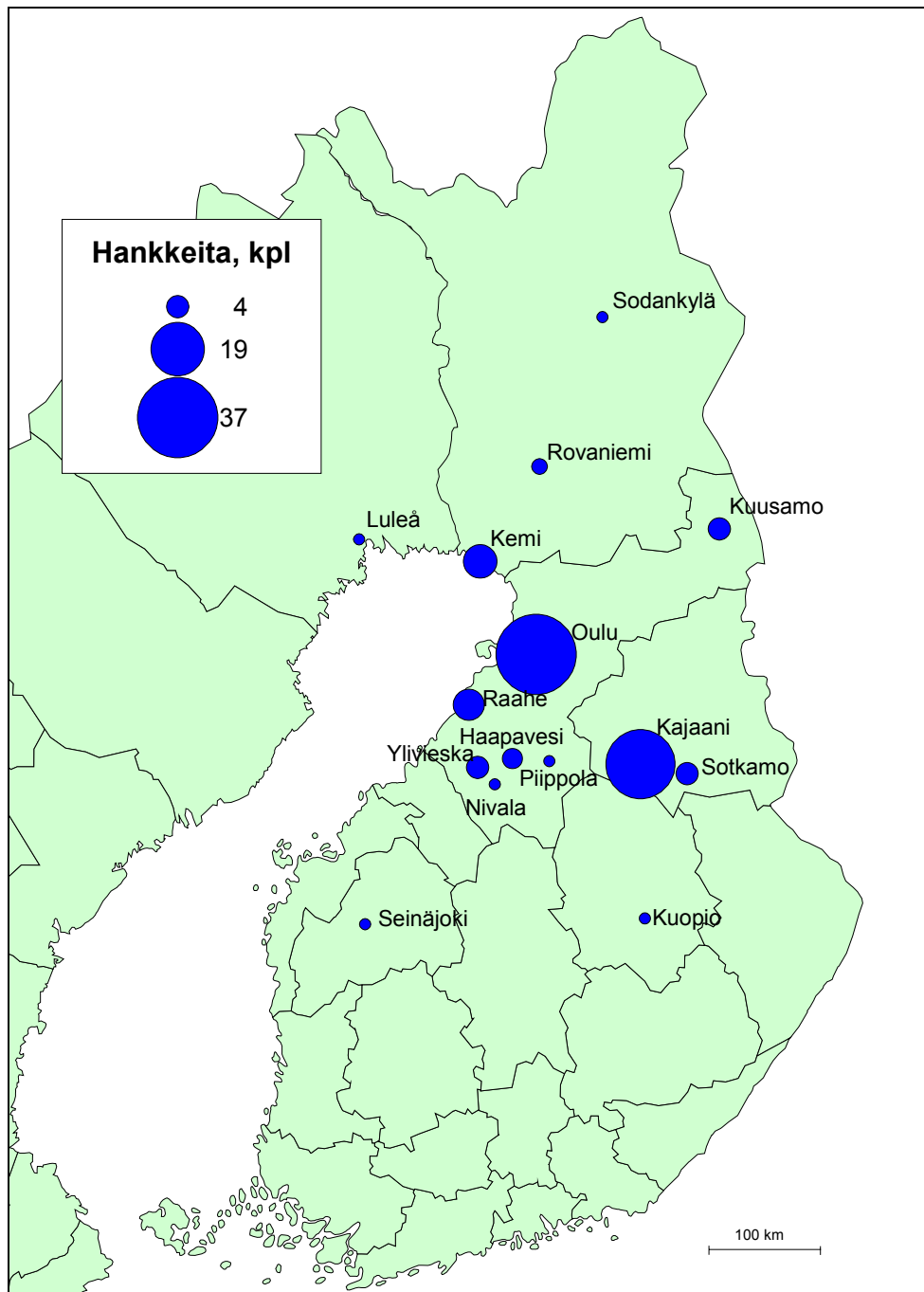
Kuva 4. Työttömyys kunnittain lokakuussa 2003.

Myös työttömyysasteella mitattuna Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu eroavat toisistaan. Pohjois-Pohjanmaan tilannetta kirkastaa lähinnä Oulun alueen myönteinen työllisyystilanne. Sen sijaan Koillismaa Pohjois-Pohjanmaalla ja koko Kainuun maakunta ovat hyvin haastavaa työllisyysaluetta, jossa työttömyysprosentti vaihtelee 15 ja 23 välillä (kuva 4).

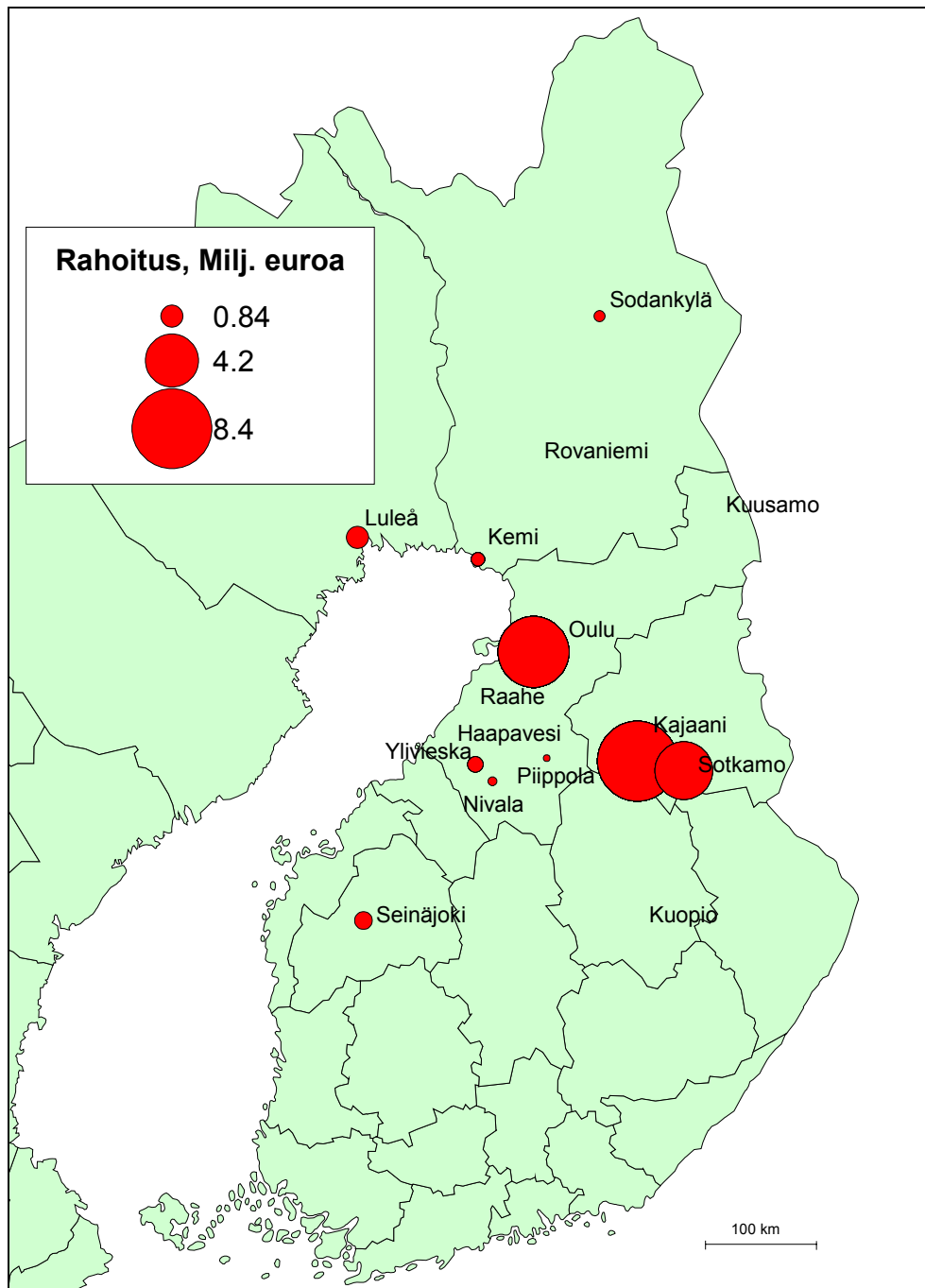

Kuva 5A. Työttömyysasteen muutos EU:n tavoitealueittain vuosina 1991-2003.
Lähde: Työministeriö.

Tavoite 2 -alue, johon Oulun alue kuuluu on viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana yltänyt maan keskiarvoa parempaan työllisyyskehitykseen. Tavoite 1 -alue, johon Kainuu kuuluu, on taas jäänyt selvästi maan yleisestä työllisyyskehityksestä jälkeen (kuva 5A). Oulun yliopisto joutuu siis vastaamaan yhteiskunnallisessa palvelutehtävässään ja rakennerahastohankkeissaan hyvin moninaiisiin haasteisiin. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeet sijaitsevat erityisesti Oulun ja Kajaanin alueella, kun tarkastellaan, millä paikkakunnilla on eniten hankkeita (ks. kuva 5B). Hankerahoituksen kohdentumista paikkakunnittain tarkasteltaessa jaotus on kutakuinkin samanlainen kuin hankkeiden sijoittuminen paikkakunnittain. Rahoituksen kohdentumisessa kuitenkin korostuu Sotkamon asema erityisesti ison Biotekniikan laboratorio -hankkeen vuoksi (ks. kuva 5C).

Kuva 5B. Oulun yliopiston EU rakenerahastohankkeiden (ml. maisteriohjelmat) toteutuspaikkakunnat vuonna 2003 (samaa hanketta voidaan toteuttaa usealla paikkakunnalla).

Kuva 5C. Oulun yliopiston EU rakennerahastohankkeiden (mukana ei ole maisteriohjelmiä) rahoitus eri paikkakunnilla 2003. Kartan symbolin koko kuvaa paikkakunnalla toteutettavien hankkeiden kokonaisrahoitusta. Lähde: Kajaanin kehittämiskeskus, kysely rakennerahastohankkeille (ei-maisteriohjelmille) 19.9. – 1.10.2003.

4 Maisteriohjelmien arviointi

Maisteriohjelmien arviointiin käytettiin maisteri- ja DI-ohjelmille tehdyn kyselyn tuloksia, ohjelmien vetäjille tehdyn kahden fokus-ryhmähaastattelun aineistoa sekä ohjelmien opiskelijoilta kerättyä palautetta. Ohjelmille suunnattuun kyselyyn valittiin kaikki yliopiston rakennerahastovaroin rahoitettavat maisteri- ja DI-ohjelmat sekä kaksi tutkintoon johtamatonta täydennyskoulutusohjelmaa ja yksi kandidaattiohjelma (Kuopion yliopiston päävastuulla oleva farmaseuttimuutokoulutus). Mukana oli myös yksi ohjelma, joka ei ollut saanut rakennerahastorahoitusta (ks. taulukko 5).

4.1 Maisteriohjelmien relevanssi

Tässä luvussa vastataan ensimmäiseen arviointikysymykseen: vastaavatko maisteriohjelmien tavoitteiden asettaminen ja toteutusstrategia (sisältö ja toimintatapa) yliopiston (yliopistollinen laatu ja se miten ne tukevat yliopiston profiilia) kohderyhmien ja alueen tarpeita? Maisteriohjelmiä analysoidaan erityisesti kyselyn ja haastattelujen avulla.

Seuraavassa pohditaan maisteriohjelmien tavoitteita ja toteutuksen johdonmukaisuutta suhteessa tarpeisiin ja strategiaan, jota noudattamalla tavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Samoin tehdään analyysi maisteriohjelmien osuvuudesta suhteessa yliopiston ja kohderyhmien tarpeisiin. Suurin osa maisteriohjelmissä on perusopetuksesta erillisiä ja siihen lisäarvoa tuovia muutokoulutusohjelmia.

Maisteriohjelmat kokivat selkeästi vastaavansa opiskelijoiden tarpeisiin: yli puolella maisteriohjelmissä vaikuttavuus kohdistuu erityisesti opiskelijoiden tarpeiden palvelemiseen. Toiseksi parhaiten ohjelmien vaikuttavuus kohdentuu alueen tarpeiden palvelemiseen ja kolmanneksi tehokkaimmin yliopiston tarpeiden palvelemiseen. Selkeästi maisteriohjelmat ovat yliopistojen perustoimintaan lisäarvoa tuottavia toimintamuotoja, jotka toteuttavat lähtökohtaisesti yliopistojen yhteiskunnallista palvelutehtävää. (taulukko 2.)

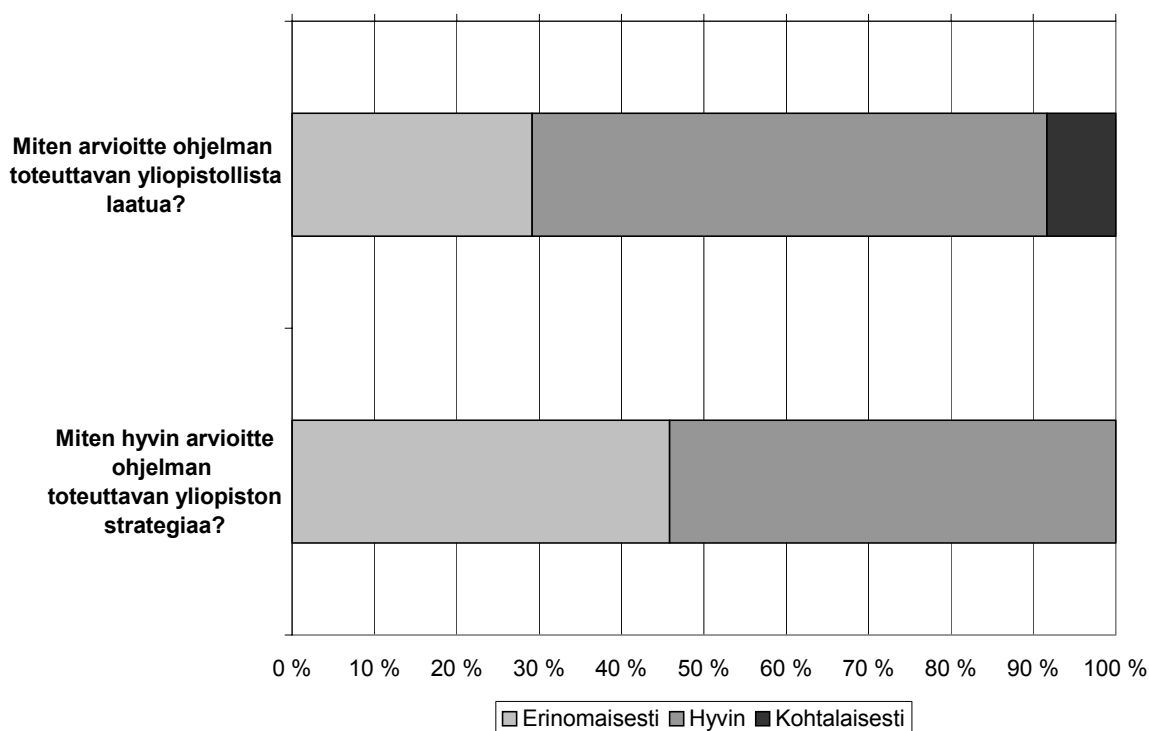
Jatkossakin yliopiston budjetin ulkopuolisella rahalla toteutettavat maisteriohjelmat ovat yksi keskeinen tapa hoitaa yliopiston yliopistolaissa määriteltyä yhteiskunnallista palvelutehtävää. Nykyisillä rakenteilla yliopistojen perusrahoitus ei riitä kuin perusopetuksen toteuttamisen ylläpitokulujen (palkat, toimitilat) hoitamiseen.

Tutkimusrahoitusta ja yhteiskunnallisen palvelutehtävän rahoitusta joudutaan hankkimaan myös budjettisidonnaisen perusrahoituksen ulkopuolelta.

Taulukko 2. Maisteriohjelmien toiminnan, tuotosten, tulosten ja vaikutusten kohdistuminen (%) N 24.

	Kenen tarpeita ohjelma parhaiten palvelee?						Yhteensä
	Parhaiten	2.parhaiten	3.parhaiten	4.parhaiten	5.parhaiten	Ei tietoa	
Yliopiston	13	4	67	4		13	100
Toiminta-alueensa	33	54	4			8	100
Ohjelman opiskelijoiden	58	25	13			4	100
Rahoittajien				50	25	25	100
Muiden tahojen		4	8	21	8	58	100

Huolimatta irrallisuudestaan perusopetuksesta maisteriohjelmat kokivat toteuttavansa hyvin tai erinomaisesti yliopiston strategiaa (kuva 6). Yliopistollisen laadun suhteen ohjelmat olivat sen sijaan kriittisempiä: yksi kymmenestä ohjelmasta katsoi toteuttavansa yliopistollista laatua vain kohtalaisesti.

Kuva 6. Maisteriohjelmat yliopistollisen laadun ja yliopiston strategian toteuttajina (%) N 24.

Taulukko 3A. Maisteriohjelmat yliopistollisen laadun toteuttajina.

YLIOPISTOLLISEN LAADUN TOTEUTTAMINEN, OHJELMIEN KOMMENTIT:
Luennot samat kuin Oulussa (digitaalisessa muodossa), Kajaanissa harjoitukset ohjaa usein amk- tutkinnon (insinööri) suorittanut ja työelämässä opetettavaan alueeseen, menetelmään tai ohjelmaan perehtynyt henkilö. Kriittisen, tieteellisen ja keskusteleavan otteen syntyminen harjoituksissa riippuu opiskelijoista sekä paikallisesta harjoitusten vetäjästä. Ohjelmassa suoritetaan täysin yhtäläinen tutkinto kuin emoyliopiston laitoksessa.
Opetuksen laatu kuten Oulun ylioppilailakin, oppimisen mittaus samoilla tenteillä kuin Oulussakin, tukipalveluja järjestetty paremminkin kuin Oulussa (PC-luokka käytössä 24 h vuorokaudessa, kurssikirjoista oma kirjasto, luennot lainattavissa myös videoneuvottelusta videoituna, ...), päiväopetukseen integroitu opetus (=videoneuvotteluyhteydellä Oulun päiväopetus) ei ole saavuttanut suosiota suorana, apuna käytetty luentojen videointia paikallisesti, erillisopinto-oikeudella opiskelevilla ei ole vielä tutkinnon suoritusoikeutta; koulutusohjelman sisällössä, hyväksi lukemisissa ja opintojen kirjaamisessa sekavuutta.
Kaikki opinnot suoritetaan samoilla opintovaatimuksilla kuin perusopiskelijat suorittavat.
Toteuttava koulutus on Oulun yliopiston opinto- ja tutkintovaatimusten mukaista.
Vaatimustaso opinnoissa on sama tai korkeampi kuin pääyliopistossa. Osa opettajista on Jyväskylältä, jossa he vastaavat ko. opintojaksosta. Kajaanin opettajankoulutusyksikön opettajista 2 on liikuntatieteiden tohtoreita, 1 lisensiaatti ja 2 jatko-opintoja suorittavaa maisteria. Jyväskylä kontrolloi kouluttajien tasoa.
Oulun yliopiston taloustieteiden tiedekunta vastaa koulutusohjelman opetuksen sisällöstä ja tutkintovaatimuksista. Opetus järjestetään pääasiassa Oulun yliopiston opetusresurssein (professorit, lehtorit, assistentit ym.). Suurin osa kurssitarjonnasta on normaaleja kampus-kursseja ja kurssivaatimukset ovat samat, mikä on hyvä laadun tae. Opetuksen järjestäminen lähinnä viikonloppuisin aiheuttaa kuitenkin haasteita, koska aikataulut on vaikea sovittaa normaalien kurssinormien mukaisesti. Lisäksi opiskelijaryhmän heterogeenisuus ja opiskelijoiden työkiireet aiheuttavat haasteita kurssivaatimusten täyttämistä ajatellen.
Kaikki yliopisto-opetus ei valitettavasti koskaan ole laadultaan erinomaista. Kursseilta tähän mennessä saatu opiskelijapalaute on ollut hyvää.
Koulutus vastasi täysin Kuopion yliopiston farmaseuttisen tiedekunnan farmaseutin koulutusohjelmaa. Luennoitsijoina toimivat pääsääntöisesti Kuopion yliopiston ja Oulun yliopiston opettajat. Korvaavuuksia aikaisemmista opinnoista annettaessa haluttiin myös varmistua siitä, että aiemmin suoritettut kurssit todella vastaavat farmaseutin tutkintoon kuuluvia kursseja.
Opetus annetaan Oulun yliopistosta käsin, joten se itsessään on laadun takeena. Etä- ja itseopiskelumateriaalit ovat kohentuneet jatkuvasti. Tutkintovaatimukset ja opintojaksojen sisällöt noudattavat samaa linjaa perusopiskelijoiden kanssa
Kevätlukukauden 2003 alussa tehtyyn arviointikyselyyn vastasi 87 % opiskelijoista (13/15 opiskelijaa). Vastanneista 62% kertoi maisteriohjelman vastanneen heidän odotuksiaan hyvin tai kiitettävästi. Opetuksen laatua vastanneista 69% piti hyvänä tai kiitettävänä.
Kevätlukukauden 2003 alussa tehtyyn arviointikyselyyn vastasi 95 % opiskelijoista (19/20 opiskelijaa). Vastanneista 79% kertoi maisteriohjelman vastanneen heidän odotuksiaan hyvin tai kiitettävästi. Opetuksen laatua vastanneista 74% piti hyvänä tai kiitettävänä.
Opetus annetaan Oulun yliopistosta käsin, joten se itsessään on laadun takeena. Etä- ja itseopiskelumateriaalit ovat kohentuneet jatkuvasti.
Opettajina ovat alansa erikoisosaajat. Oulun yliopistossa on kuitenkin ongelmana viestinnän tutkimuksen vähäisyys.
Opetuksen laatu kuten Oulun ylioppilasteekkareillakin, oppimisen mittaus samoilla tenteillä kuin Oulussakin, tukipalveluja järjestetty paremmin kuin Oulussa (PC-luokka käytössä 24 h vuorokaudessa, kurssikirjoista oma kirjasto, luennot lainattavissa myös videoneuvottelusta videoituna, ...), päiväopetukseen integroitu opetus (=videoneuvotteluyhteydellä Oulun päiväopetus) ei ole saavuttanut suosiota suorana. apuna käytetty luentojen videointia paikallisesti, erillisopinto-oikeudella opiskelevilla ei ole vielä tutkinnon suoritusoikeutta; koulutusohjelman sisällössä, hyväksilukemisissa ja opintojen kirjaamisessa sekavuutta.
Ei ole yksinkertaista polkaista käyntiin yliopistotasoisista ohjelmaa. Suunnittelu vaatii aikaa ja sitä hankkeella on ollut niukasti. Suoraan toimintaan, varsin kylmiltään.
Ohjelma perustuu yliopistolla annettavaan opetukseen ja olevaan koulutukseen.

Kriittisistä näkemyksistä huolimatta kokonaisuutena maisteriohjelmien opetuksen arvioitiin olevan yliopistollista tasoa, mikä kävi ilmi ohjelmien näkemyksistä sekä kohderyhmien eli opiskelijoiden arvioista (ks. myös taulukko 3A). Usein maisteriohjelmissa joudutaan miettimään opetuksen laatua jopa perusteellisemmin kuin yliopiston perustutkinto-opetuksessa, koska ohjelmien opiskelijat opiskelevat oman työnsä ohessa ja opinnot ovat kertaluonteisia. On tärkeää pystyä pitämään opiskelijat mukana opiskeluaikataulussa. Aikataulusta putoaminen johtaa helposti opintojen viivästymiseen ja keskeytymiseen. Ongelmien välttämiseksi opetuksen laatuun ja opiskelijoiden ohjaukseen joudutaan kiinnittämään erityistä huomiota. Tilanne voi myös synnyttää houkutuksen riman madaltamiseen, opintosuoritusvaatimusten höllentämiseen ja sitä kautta yliopistollisen laadun kärsimiseen.

Maisteriohjelmien opetuksen tiukka aikataulu ja kertaluonteisuus ovat myös ristiriidassa yliopisto-opiskelun akateemisen vapauden kanssa:

”Opetus ja opiskelijoilta vaadittavat suoritukset ovat täysin samaa tasoa kuin perusopiskelijoillakin. Tietenkin maisteriohjelmien opiskelijoille joutuu laatimaan tarkat henkilökohtaiset aikataulut opintojen suorittamiseen, jotta he saisivat opintonsa määräajassa suoritettua kun tämä on kertaluonteinen ohjelma. Tämä on tietysti ristiriidassa yliopistollisen vapauden kanssa, opiskelijat eivät ehdi, jos haluavat pysyä maisteriohjelman aikataulussa, suorittaa muita yliopistollisia opintoja.”

Maisteriohjelmat ovat tuoneet opetukseen lisäarvoa kehittämällä opetuksen hajasijoitusta.

”Opetusteknologian hyödyntäminen opetuksen hajasijoittamisen toteuttamisessa. Opetusteknologian kehitystä hyödynnetään myös virtuaaliyliopistohankkeessa, jossa olemme mukana. Olemme kehittäneet mallin (tekniikan avulla), jonka avulla yliopisto-opetusta voidaan hajasijoittaa kuntiin eri puolille Pohjois-Suomea. Myös työssä käymisen ja opetuksen yhdistäminen on onnistunut hyvin.”

Opiskelijat eivät kuitenkaan ole täysin tyytyväisiä maisteriohjelmissa annettavaan opetukseen ja opintojen ohjaukseen, kuten oheisista taulukoista ilmenee (ks. taulukot 3B ja 3C).

Taulukko 3B. Maisteriohjelmien opiskelijoiden arvioita opetuksen laadusta. Esimerkkinä digitaalisen median ja ohjelmistotuotannon maisteriohjelmien opiskelijoiden antama palaute keväältä 2003 (%).

TUKI OPINNOISSA	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Huono	Yhteensä
opinto-ohjaus	16,7	42,5	25,0	10,8	5,0	100
informaatio opinnoissa	14,9	50,4	24,8	6,6	3,3	100
apua ongelmissa	16,7	50,9	23,7	6,1	2,6	100
Yhteensä %	16,1	47,9	24,5	7,9	3,7	100
N	57	170	87	28	13	355
OPETUKSEN LAATU						
opetuksen laatu	11,5	67,2	19,7	1,6	0,0	100
ajamukaisuus	24,2	64,2	10,8	0,8	0,0	100
opetusmenetelmät	13,1	46,7	32,0	7,4	0,8	100
Yhteensä %	16,2	59,3	20,9	3,3	0,3	100
N	59	216	76	12	1	364

Taulukko 3C osoittaa selvästi, että opiskelijoiden tyytyväisyys opetusta kohtaan kasvaa, kun opetus muuttuu lähiopetukseksi. Selkeästi haasteellisin opetusmuoto on maisteriohjelmissa paljon käytetty etäopetus. Etäopetuksessa käytettävät tekniset menetelmät koetaan riittämättömiksi toimintamuodoiksi. Ilmeisesti myös opetuksen pedagogisissa toimintatavoissa on toivomisen varaa, sillä yllä olevassa taulukossa 32 % opiskelijoista arvioi opetusmenetelmät ainoastaan tyydyttäväksi. Opetusmenetelmät voi tässä ymmärtää sekä teknisinä apuvälineinä että opettajan taitoina eli hänen hallitsemiaan opetustapoina. Oulun yliopistosta löytyy pedagogista huippuosaamista, joka pitää hyödyntää maisteri- ja DI-ohjelmissa. Pedagogisesti huonotasoinen opetus myös hidastaa opiskelijoiden valmistumista.

Taulukko 3C. Maisteriohjelmien opiskelijoiden arvioita opetuksen laadusta. Esimerkkinä Kajaanin DI-koulutuksen opiskelijoiden antama palaute luentojen laadusta.

Luentojen laatu	Keskiarvot:			
	Etäopetus1	Etäopetus2	Lähiopetus1	Lähiopetus2
1=hyödylliset...5= hyödyttömät	2,9	2,7	1,6	1,5
1=mielenkiintoiset...5=tylsät	3,0	2,9	2,1	1,8
1=helppo-...5=vaikeatajuiset	3,1	3,0	2,4	1,8

DI- ja maisteriohjelmien opiskelijat antoivat seuraavanlaista kirjallista, osin negatiivistakin, palautetta luentojen laadusta:

”Kirjoja ei ollut saatavilla kirjastossa, mikä teki osion vaikeaksi”

”Parempi kurssimateriaali, liian luettelomainen, ei saa otetta kokonaisuudesta.

Kaikki ”leijuu” irrallisena”

”Luennot paikan päällä. Etäopetusta varten materiaali tehtävä etäopetusta varten. Nykyisenlainen harppominen web-dokumentissa hyppäyksiä selittämättä jättää varsinkin etäopiskelijat rannalle. Assistentin sähkö-postiin vastaaminen kesti viikon - aivan liikaa etäopiskelua ajatellen. Todella surkea tapa järjestää kurssi tällä tavalla etäopetuksena ja englanninkielisellä luento- materiaalilla. Liian moni asia jää

epäselväksi. Kun opetus järjestetään etäopetuksena, opettajien käyttämät opetusmateriaalit pitäisi olla sen mukaiset. Luulisi tietotekniikan opettajat sen itsekkin ymmärtävän. Tällaiset ongelmat voitaisiin poistaa testaamalla materiaalin soveltuvuus etäopetukseen ennen luentoja. Jos materiaali ei sovellu opetukseen, niin vaaditaan opettajan parantamaan niitä, tai ei järjestetä kurssia etäopetuksena ollenkaan. Kurssisisältöä pitäisi selkeyttää ja yhtenäistää. Harjoitustyö näin toteutettuna hyödytön.”

”Aikaa oli niukasti harjoitusten tekemiseen, mutta se ei ole kurssin vika.”

Myös ohjelmistotuotantomaisteriohjelmien Ylivieskan ja Haapaveden opiskelijat antoivat ohjelmista sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Vastauksista kävi selvästi ilmi, että etäpaikkakunnilla opiskelu virtuaalisen yhteyden varassa on varsin yksinäistä, eivätkä opiskelijat pidä sitä aina riittävänä toimintamallina. He kaipaivat myös opiskelutovereiden läsnäoloa ja tukea.

Keskustelun tiivistelmä OTM-tapaamisesta, Haapavesi:

”Opiskelussa tovereiden merkitys on suuri, pelkkä virtuaalisessa luokassa tapaaminen ei riitä. Osalla työ sitoo niin paljon, ettei ehdi kovin paljon satsaamaan opiskeluun. Osa seuraa luentoja muilla paikkakunnilla työn tai asuinpaikan muuttumisen vuoksi.

Jos tekniset ongelmat saataisiin korjatuiksi ja ratkaisut kestäviksi, olisi mörköjen lista huomattavasti lyhyempi. Nytkin tuikheet ja toivoa tuova sarastus tasapainottavat, vaikei vuorokauteen saakaan lisätunteja.”

Keskustelun tiivistelmä OTM-tapaamisesta, Ylivieska:

”Etäpaikkakuntien näkökulmasta toivotaan opettajille ohjausta videoneuvotteluluennon pitämiseen (opiskelijakysymykset langattomalla mikillä salissa/ tehdyn kysymyksen toisto, muualla olevien muistaminen). Etäpaikkakunnan opiskelijoiden oma aktiivinen rooli muista, että yhteys on auki molemmista suunnista. Optima oli alussa sekavan oloinen, nyt vähän selkiytynyt. Luennoitsijoille toive materiaalin saamisesta hyvissä ajoin ennen luentoja Optimaan. Opiskelijan aktiivisuus keskustelijana on osa verkkopedagogiikan ideaa.”

Maisteriohjelmien opiskelijat ovat usein varsin yksin opintojensa kanssa. He kaipaivat lisää ohjausta vaatimaan työn ja opiskelun yhdistämiseen. Tätä ilmensivät seuraavat opiskelijoiden kommentit:

”Mihin kaipaisit lisää tukea? Korvaavuuksiin ja opintosuunnitteluun liittyvää henkilökohtaista opinto-ohjausta esim. 1-2 kertaa lukukaudessa.

Kokonaiskoordinointiin Vrt. laatuasiat tiedottaminen, käytäntö opiskelijoihin päin. Orientaatio uusiin kursseihin. Ei nettiin enää mitään yksin katseltavaa: aina myös kontaktiopetusta tueksi, verkkokursseihin aina alkuinfo. Ohjelmoinnin harjoitustöissä yms. kaipaisi enempi tukea ja nopeita vastauksia kysymyksiin, esim. jonkinlaisia opintopiirejä nettiin. Gradun teosta pitäisi saada tietoa: ideoita aiheesta, kuka ohjaajaksi jne. Etäopiskelijat eivät tutustu laitoksen professoreihin, eivätkä näin pysty helposti luonnostaan luomaan kontakteja.”

”Mihin kaipaisit lisää tukea? Opintoaikataulujen ja HOPS:n suunnitteluun, mitä ja missä järjestyksessä pitäisi poimia kursseja? Keneltä pitäisi kysyä mitään? Asioiden hoitamiseen virka-ajan ulkopuolella (Optiman kysymyksiin ei vastata). Selkeä

järjestelmä, joka huolehtisi kurssitietojen, aikataulujen ym, kokoamisesta esim. HOPS:n perusteella. Tukea itseopiskeluun, tuutorointia. Tukea aineisiin, jotka ovat todella vaikeita ja uusia asioita, Tietoa kesäopinnoista ja mahdollisuuksista suorittaa tietyt kurssit myöhemmin, mahdollisuus väljentää HOPS:a. Optimasta ristiriitaisia mielipiteitä: Optimasta löytyy hyvin kaikki ja Optima sekava. Muihin opiskelijoihin tutustumiseen (yhteinen kokoontuminen myös Oululaisille). Porukan kiinteyttämisessä ja motivoinnissa voisi ehkä käyttää jotain yhteistoiminnallista menetelmää esim. orientoivien opintojen yhteydessä? Aikatauluihin selkeyttä. Esim. harjoitusten yhteen kalenteriin. Luento- ja harjoitus ajankohdat ajoissa.”

Yliopiston strategiaa maisteriohjelmat toteuttavat erityisesti hoitamalla yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää, osa ohjelmista toteuttaa myös Oulun yliopiston yhteistyösuhteita muihin yliopistoihin (taulukko 4). Oulun yliopiston painoaloille (biotekniikka, informaatiotekniikka, pohjoisuus ja ympäristö) ohjelmat istuvat myös hyvin tukien niitä ja monipuolistaen niiden sisältöä.

Taulukko 4. Maisteriohjelmien yhteydet Oulun yliopiston strategiaan.

YLIOPISTON STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN, OHJELMIEN KOMMENTIT:
Yhteiskunnallista toimintaa. Kehittää uusia etäopetusmenetelmiä ja edistää verkkoteknologian käyttöönottoa. Yliopiston yhteiskunnallinen tehtävä, alueen kehittäminen. Yliopiston kolmas tehtävä eli yhteiskunnallinen tehtävä toteutuu hyvin, kun korkeasti koulutettua työvoimaa saadaan alueelle.
Yliopiston yhteiskunnallinen tehtävä, alueen kehittäminen.
Yliopiston yhtenä tehtävänä on yhteiskunnallinen kehittäminen. Koulutus vastaa osaamiskeskusohjelman puitteissa tehtyyn koulutustarvearvioon hyvinvointialan akateemisesta asiantuntijatarpeesta.
Opinnot lisäävät opiskelijoiden monialaista osaamista, opinnot järjestetään joustavasti ja taloudellisesti. Toteuttaa erinomaisella tavalla yliopistojen välistä yhteistyötä.
Koulutusohjelman kautta toteutuu sivistyksen ja hyvinvoinnin edistäminen Pohjois-Suomessa. Koulutusohjelma on myös esimerkki aluetoiminnasta ja yliopiston sitoutumisesta yhteiskunnalliseen palvelutehtävään (mm. nostaa alueiden osaamistasoa ja vastaa työelämän tarpeisiin). Koulutusohjelman kautta on mahdollista kokeilla uusia toimintatapoja ja lisätä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Koulutus antaa opiskelijoille mahdollisuuden itsensä kehittämiseen ja tietojen päivitykseen elämän eri vaiheissa (opiskelijoiden ikähaitari n. 27 – 50 v.)
Ohjelma toteuttaa yliopiston strategiaa erinomaisesti muutoin paitsi opintojen sisällön osalta: opintojen sisällöissä pääpaino on käytännön taito-osaamisen kehittämisessä, ei niinkään tieteellisen ja tutkimuksellisen työn kehittämisessä.
Kuopion yliopiston yksi painopistealueista on Terveystieteet.
Alueellisten keskusten toiminta laajenee tulevaisuudessa yhä laajemmaksi ja Milan muuntokoulutus on jatkossa tärkeä osa Kajaanin yliopistokeskuksen toimintaa.
Oulun yliopiston ylimatekunnallinen vaikutus, esimerkiksi tietojenkäsittelytieteen koulutuksessa Oulussa aloittavissa vähän opiskelijoita, joiden lähtöpaikkakunta Kajaani (esim. syksyllä 2002 TOL:lle sisään hyväksytyissä oli vain 1 kajaanilainen).
Oulun yliopiston tavoitteena on olla vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja erityisesti Pohjois-Suomen tulevaisuus- ja perustoimialojen tiedeperusteisessa osaamisessa ja edistää tehtäväaloillaan alueen elämisen laatua, yrittäjyyttä ja kansalaisyhteiskuntaa. Maisteriohjelma voidaan nähdä yliopiston kolmannen tehtävän eli yhteiskunnallisen palvelutehtävän osana: Maisteriohjelman tavoitteena on saada toteutusalueelle korkeasti koulutettua työvoimaa. Alueella jo työssä olevien maisteriohjelman opiskelijoiden voi olettaa jäävän valmistumisensa jälkeenkin töihin alueelle.
Alueellisten keskusten toiminta laajenee tulevaisuudessa yhä laajemmaksi ja Milan muuntokoulutus on jatkossa tärkeä osa Kajaanin yliopistokeskuksen toimintaa.
Ohjelma on innovatiivinen ja laajentaa yliopiston yhteiskunnallista tehtävää. Se antaa myös kokemuksia ja taitotietoa, joita voidaan käyttää hyväksi valmisteltaessa tutkintorakenteen uudistuksen yhteydessä Oulun yliopiston historian laitoksen maisteriohjelmaa.
Yliopiston yhteiskunnallinen tehtävä, alueen kehittäminen yliopistolle rekrytointikanava, saadaan perusopinnot suorittaneita opiskelijoita myöhemmin varsinaisiksi opiskelijoiksi.
Koulutuksella lisätään Venäjä-osaamista Oulun yliopistossa sekä samalla tuetaan yliopistoa sen aluekehitystehtävässä. Ohjelma lisää myös englanninkielistä opetusta yliopiston opetustarjonnassa.
Ohjelma sijoittuu yliopiston uudelle painoalalle, lisää tiedekuntien välistä yhteistyötä, valmistaa kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen sekä osaltaan kasvattaa perustutkinnon suorittaneiden määrää ja vähentää opintonsa keskeyttäneiden määrää.
Järjestettävä muuntokoulutus on reitti mahdolliseen Oulun yliopiston teknillisen tiedekunnan filiaaliin Kuopion yliopistossa. Ohjelma monipuolistaa yhteistyötä Kuopion yliopiston kanssa.

4.2 Maisteriohjelmien rekrytointi ja toteutusprosessit

Tässä luvussa vastataan toiseen maisteriohjelmien rekrytointia ja toteutusprosesseja koskevaan arviointikysymykseen. Luvussa vertaillaan maisteriohjelmiä rekrytoinnissa ja keskimääräisissä opiskeluaajoissa.

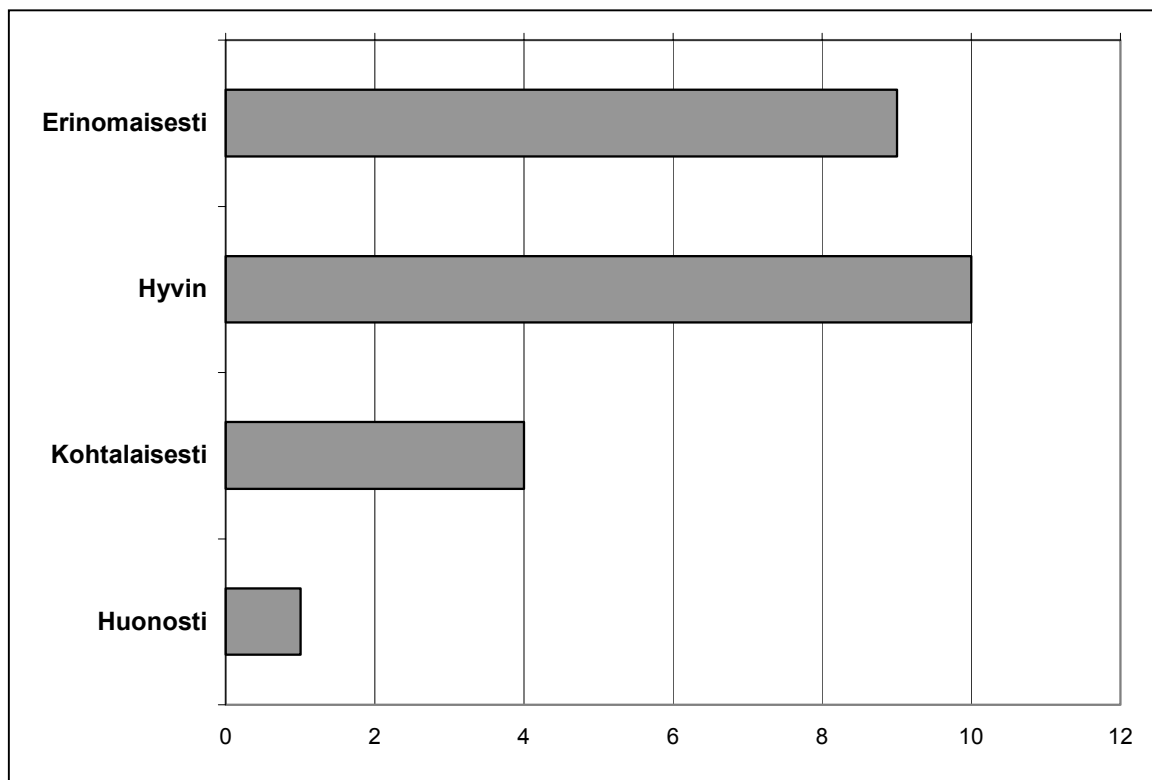
Maisteriohjelmissä opiskelee verraten paljon opiskelijoita (ks. taulukko 5), jotka on valittu moninkertaisesta hakijajoukosta. Hakijoiden määrä kertoo, että ohjelmien koulutustarjonnalle on alueilla kysyntää. Jos ohjelmat pystyvät tuloksellisesti saattamaan opiskelijoidensa opinnot päätökseen ja/tai antamaan opiskelijoille alueiden tarpeisiin vastaavaa laadukasta opetusta, ne tukevat alueiden elinkeinoelämää ja kasvattavat alueiden inhimillistä pääomaa.

Taulukko 5. Maisteriohjelmiin sisään otettujen opiskelijoiden määrät ja rakennerahastorahoitus.

Maisteriohjelmat ja niiden alueelliset toimipisteet	Sisäänotto (henkilöä)	Hanke on saanut rakennerahasto/ ESR-rahoitusta (x)
Ympäristöinformatiikan di-muutokoulutus	36	x
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma	130	x
Digitaalisen median maisteriohjelma	105	x
Liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojekti	56	x
Sähkötekniikan DI-koulutuksen käynnistys-hanke, DIKO	23	x
Muutokoulutus tietoteollisuuden DIksi, MUISKU	30	x
Venäjän kulttuurin ja kielen koulutus*	23	x
Tiedeviestinnän maisteriohjelma TIEMA	26	x
Muutokoulutus farmaseutiksi	50	x
Ympäristöalan DI-/maisterikoulu EnviroMaP	25	x
Lapin DI-koulutusprojekti - osaajia tietoteollisuuteen	42	x
Logistiikan maisterikoulutusohjelma	30	x
HYVÄ- hyvinvointitekniikan muutokoulutus	33	x
Mediatuottajan maisteriohjelma METKA	23	x
Tietoteollisuuden DI-muutokoulutus Raahessa (TAKOMOa)	54	
Rakennerahastorahoitusta saaneet ohjelmat yhteensä	609	
Kaikki yhteensä	686	

*Venäjän kielen ja kulttuurin maisteriohjelma on saanut EAKR-rahoituksen Karjala Interreg -ohjelman kautta.

Maisteriohjelmat olivat varsin tyytyväisiä rekrytointiprosessiensa onnistumiseen (kuva 7), vaikka joissain ohjelmissä keskeyttäneiden ja opiskelutahdistä pudonneiden määrät olivat kohtalaisen korkeita.

Kuva 7. Maisteriohjelmien arviot rekrytointiprosessin onnistumisesta (mainintojen lkm.) N 24.

Haastatteluissa maisteriohjelmat uskoivat, että hakijoiden suuri määrä takaa myös opiskelijoiden laadun. Ongelmia nähtiin alueellisissa toimipisteissä, joissa ei ole ammattikorkeakoulua.

”Hakijoita oli nelinkertainen määrä opiskelupaikkoihin nähden. Valintakiintiö oli olemassa jokaisella paikkakunnalla. Oulussa hakijoita oli kahdeksankertainen määrä sisään otettuihin verrattuna. Pääsyvaatimuksena oli keskiasteen tutkinto. Sisälle pääsivät ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ja yliopistotutkinnon suorittaneet. 3/4 osaa on pysynyt mukana, kun on kolme vuotta opintoja vedetty läpi. Annamme opiskelijoille, joista valtaosa käy töissä, ilta- ja viikonloppuopetusta. Pääosin maisteriohjelmaopiskelijoiden menestyminen ei poikkea perustutkinto-opiskelijoiden opintomenestyksestä. Näin ollen rekrytointi on aika hyvin onnistunut varsinkin Oulussa. Alueellisissa toimipisteissä on ollut ongelmia. Varsinkin Kuusamossa loppuvat pätevät opiskelijat. Olemme selvästi huomanneet, että siellä tätä maisteriohjelmaa ei kannata enää jatkaa. Kuusamossa ei ole AMK:ta ja se näkyy selvästi pätevien opiskelijoiden puutteena. Ammattikorkeakoulu pohja on hyvä olemassa. Muuten olisi vaikea valmistautua tämän ohjelman kautta ammattiin.”

”Meillä on ohjelmassa 23 opiskelijaa, jotka valittiin 100 hakijan joukosta. Meidän ohjelma pyrkii antamaan humanistisen alan ihmisille selkeästi väylän ja keinon valmistua ammattiin. Kaikki opiskelijat ovat hyviä ja suurin osa hakijoista oli todella hyviä. Haku toteutettiin syksyllä. Jos se olisi tehty keväällä hakijoita olisi varmasti ollut moninkertainen määrä nyt toteutuneeseen verrattuna.”

Maisteriohjelmien rekrytointiprosessit ovat pääosin onnistuneita (taulukko 6). Ohjelmien tarjoamalle koulutukselle on yhteiskunnallista tarvetta ja opiskelijat ovat motivoituneita. Opiskelijat eivät kuitenkaan alkuinnostuksessa kauan kaipaamiaan

opintoja aloittaessaan aavista, miten haastavaa työssäkäynnin ja opiskelun yhdistäminen on. Opiskelun ja työelämän ristipaineessa syntyvät ne opiskelun pullonkaulat, jotka voivat johtaa opintojen viivästymiseen ja keskeyttämisiin. Todennäköisten ongelmatapausten näkeminen jo rekrytointivaiheessa on hyvin haastavaa. Sen tähden ohjauksessa pitäisi entisestään panostaa opintojen ja työssäkäynnin yhdistämiseen ja pyrkiä tekemään opinnoista valmistuminen niin motivoivaksi (mihin tarvitaan myös työnantajien tukea), että opiskelijoilla olisi motivaatiota ja voimia, mutta myös keinoja ja tukea, jatkaa opintonsa päätökseen myös ongelmien ilmaantuessa.

Taulukko 6. Maisteriohjelmien rekrytointiprosessit.

REKRYTOINTIPROSESSIN ONNISTUMINEN, OHJELMIEN KOMMENTIT:
Hakijamäärä oli 420, opiskelijoilla hyvä opintotausta ja myös paljon alan työkokemusta, hyvä opiskelumotivaatio.
Ohjelmaan saatiin paljon ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Hakijoissa paljon opettajia (sekä peruskoulu että ammattikorkeakoulu), ohjelmassa löytyy tehokkaita ryhmätyötiimejä.
Hakijoita riittävästi, koska markkinoitiin pitkään moniportainen valintaprosessi, koska käytetään nettopaikkamäärää valittujen joukossa joitakin motivoitumattomia/luovuttaneita opiskelijoita, joita ei opiskelijavalinnassa voitu karsia.
Hakijoita 260 kpl
Koulutusprojekti syntyi pilottiryhmän myötä aitoon alueelliseen koulutustarpeeseen. Uusia opiskelijoiden sisäänottoja voitiin toteuttaa ESR-rahoituksella kahden vuosikurssin verran ja samalla mahdollistettiin pilottiryhmän toimintaedellytykset.
Hakijoita on ollut runsaasti - parhaat valitaan.
Kriteereitä ei ehditty miettiä riittävän tarkasti, opiskelijajoukosta tuli melko heterogeeninen. Yliopisto-opintojen, suoritettujen (AMK- /opisto-) tutkintojen ja työkokemuksen suhde valintaperusteena ei ollut tarpeeksi perusteellisesti pisteytetty ja mietitty. Opintonsa eri syistä keskeyttäneitä on 10. Valintakriteereiden painotukset eivät olleet täysin onnistuneet: ylemmästä korkeakoulututkinnosta ja paljosta työkokemuksesta sai lisäpisteitä; haussa vaatimuksena ollut essee ei ollut riittävä tai oikea tapa selvittää hakijoiden opiskelumotivaatiota. Valintakriteerit eivät olleet edeltävien tutkintojen suhteen riittävän tarkat: opiskelemaan valittiin myös täysin alan ulkopuolisia, jotka olivat epäsoivia ja keskeyttivät opintonsa. Keskimäärin parhaiten opinnoissa ovat edistyneet AMK-tason tutkinnon suorittaneet (esim. tradenomi) ja jonkin verran alan työkokemusta omaavat; iällä ei ole asian suhteen ollut merkitystä.
Jotkut valituista opiskelijoista eivät ole voineet osallistua ohjelman tiivistähtiseen opetukseen hakuvaiheessa esittämällään tavalla. Syynä pääosin työ. On todennäköistä, että ko. opiskelijat eivät pysty suorittamaan maisteriohjelman opintoja ajallaan.
Työn ohessa opiskeltavaan muuntokoulutukseen rekrytointin tulisi olla pitkäjänteistä. Pitäisi markkinoida 1,5 - 2 vuotta ennen ohjelman alkua.
Koulutukseen oli hakijoita n.1500
Ryhmä on aika epähomogeeninen ja keskeyttäneitä on ollut useita. Pääosa valituiksi tulleista on ollut motivoituneita
Alun perin valituksi tulleista 4 lopetti ennen varsinaisen opiskelupaikan vastaanottamista. Vapautuneet paikat täytettiin täydennysvalintamenettelyllä. Opiskelijoista kolmella (20%) on aikaisemmin suoritettu ylempi korkeakoulututkinto, kolmella (20%) ammatillisen korkea-asteen tutkinto ja yhdeksällä (60%) opistoasteen tutkinto.
Hakijoissa paljon ammattikorkeakoulun käyneitä tietotekniikkainsinöörejä.
Lh:n myöhäisestä päätöksestä huolimatta saimme hakijoita noin 35 kpl, joista 23 sai erillisopinto-oikeuden. Suurin osa valituista on A-insinöörejä.
Motivoituneita opiskelijoita, hedelmällisesti heterogeeninen ryhmä.
Rekrytointi ei ole yksinkertainen asia. Etenkin käsitteet maisteriohjelma ja muuntokoulutusohjelma herättivät kysymyksiä sekä toteuttajien että yhteistyökumppanien parissa. Välillä puhuttiin eri asioista samalla nimellä ja tämä vaikutti mm. päätöksentekoon.
Jaossa oli 25 paikkaa ja niihin hakijoita 155.

Rekrytointiprosessit eivät vielä kerro, miten ohjelmista valmistutaan. Valmistumisaikoja ja valmistumismääriä suhteessa aloittaneiden määrään taas ei vielä pystytä arvioimaan, koska ainoastaan kolmesta maisteriohjelmasta oli valmistuneita. Maisteriohjelmille kesäkuussa 2003 tehtyyn lomakekyselyyn vastasi kaikkiaan 20 ohjelmaa ja emo-ohjelman yhteiskunnallista toteutuspistettä. Erittäin selkeästi tuloksellisuudellaan muista ohjelmista erottui Kuopion yliopiston Oulun yliopiston kanssa Oulussa toteuttama Muuntokoulutus farmaseutiksi, joka 50 valmistuneellaan vastasi 93 prosentista Oulun yliopiston yksin tai yhteistyössä muiden yliopistojen kanssa toteuttamien maisteriohjelmien valmistuneista (taulukko 7). Muuntokoulutus farmaseutiksi –ohjelmaan haki peräti 1500 opiskelijaa. Ohjelma on selvästi vastannut alueen tarpeisiin. Osittain farmaseuttikoulutusohjelman tuloksellisuutta selittää se, että kyseessä on alempaan korkeakoulututkintoon (kandidaatti) valmistava muuntokoulutus, jonka suorittaminen on helpompaa kuin ylemmän korkeakoulututkinnon (maisteri tai DI). Kajaanisssa vuosina 1996-2000 toteutetun muuntokoulutusohjelman valmistuneiden määrä (hieman yli puolet aloittaneista) osoittaa, miten haastavaa tutkinnon suorittaminen ohjelmissa on.

Taulukko 7. Maisteriohjelmista valmistuneet ja ohjelmien aloitusajankohta.

Maisteriohjelmat ja niiden alueelliset toimipisteet	Ohjelmista valmistuneet opiskelijat:	Aloituspvm.
Ympäristöinformatiikan di-muuntokoulutus	Ensimmäiset valmistuvat syksyllä 2003	01.09.2002
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma	Tavoite: 80 % opiskelijoista valmistuu	01.05.2002
Digitaalisen median maisteriohjelma	Tavoite: 80 % opiskelijoista valmistuu	01.05.2001
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Ylivieska	Ei valmistuneita	01.05.2002
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Haapavesi	Ei valmistuneita	01.05.2002
Liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojekti	Projekti: opintokokonaisuussuorituksia, ei tutkintoja	01.06.2001
Sähkötekniikan DI-koulutuksen käynnistysuhanke, DIKO	Ei valmistuneita	01.06.2002
Muuntokoulutus tietoteollisuuden DIksi, MUISKU*	Neljä on valmistunut	01.01.2001
Digitaalisen median maisteriohjelma Kajaani	Tavoite: 80 % opiskelijoista valmistuu	01.01.2002
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Kajaani	Tavoite: 80 % opiskelijoista valmistuu	01.05.2002
Muuntokoulutus DI Raahe	Ei valmistuneita	2000,-01,-03
Digitaalisen median maisteriohjelma Raahe	Ei valmistuneita	28.05.2001
Venäjänsä kulttuurin ja kielen koulutus	Ei valmistuneita	1.2.2003.
Tiedeviesticentän maisteriohjelma TIEMA	Ensimmäiset valmistuvat syksyllä 2003	01.04.2001
Muuntokoulutus farmaseutiksi	50 on valmistunut	05.02.2001
Ympäristöalan DI-/maisterikoulu EnviroMaP	Ei valmistuneita	1.1.2003
Lapin DI-koulutusprojekti - osaajia tietoteollisuuteen	Yksi on valmistunut	18.2.2000
Logistiikan maisterikoulutusohjelma	Ei valmistuneita	2001
Hyvinvointitekniikan muuntokoulutusohjelma	Ei valmistuneita	1.1.2001
Mediatuottajan maisteriohjelma METKA	Ei valmistuneita	01.08.2002
Yhteensä valmistuneita (3 ohjelmasta)	55 valmistunut	

*Kainuun Mittalaitelaboratorio (MILA) toteutti vuosina 1996 - 2000 ensimmäisen DI-muuntokoulutusohjelman (KAISKO). Ohjelmassa aloitti 27 opiskelijaa, joista 14 on valmistunut eli valmistumisprosentti on 51,9. Lisäksi valmistuneista viisi tekee Oulun yliopistoon jatkotutkintoa.

4.3 Maisteriohjelmien yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja opiskelijoiden sijoittuminen sekä yhteydet työelämään

Tässä luvussa vastataan kolmanteen maisteriohjelmien vaikuttavuutta käsittelevään arviointikysymykseen eli pohditaan miten maisteriohjelman suorittaneet opiskelijat

ovat sijoittuneet työpaikoilla ja alueellisesti ja millaisia aluetaloudellisia vaikutuksia maisteriohjelmilla on? Alkuperäisen arviointisuunnitelman mukaisesti oli tarkoitus analysoida, miten maisteriohjelman suorittaneiden opiskelijoiden työtilanne on muuttunut ohjelman suorittamisen jälkeen (ohjelmien vaikutukset työuraan) sekä selvittää, mille alueille maisteriohjelman suorittaneet ovat sijoittuneet (ohjelmien vaikutukset alueiden väliseen muuttoon) sekä, miten maisteriohjelmat ovat vaikuttaneet eri alueiden taloudelliseen kehitykseen, sosioekonomiseen elinkelpoisuuteen ja elämänlaatuun. Nämä tutkimustehtävät osoittautuivat kuitenkin vahvasti ylimitoitetuiksi johtuen maisteriohjelmien nykyisestä vaiheesta. Analysoidut maisteriohjelmat olivat vasta alkuvaiheessa eikä niistä juuri ole valmistuneita (ks. taulukko 7).

Huolimatta toistaiseksi vähäisistä tuloksista ohjelmat ovat käynnistäneet prosesseja kohti alueiden elinvoimaa vahvistavia aluevaikutuksia, kuten oheisesta taulukosta käy ilmi. Maisteriohjelmien alueellisia vaikutuksia on ennenaikaista arvioida, mutta niiden profiloituminen jo suunnittelusta lähtien alueiden tarpeisiin vastaajiksi antaa hyvät mahdollisuudet merkittävien inhimillistä pääomaa ja sitä kautta alueiden sosioekonomista elinkelpoisuutta parantavien vaikutusten synnylle. Näiden myönteisten vaikutusten realisoitumiselle on kuitenkin joitakin merkittäviä ehtoja:

1. ohjelmien pitää pystyä tuottamaan tuloksia (valmistuneita opiskelijoita, laajoja opintoviikkokertymiä),
2. ohjelmien suunnittelussa pitää pystyä huomioimaan toimintaympäristön asettamat reunaehdot sikäli, kuin se on globaalien riippuvuussuhteiden sekä nopeiden ja osittain ennalta arvaamattomien muutosten maailmassa mahdollista.

Maisteriohjelmien yhteydet työelämään (ks. taulukko 8) ovat niiden todellinen vahvuus ja sitä kautta ne tuovat lisäarvoa monien tiedekuntien perusopetukseen varsinkin humanistisen tiedekunnan maisteriohjelmat avaavat selkeästi uusia uria humanistiseen yliopistotasoiseen koulutustarjontaan.

Taulukko 8. Maisteriohjelmien yhteydet työelämään.

Maisteriohjelmat ja niiden alueelliset toimipisteet	Yhteydet työelämään
Ympäristöinformatiikan DI-muutokoulutus	Opiskelijat tekevät opinnäytetöitään ympäröivän yhteiskunnan tarpeisiin.
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Digitaalisen median maisteriohjelma	Opinnäytteitä ja projektitöitä, tutkielmia tehdään käytännön toteutuksina elinkeinoelämään. Laitoksella on kattavat kontaktit toteutuspaikkakuntien IT-yrityksiin.
Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Ylivieska Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Haapavesi	Opiskelijat tekevät harjoitustöitään ja opinnäytteitään alan yrityksille ja julkisyhteisöille. Ensimmäisen toteutusvuoden jälkeen ensimmäiset harjoitustyöt ovat käynnistymässä. Hankkeen ohjausryhmään kuuluu myös alueella toimivan IT-alan yrityksen edustaja
Liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojekti	Projektin tarjoamat opinnot tarjoavat mahdollisuuden laajentaa kelpoisuutta (liikunnan aineopettaja) muun opiskelun tai työn ohessa. Opiskelu sisältää runsaasti kytkentöjä koulumaailmaan ja tulevaan yhteistyö-verkostoon (harjoittelu).
Sähkötekniikan DI-koulutuksen käynnistysuhanke, DIKO	Ohjausryhmässä on kolmen yrityksen edustajat. Suurin osa opiskelijoista opiskelee töiden ohessa.
Muutokoulutus tietoteollisuuden DI:ksi, MUISKU, Kajaani	Ohjelma käynnistyi tietoteollisuuden aktiivisten toimenpiteiden ansiosta
Digitaalisen median maisteriohjelma Kajaani Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma Kajaani	Opiskelijat ovat työssäkäyviä. Projekti- ja harjoitustyöt tehdään usein opiskelijoiden työpaikoille. Myös pro gradu -työt tehdään elinkeinoelämän ja julkisyhteisöjen tarpeisiin.
Muutokoulutus DI Raaha Digitaalisen median maisteriohjelma Raaha	Kaikki opiskelijat työssäkäyviä, opiskelevat työn ohessa. Erikoistyöt ja diplomityöt tehdään yrityksiin.
Venäjän kulttuurin ja kielen koulutus	Ohjelmassa koulutetaan Venäjä-osaajia työelämän tarpeisiin, etenkin, luonnollisesti, koulumaailman tarpeisiin. Esim. opettajien valmius huomioida maahan-muuttajalapsen opetuksessa, valmiuksia ja välineitä kohdata moni-kulttuurisuutta tämän päivän koulumaailmassa.
Tiedeviestinnän maisteriohjelma TIEMA	Ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa ovat olleet mukana Yleisradion Oulu Radio sekä sanomalehti Kaleva ja kulttuurilehti Kaltio.
Muutokoulutus farmaseutiksi	Koulutusohjelmaan sisältyy puolen vuoden pakollinen opetus-apteekkiharjoittelu, jonka opiskelijat suorittivat apteekissa.
Ympäristöalan DI-/maisterikoulu EnviroMaP	Ohjausryhmässä on työelämän edustajia, opiskelijoista osa on työelämässä ja heidän opintonsa pyritään integroimaan osittain työtehtäviin
Lapin DI-koulutusprojekti - osaajia tietoteollisuuteen	Lapin DI-koulutusprojekti on lähtökohtaisesti suunniteltu vastaamaan alueen elinkeinoelämän osaamistarpeisiin. Hankkeen opiskelijoista suurin osa on jo IT-alan työssä alueella. Vuorovaikutus heidän ja koulutusjärjestelmän välillä on kaksisuuntaista.
Logistiikan maisterikoulutusohjelma	Opiskelijat opiskelevat työnsä ohessa; useimmat työskentelevät jo entuudestaan logistiikka-alalla. Tutkimus-projektit ja tiedon- ja kokemusten vaihto (esim. opiskelijat-opettajat, opiskelijat-työntekijät, opettajat-muu yliopisto-yhteisö) syventävät työelämäyhteyksiä.
Mediatuottajan maisteriohjelma METKA	Opiskelijat suorittavat opintojensa aikana harjoittelujakson työelämässä (5 ov, yht. 2 kk). Ohjelman opettajat usein toimivat alalla, joten opiskelijat ovat yhteydessä työelämään jatkuvasti.
Hyvinvointitekniikan muutokoulutus-ohjelma HYVÄ	Projektityöt ja pro gradu tutkimukset tehdään alan yrityksille. Ryhmän vetäjä on OY:n edustajana Wellness Forum Oulussa, joka on alan yritysten keskustelufoorumi.

Opiskelun ja työelämän välillä on maisteriohjelmien keskeisin lisäarvo ja niiden nykymuotoisen olemassaolon edellytys, mutta myös jännite. Hyvät ja kiinteät yhteydet työelämään voivat olla todellinen ongelma ohjelmien tuloksellisuudelle. Tämä teknisistä tieteistä tuttu ongelma on arkipäivää myös maisteriohjelmissa:

”Liian kiinteät yhteydet työelämään ovat ohjelman ongelma. Opiskelijat eivät saa opintojaan säädettyssä ajassa suoritettua, kun he tekevät samanaikaisesti niin paljon töitä. Opiskelijat ovat yrityksille jopa liian houkuttelevia työntekijöitä. Opinnot on kuitenkin räätälöity päiväopinnoiksi, joihin työssäkäyvien on usein vaikea osallistua. Lisäksi ohjelma on kertaluonteinen, mikä tarkoittaa sitä, että jos olet pois jostakin opinnoista se on sitten kohdaltasi ohi. Tosin opintojen sähköinen tallentaminen helpottaa tätä ongelmaa, esim. luennot voi jälkeinpäin katsella omana aikanaan.”

Soveltavuudessa ja työelämäyhteyksissä maisteriohjelmat ovat niin lähellä elinkeinoelämää, että ammattikorkeakoulut voivat kokea ne uhkaksi, kilpailijaksi, joka astuu niiden reviiirille. Tällaista palautetta ammattikorkeakoulut ovat myös antaneet. Ammattikorkeakoulujen ja maisteriohjelmien välinen linjanveto pitää kuitenkin tehdä selväksi ja yliopistojen tulee profiloitua maisteriohjelmissakin korkeimman tasoisen akateemisen koulutuksen antajana. Alueen tarpeiden palvelemisen ja sovellettavuuteen pyrkimisen ei pidä häiritä tätä piirrettä. Maisteriohjelmat ovat toimiva väylä keskiasteen tutkintojen muuttamiseen ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi, kuten ohjelmat haastatteluissa totesivat:

”Ohjelma on selkeästi vaihtoehtoinen keino, erilaisille ihmisille – erityisesti AMK-tutkinnon suorittaneille, tulla perusopetuksen piiriin yliopistoon. Tätä väylää pitäisi vahvistaa ja laskea AMK-opinnoille lisää korvaavuutta yliopisto-opintoihin verrattuna. 60-80 opintoviikkoa pitäisi olla yliopiston perusopintoja takana, ennen kuin alkaa suuntautuman tälle alalle. Maisteriohjelmien vakinaistaminen tarjoaisi AMK-opiskelijoille pysyvän väylän päästä opiskelemaan yliopistoon.”

Työelämäyhteyksien ansiosta maisteriohjelmat myös uskoivat niistä valmistuneiden opiskelijoiden työllistyvän:

”Ohjelman yhteistyökumppaneita ovat Tampereen yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja avoin yliopisto sekä lisäksi elinkeinoelämä: opinnäytetyöt tehdään yrityksiin ja monia ohjelmointiprojekteja tehdään yhteistyössä yritysten kanssa. Meiltä valmistuneilla tulee olemaan 100 % työllisyys.”

Ohjelmien yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Maisteriohjelmat kokivat toteuttavansa yliopiston yhteiskunnallista tehtävää ja yhteiskunnallista palvelutehtävää.

”Tämä on yhteiskunnallista toimintaa. Palvelee alueen, elinkeinoelämän tarpeita. Koko ohjelman suunnittelussa korostui Oulu 2006 kasvusopimus. Ohjelman avulla yritetään saada osajia Kasvusopimuksen yhdelle yritysclusterille eli sisällöntuotanto- ja mediaklusterille.”

Tällöin alueellisiin vaikutuksiin pyrkiminen on niiden toiminnan lähtökohta ja alueellisia vaikutuksia epäilemättä syntyy (taulukko 9). Alueellisten vaikutusten varmistamiseksi on kuitenkin huolehdittava opiskelijoiden valmistumisesta ja ohjelmien toiminnan jatkamisesta tämän ohjelmakauden päätyttyä.

Taulukko 9. Maisteriohjelmien alueellisia vaikutuksia.

MAISTERIOHJELMIEN ALUEVAIKUTUKSIA, OHJELMIEN KOMMENTIT:
Tukee elinkeinoelämän kehitystä IT-alalla. Synnyttää positiivista imagoa paikkakunnilla. Vastannut eri sidosryhmien tarpeisiin/toiveisiin yliopistokoulutuksen suhteen paikkakunnilla.
Alueen IT-alan yritykset saavat korkeasti koulutettua työvoimaa, joista on puutetta. Se kumuloituu työpaikkojen lisääntymiseen. Opiskelijoista suuri osa opetustehtävissä tai opetuksen hallinto- ja suunnittelutehtävissä (peruskoulu, amk, instituutti). Maisteriohjelmassa hankittu uusi ja ajankohtainen it -alan tietous välittyy oppilaitoksiin. Tuottaa yliopistotasoisien koulutuksen saaneita asiantuntijoita tietokäsittelytieteiden alalta. Parantaa alueen yritysten ja julkisyhteisöiden kilpailukykyä.
Tutkimustoimintaan kykenevää työvoimaa. Opettajia eri koulutusasteille.
Yliopiston yhtenä tehtävänä on yhteiskunnallinen kehittäminen. Koulutus vastaa osaamiskeskusohjelman puitteissa tehtyyn koulutustarvearvioon hyvinvointialan akateemisesta asiantuntijatarpeesta.
Välittömiä vaikutuksia tulee olemaan kysyntään vastaavat korkeakoulututkinnot ja osaamisen kasvu, joka välillisenä heijastunee alueen elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn mm. uusina työpaikkoina ja yrityksinä.
Projektin tarjoamat opinnot tuottavat päteviä opettajia Itä- ja Pohjois-Suomeen. Sivuvaiheen suorittaneet ovat haluttuja työntekijöitä mm. pieniin kouluihin, joissa yhden aineen tunneista ei kerry riittävää vakinaisen viran tuntimäärää.
Tietoa ja taitoa alueelle, jossa ei muutoin olisi mahdollista suorittaa alan yliopistotutkintoa tai osia siitä. Logistiikka on alana yksi keskeisimmistä kehittämisalueista niin Kemi-Tornio seutukunnassa kuin Pohjois-Suomessa yleensäkin, ja alan korkeakouluopetusta pitää kehittää. Logistiikan osaaminen ja koulutustarjonnan parantaminen on nähty erittäin tärkeäksi alueellisissa strategioissa.
Useat opiskelijat suunnittelevat oman yrityksen perustamista alueelle valmistumisensa jälkeen. Yrittäjinä alueella jo toimivien opiskelijoiden yritykset laajenevat (henkilömäärä + liikevaihto) ja ohjelmasta valmistuvat vahvistavat alueen yritysten toimintaa.
Ohjelma on ollut edellytys VTT:n tulolle paikkakunnalle.
Alallamme on huomattava työvoimapula, johon tämä koulutus toi Pohjois-Suomen osalta merkittävää helpotusta.
Etenkin maakuntahankkeiden osalta ohjelma on tuonut tieto-taitoa hankepaikkakunnille ja vaikutusalueelle. Hanke tähtää tietoteollisuuden yritysten ja työpaikkojen kehittämiseen ja lisäämiseen toteuttamalla tietoteknisten aineiden yliopistollista koulutusta. Konkreettisenä tavoitteena on kouluttaa 20 hyvin alansa hallitsevaa sähkö- tai tietotekniikan diplomi-insinööriä.
Tukee elinkeinoelämän kehitystä IT-alalla. Luonut pohjan pysyvän TK-tieteen koulutukselle Kajaanissa. Synnyttää positiivista imagoa paikkakunnilla.
Alueella toteutetaan ensimmäistä kertaa yliopistollista tutkintotavoitteista koulutusta. Yliopiston näkyvyys alueellisena vaikuttajana kasvaa.
Kajaanissa eräät IT-alan yritykset haluavat panostaa työntekijöidensä jatkokoulutukseen. Työntekijöiden paikkakunnalla pysymiseen vaikuttaa mahdollisuus jatkokoulutukseen esim. Kajaanissa suoritettun amk-tutkinnon jälkeen.
Oulun Eteläisen alueella toteutetaan ensimmäistä kertaa yliopistollista tutkintotavoitteista koulutusta. Yliopiston näkyvyys alueellisena vaikuttajana kasvaa.
Oululainen ja pohjoissuomalainen tutkimus ja tieteenteko tulevat tunnetummiksi sekä alueella että valtakunnallisesti. Kaksi ohjelman opiskelijoista avustaa jo nyt vakituisesti valtakunnallisesti merkittävintä yleistajuista tiedelehteä.
Venäjä-osaaminen - kulttuurintuntemus ja kielitaito - edistää Kajaanin / Kainuun / Pohjois-Suomen kilpailukykyä, kykyä säilyä elinvoimaisena (työpaikat, palvelut ym.) alueena, etelän vetovoimasta huolimatta.
Ympäristöalan asiantuntijuus alueella lisääntyy, alan koulutustaso nousee sekä monitieteisten ja monipuolisten ympäristöalan osaajien joukko kasvaa.
Saadaan uudenlaisia osaajia, jotka täydentävät aiemmin vahvaa ympäristötieteen osaamista.

Maisteriohjelmilla uskotaan olevan alueellisia vaikutuksia, minkä takia ne, ja ohjelmien kautta yliopisto, on haluttu yhteistyökumppani alueella. Yhteistyöhön ei kuitenkaan pidä suinpäin lähteä, vaan tehdä tarkka toimintaympäristöanalyysi, siitä millainen yliopistokoulutus alueelle sopii ja onko ohjelmalla siellä onnistumisen edellytyksiä:

”Kunnan isillä on ollut kova halu saada yliopistollista tietojenkäsittelytieteen opetusta paikkakunnalle maisteriohjelmien muodossa, koska sen uskotaan houkuttelevan yrityksiä sinne. Yliopiston ei kuitenkaan pitäisi lähteä mukaan jokaiseen risahdukseen ja villitykseen vaan tulisi tarkkaan miettiä, mikä on kyseisen kunnan perusrakenne ja mitkä koulutusalat parhaiten sopivat tähän perusrakenteeseen.”

5 Oulun yliopiston rakennerahastohankkeet

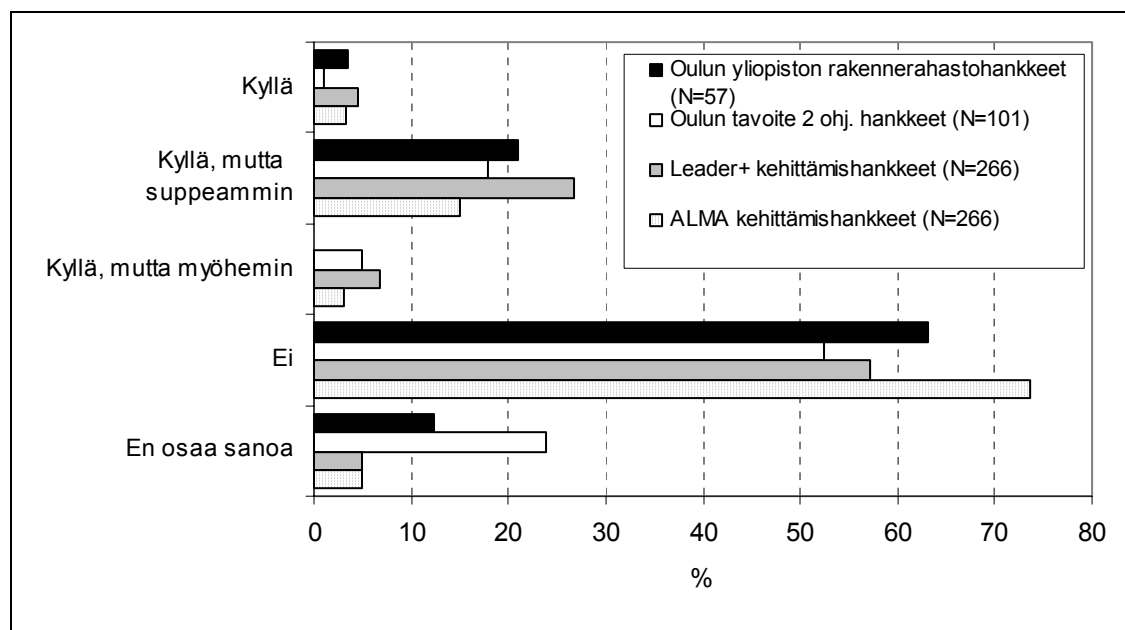
Tässä luvussa pohditaan Oulun yliopiston muiden rakennerahastohankkeiden kuin maisteriohjelmien vaikuttavuutta kahdesta näkökulmasta: 1. Miten hankkeet vaikuttavat yliopiston toimintaan? 2. Millaisia alueellisia vaikutuksia hankkeilla on?

Keskeisimpänä aineistona on hankkeille tehdyn kyselyn tulokset. Kyselyyn valittiin Oulun yliopiston omat ja muiden kanssa yhteistyössä toteuttamat rakennerahastohankkeet (ei maisteriohjelmiä). Tähän kyselyyn valittiin kuitenkin myös muutama maisteriohjelmakyselyyn osallistunut koulutusohjelma, jotka olivat HYVÄ-hyvinvointitekniikan maisterikoulutus, Liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojekti, Sähkötekniikan DI-koulutuksen käynnistys hanke Kajaanissa ja Muuntokoulutus tietoteollisuuden diplomi-insinööriksi MUISKU, jatkohanke Kajaanissa. Nämä valittiin myös rakennerahastohankkelyyn, koska ne olivat jo pitkälle edenneitä hankkeita, joilla on kiinteät yhteydet laajempiin rakennerahastohankkeisiin tai alueellisiin kehittämissuunnitelmiin. Liikunta- ja terveystieteiden koulutusprojekti taas ei ollut tutkintoon johtava koulutusohjelma vaan täydennyskoulutusohjelma. Näin sen tarkastelu oli perusteltua myös rakennerahastokyselyssä. Kyselyt lähetettiin hankkeiden projektipäälliköille, jotka ovat joko vastanneet kyselyyn itse tai delegoineet vastaamisen jollekin, jolla katsoivat olevan riittävästi asiantuntemusta vastata kyselyyn. Oulun yliopiston rakennerahastokysely lähetettiin 19.9 ja 22.9.2003 välisenä aikana sähköpostitse 81 hankkeelle. Yhden, 1.10.2003 tehdyn, muistutuksen jälkeen palautui 57 lomaketta, joten rakennerahastokyselyn vastausprosentiksi tuli 70,4.

5.1 Hankkeiden riippuvuus rakennerahastorahoituksesta ja tarpeellisuus toteutusalueella

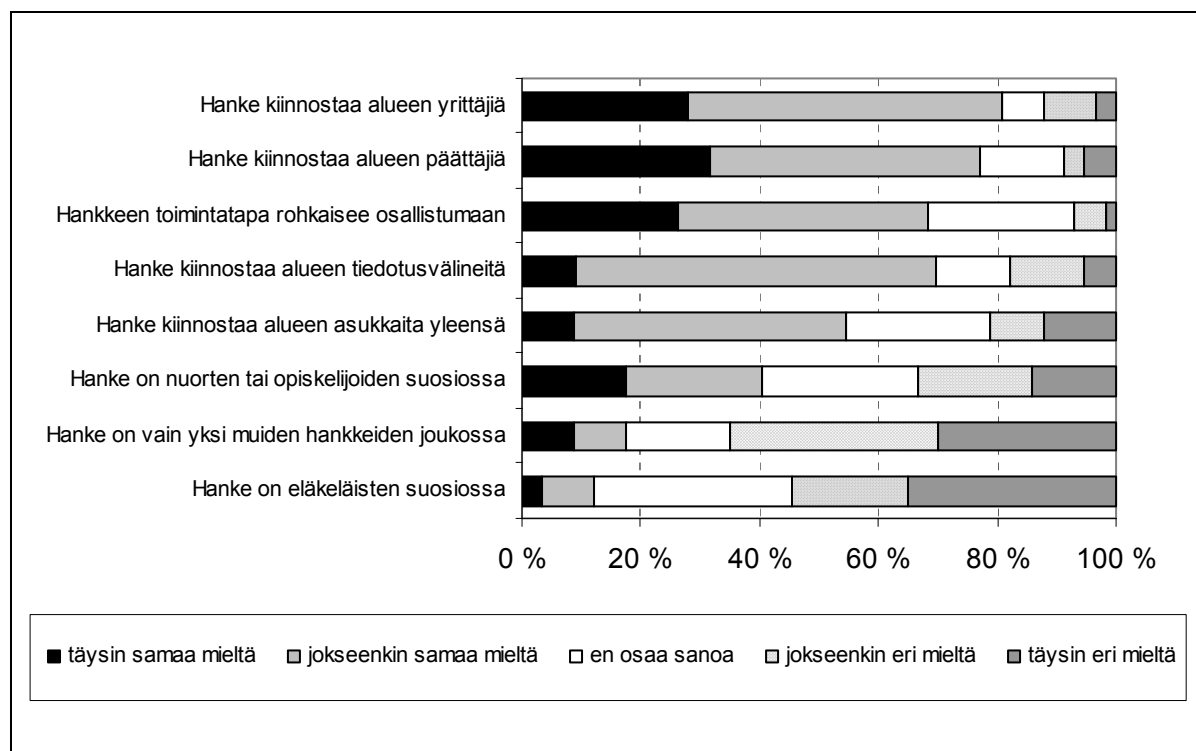
Yli kuusi kymmenestä Oulun yliopiston muista rakennerahastohankkeista kuin maisteriohjelmista arvioi, ettei hanketta olisi toteutettu ilman rakennerahastorahoitusta (kuva 8). Vastajista vain 3,5 % ilmoitti, että hanke olisi toteutettu ilman EU rahaa ja 21 % hankkeista olisi kyllä toteutettu, mutta suppeammin. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin muissakin ohjelma-arvioinneissa. Rakennerahastorahoitus on tuonut yliopiston toimintaan selkeästi lisäarvoa, sillä suurin osa rakennerahastohankkeista oli sellaisia, ettei niitä olisi toteutettu ilman EU-rahoitusta. Tällöin myös hankkeilla toteutetut toimet olisivat ainakin nykyisessä laajuudessaan

suurelta osin jääneet toteuttamatta. Olennainen kysymys nyt on, miten lisäarvo saadaan siirrettyä pysyvänä vaikutuksena osaksi yliopiston toimintaa ja miten hankkeista saadaan jäämään alueille pysyviä vaikutuksia.

Kuva 8. Hankkeen toteutuminen ilman rakennerahasto- tai muuta EU rahoitusta?

Oulun yliopiston hankkeet vaikuttavat olevan yrittäjien ja päättäjien suosiossa (kuva 9). Yli 75 % hankkeista koki kiinnostavansa alueen yrittäjiä ja päättäjiä. Yli puolet vastaajista katsoi hankkeensa kiinnostavan myös alueen tiedostusvälineitä ja asukkaita yleensä. Hankkeiden kiinnostavuutta alueella selittää se, että yliopiston hankkeilla on kohtalaisen paljon yrityskumppaneita. Mitä useampia yrityskumppaneita hankkeella oli, sitä enemmän ne kiinnostivat yrittäjiä ja päättäjiä. Muiden yhteistyökumppaneiden määrä taas ei vaikuttanut päättäjien ja yrittäjien hankkeisiin tuntemaan kiinnostukseen. Taas ne hankkeet, joilla oli paljon maaseudun kyläyhdistyksiä yhteistyökumppaneina, olivat erityisen yhteisöllisiä hankkeita, joiden toimintatapa rohkaisi osallistumaan.

Kuva 9. Hankkeen tarpeellisuus alueella ja kunnissa (N=57).

5.2 Yliopiston rakennerahastohankkeiden ohjelmalliset yhteydet ja tavoitteiden profiilit

Yhtenä tutkimustehtävänä tässä arvioinnissa oli selvittää, millainen rooli yliopiston muilla rakennerahastohankkeilla (ei maisteriohjelmat) on yliopiston toiminnassa. Miten ne täydentävät yliopiston jatkuvaa budjettirahoitteista toimintaa? Rakennerahastohankkeet (sekä maisteriohjelmat että muut) luovat yliopiston toimintaan selvästi lisäarvoa toteuttamalla yliopistojen yhteiskunnallista palvelutehtävää. Tätä osoittaa se, että hankkeet liittyvät selvästi ensisijaisemmin alueellisiin kehittämissohjelmiin kuin yliopiston omiin strategioihin. Hankkeet eivät kuitenkaan ole ristiriidassa Oulun yliopiston strategioiden kanssa, vaan ne liittyvät yliopiston neljälle painoalalle, jotka ovat biotekniikka, informaatiotekniikka, pohjoisuus ja ympäristö.

Myös Oulun yliopistossa toteutettavista maisteriohjelmissa suurin osa tukee Oulun alueen EU:n rahanjakoa keskeisimmin ohjaavaa kasvusopimusta ja siinä linjattuja yritysklustereita. Oulun yliopiston maisteriohjelmat myös toteuttavat erinomaisesti Oulun tavoite 2 -strategiassa tavoitteiksi asetettuja positiivisia heijastusvaikutuksia laajemmalle Pohjois-Pohjanmaalle ja muualle Pohjois-Suomeen, sillä kasvusopimuksen yritysklustereihin liittyviä maisteriohjelmiä toteutetaan esimerkiksi Kainuussa tai Oulun eteläisen alueella.

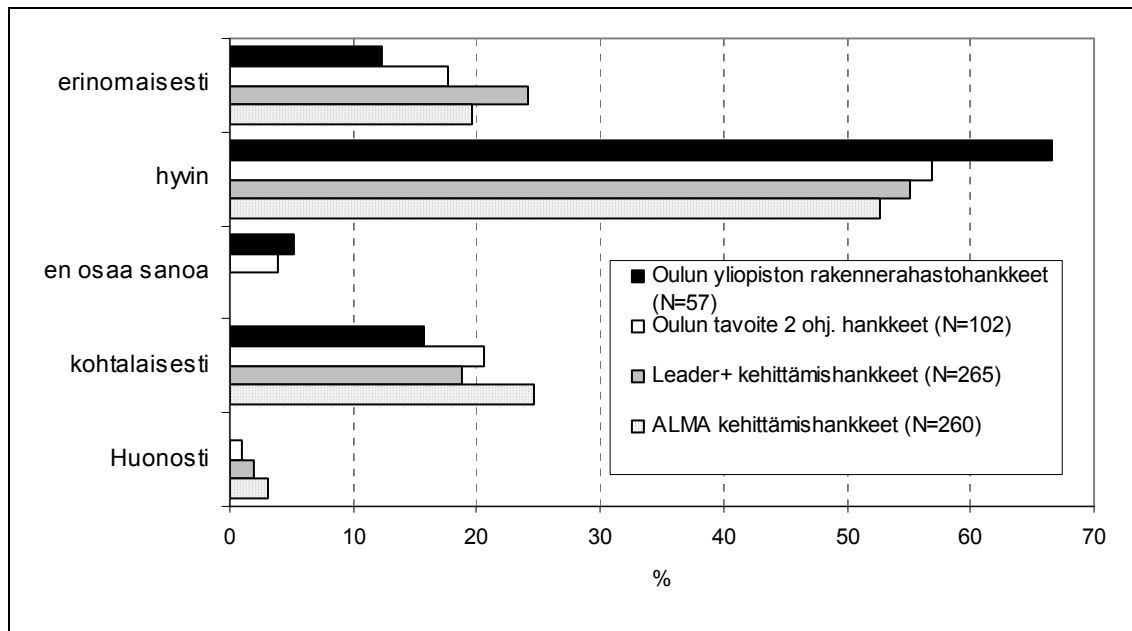
Taulukko 10. Yliopiston rakennerahastohankkeiden (muiden kuin maisteri ja DI-ohjelmien) ohjelmalliset yhteydet.

Mihin ohjelmaan hanke ensisijassa liittyy?	N	%
Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmaan	13	22,8
Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmaan	10	17,5
Hankkeen toiminta-alueen muuhun strategiaan tai ohjel.	10	17,5
Oulu 2006 kasvusopimukseen	5	8,8
Hankkeen toiminta-alueen osaamiskeskusohjelmaan	5	8,8
Hankkeen toiminta-alueen maakuntaohjelmaan	4	7,0
Hankkeen toiminta-alueen elinkeinostrategiaan	4	7,0
Hankkeen toiminta-alueen korkeakoulustrategiaan	4	7,0
Puuttuvat tiedot	2	3,5
Yhteensä	57	100

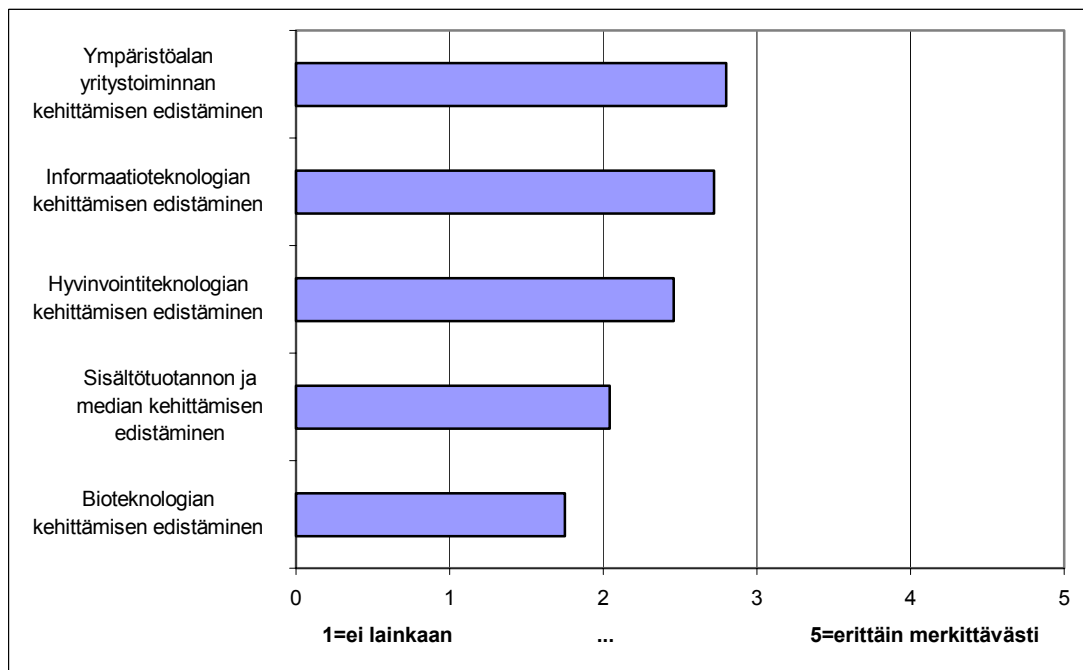
Oulun yliopisto ei kuitenkaan pelkästään toteuta aluepoliittisia ohjelmia, vaan yliopisto on keskeinen tekijä ohjelmien synnyn taustalla. Oulun yliopiston rehtori Lauri Lajusen (Acatiimi 8/2003, ss. 11-12) mukaan yliopiston alueellisen toiminnan malli:

”pohjautuu kunkin alueen omaan elinkeino- ja kehittämisstrategiaan. Yliopisto on mukana asiantuntijana niissä hankkeissa, jotka vaativat yliopistollista osaamista. Oulun yliopisto toimii kiinteässä yhteistyössä toimintaympäristönsä kanssa ja osallistuu alueellisten suunnitelmien laadintatyöhön maakunta- ja seutu/aluekeskustasolla sekä laatii ja toteuttaa alueellisia korkeakoulustrategioita yhteistyössä lähiyliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. (...) Yliopiston aluetoiminta edistää yhteistyötä muiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa tarkoituksenmukaisen työnjaon pohjalta. Oulun yliopiston rooli alueensa kehityksen veturina näkyy mm. siinä, että Oulun seudun osaamiskeskusohjelman, Oulun kaupungin kasvuohjelman ja Pohjois-Suomen multipolisverkoston osaamisalueet ja klusterit pohjautuvat yliopiston painoaloihin ja vahvuuksiin.”

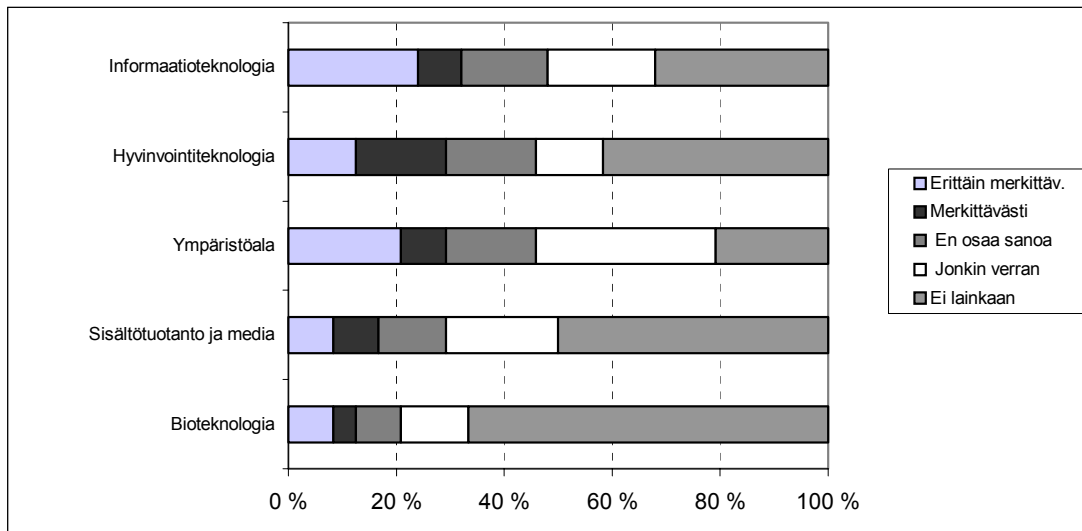
Yliopiston rakennerahastohankkeet ovat keskeinen instrumentti, jonka avulla yliopisto toteuttaa aluekehittämistä ohjaavien ohjelmien tavoitteita. Hankkeiden tavoitteet puolestaan ovat toiminnallisia tavoitteita, jotka ovat osia ohjelmien tavoitteista ja vievät kehitystä kohti ohjelmissa mainittuja laajempia tavoitteita. Tässä näkökulmassa alueellisten kehittämisohjelmien tavoitteet ovat toteutumassa hyvin, sillä yli 65 % yliopiston hankkeista katsoi hankkeen tavoitteiden toteutuneen tähän mennessä hyvin ja 12 % koki niiden toteutuneen erinomaisesti (kuva 10). Kohtalaisesti oli onnistunut 16 % hankkeista ja huonosti ei ollut onnistunut yhtään hanketta. Muiden ohjelmien hankkeisiin verrattuna hyvin tavoitteet saavuttaneiden hankkeiden osuus on suurempi, mutta erinomaisesti tavoitteet saavuttaneiden hankkeiden osuus vastaavasti hieman pienempi yliopiston hankkeissa. Oulun kaupungin tavoite 2 –ohjelman hankkeiden ja yliopiston rakennerahastohankkeiden tavoitteiden hyvä toteutuminen kertoo siitä, että Länsi-Suomen tavoite 2 –ohjelman ja sitä toteuttavien Oulun tavoite 2 –strategian ja Oulu 2006 Kasvusopimuksen tavoitteet ovat hyvin toteutumassa. Erityisesti kasvusopimukseen liittyvät yliopiston ja Oulun kaupungin hankkeet tukevat hyvin Länsi-Suomen tavoite 2 –ohjelman yritys- ja työpaikkatavoitteita.

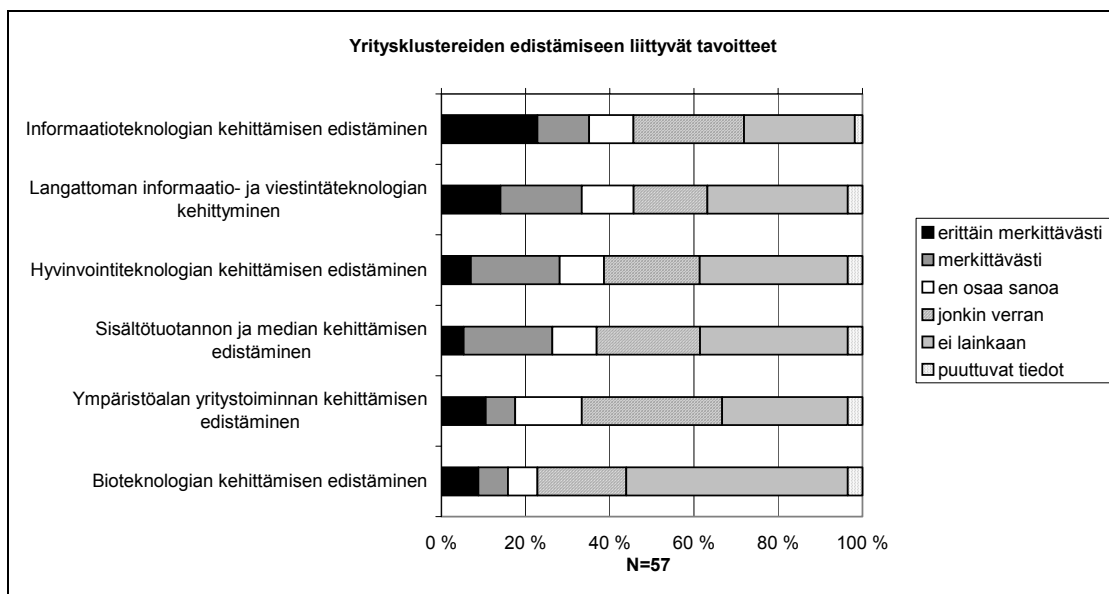
Kuva 10. Rakennerahastohankkeiden tavoitteiden toteutuminen.

Kuva 11A. Hanke edistää seuraavia tavoitteita. Kasvusoimuksen yritys-klustereiden korostuminen Oulun alueella toteutettavissa yliopiston rakennerahastohankkeissa (keskiarvot) N 26.

Kuva 11B. Kasvusopimuksen yritysklustereiden korostuminen Oulun alueella toteutettavissa yliopiston muissa hankkeissa, kuin maisteriohjelmissa (N 26).

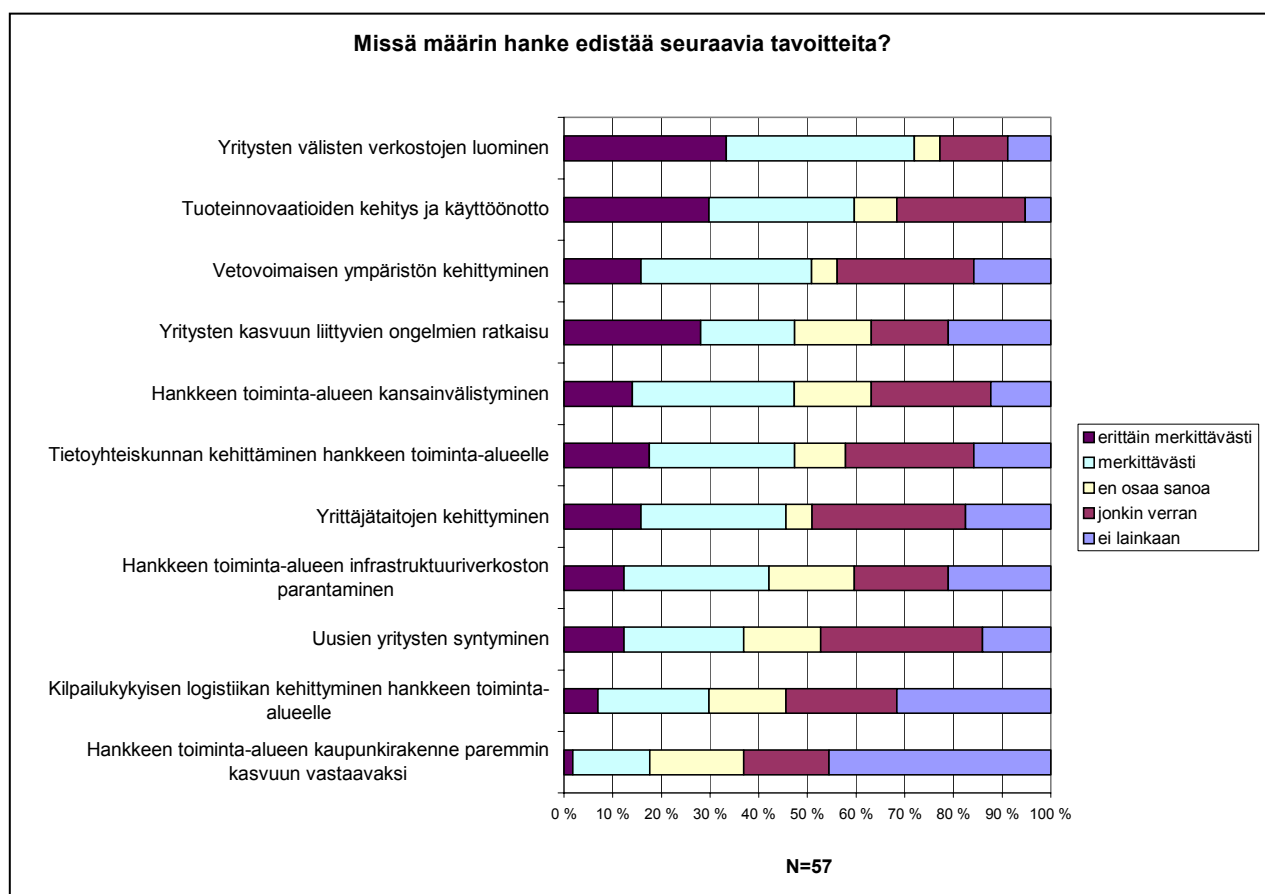

Kuva 12. Oulu 2006 kasvusopimukseen liittyvien yritysklustereiden korostuminen kaikkien yliopiston rakennerahastohankkeiden (ei maisteriohjelmien) tavoitteina.

Oulun alueella toteutettavissa yliopiston rakennerahastohankkeissa korostui eniten ympäristöklusterin tukeminen (kuva 11A), mikä selittyy sillä, että ympäristöala korostui klustreista eniten vähintään jonkin verran. Sen sijaan IT-, hyvinvointi- ja ympäristöklusteri korostuivat yhtä usein merkittävästi tai erittäin merkittävästi (kuva 11B).

Eniten kaikissa yliopiston rakennerahastohankkeissa, jotka eivät olleet maisteriohjelmiä, korostuivat langaton IT- ja viestintäteknologia sekä informaatio- ja hyvinvointitekhnologia sekä sisällöntuotanto ja media (kuva 12). Vähiten korostuvat ympäristöala ja bioteknologia, mikä vastaa kutakuinkin Kasvusopimus 2006 kehyksiä. Ympäristöklusteri näyttäisi painottuvan erityisesti Oulussa toteutettavissa hankkeissa (kuva 11A). Esitettyihin arvioihin vaikutti se, että osa hankkeista toteutetaan Itä-Suomen tavoite 1 -alueella ja osa Oulun alueella Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmaan kuuluvina. Kuitenkin myös tavoite 1 -hankkeet toteuttavat hyvin kasvusopimuksen yritysklustereita.

Maisteri- ja DI-ohjelmissa puolestaan on kaikkia kasvusopimuksen yritysklustereita tukevia ohjelmia. Näin yliopiston rakennerahastohankkeet tukevat hyvin Oulun alueen tavoite 2-ohjelmaan liittyvän rakennerahastopolitiikan yleisiä linjauksia.

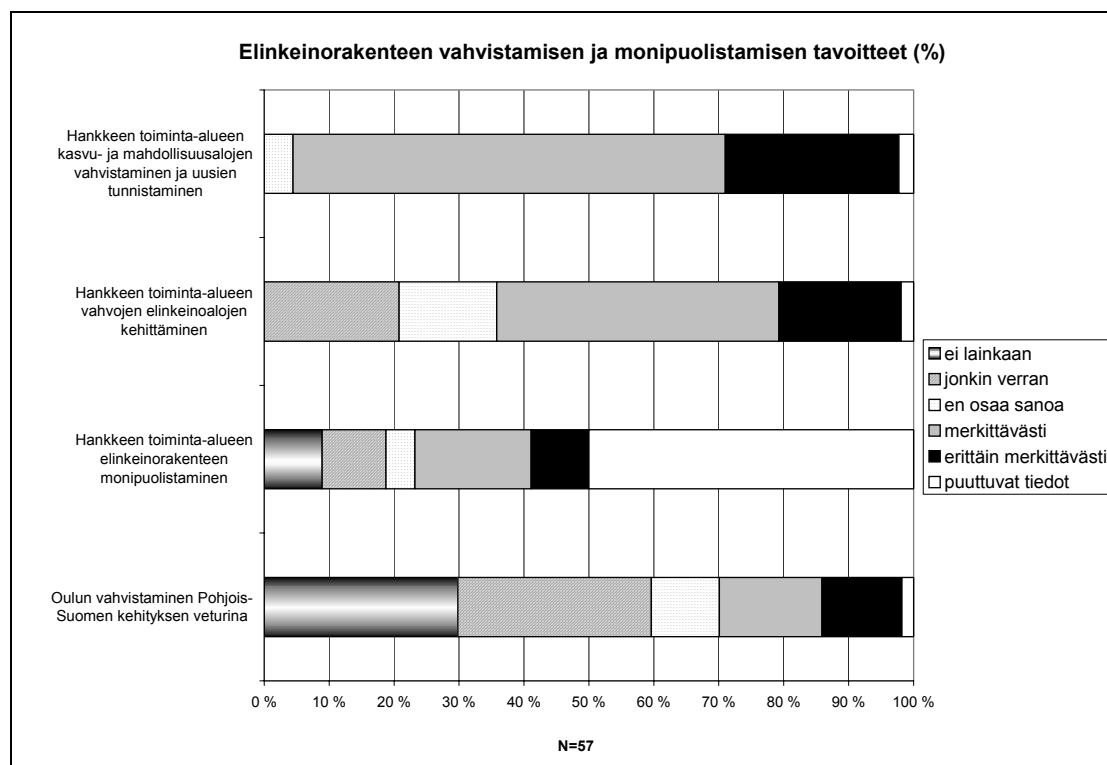

Kuva 13. Alueiden menestykseen ja yritysten toimintaedellytyksiin liittyvien tavoitteiden korostuminen Oulun yliopiston rakennerahastohankkeissa.

Yritysten toimintaedellytyksiin liittyvistä tavoitteista yliopiston hankkeissa korostuivat eniten yritysten välisten verkostojen luominen sekä tuoteinnovaatioiden kehitys ja käyttöönotto sekä vetovoimaisen ympäristön kehittyminen (kuva 13). Nämä mainitut tavoitteet korostuivat kaikki yli puolella yliopiston hankkeista vähintään merkittävästi. Sen sijaan uusien yritysten syntyminen ei ollut kovin keskeinen tavoite yliopiston hankkeissa. Yliopiston hankkeet vahvistavat selkeästi yleisiä yritystoiminnan edellytyksiä, sillä valtaosa tähän asiakokonaisuuteen liittyvistä tavoitteista korostui merkittävästi noin puolella yliopiston hankkeista.

Yliopiston hanketoiminta on yleisiä yritystoiminnan edellytyksiä vahvistavaa toimintaa, jonka lisäarvoa ei ole järkevää mitata pelkästään välittömästi syntyneinä yrityksinä tai työpaikkoina. Yliopiston hanketoiminta luo alueellisia vaikutuksia toiminta-alueelleen vahvistamalla alueiden asukkaiden inhimillistä pääomaa (esim. tuoteinnovaatioiden kehittäminen) sekä lisäämällä alueiden sosiaalista pääomaa (esim. yhteistyötä edistävien yritysten välisten verkostojen luominen). Inhimillisen pääoman vahvistamisen alueelliset vaikutukset saadaan pysyviksi, jos koulutetut osaajat työllistyvät ja löytävät parantunutta osaamistaan vastaavaa työtä sillä paikkakunnalla, jossa hanke on koulutusta antanut. Sosiaalisen pääoman vahvistaminen muuttuu pysyviksi vaikutuksiksi, jos yritykset, joiden toimintaedellytyksiä on parannettu, pysyvät alueella. Tähän on yliopiston voimin vaikea vaikuttaa, sillä globaalissa markkinataloudessa yritykset voivat vaihtaa nopeastikin omistajia ja siirtää tuotantonsa muualle. Ehkä joustavin ja nopeavaikutteisoin tapa tuoda yliopistollista osaamista pysyvästi alueelle, erityisesti pienemmille alueille, on aikuiskoulutus ja avoimen yliopiston tutkintokoulutus. Aikuiskoulutettavilla on usein kiinteät siteet perheen, työn ja omistusasunnon kautta kotiseutuunsa, eivätkä he ole herkimpiä muuttajia, vaan pyrkivät ensisijaisesti etsimään työmahdollisuuksia kotiseuduiltaan.

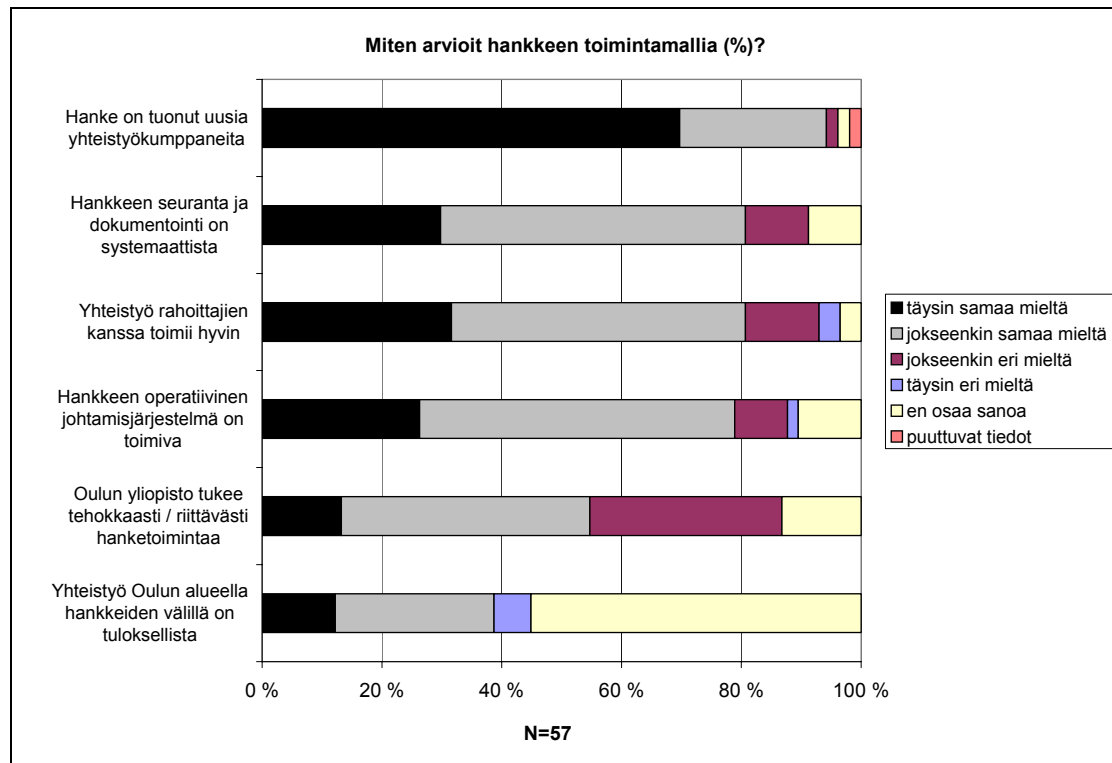
Mielenkiintoista yliopiston hankkeissa on, että yksikään hanke ei ilmoittanut, että hankkeen toiminta-alueen kasvu- ja mahdollisuusalojen vahvistaminen ja uusien tunnistaminen ei liity hankkeen tavoitteisiin (kuva 14). Tämä havainnollistaa selkeästi yliopiston rakennerahastohankkeiden luonnetta: ne ovat innovatiivisia, alueille uusia toimintamalleja etsiviä ja luovia, tutkimus- ja koulutushankkeita ja tässä mielessä erittäin perusteltuja hankerahoituksella rahoitettavia toimia. Yliopiston yhteiskunnallisenkin tehtävän toteuttamisessa on luontevinta, että yliopisto toimii sillä alueella, joka on yliopistolle vahvinta toimintaa, eli yliopisto on alueellisissa kehittämishankkeissa asiantuntijaorganisaatio ja akateemisen koulutuksen antaja (myös Lajunen 2003).

Kuva 14. Elinkeinorakenteen vahvistamisen ja monipuolistamisen korostuminen yliopiston rakennerahastohankkeiden tavoitteina.

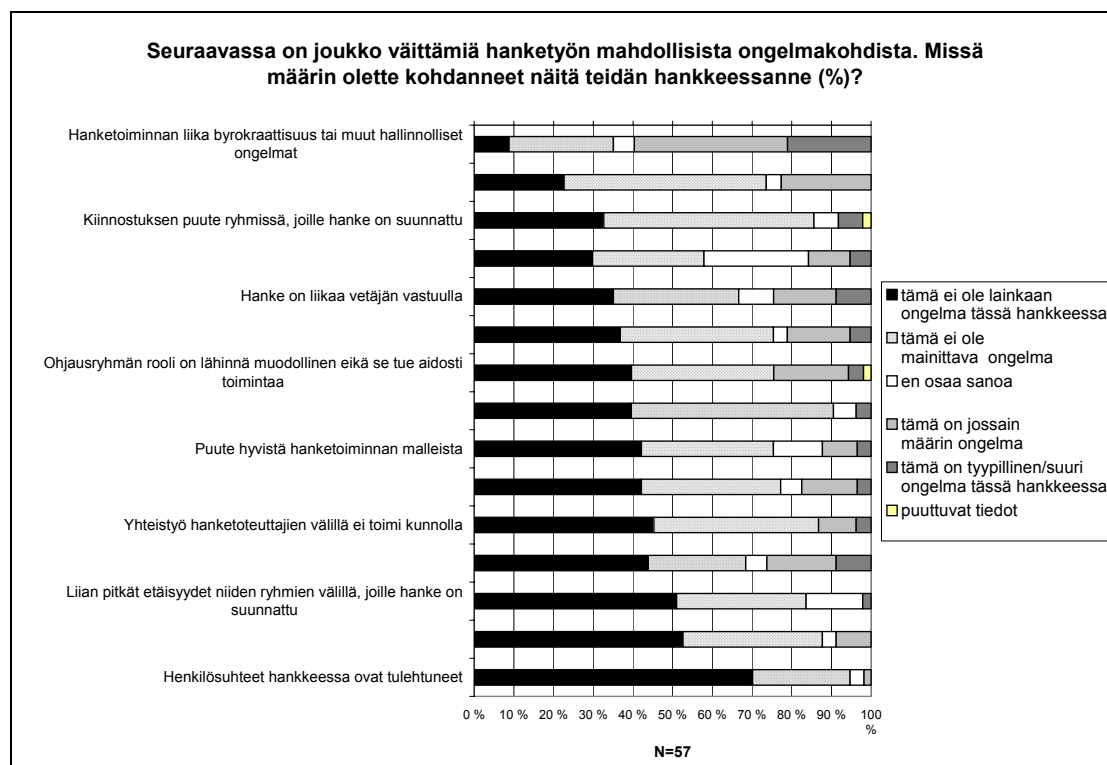
5.3 Hankkeiden toimintamallit ja ongelmat

Hankkeet arvioivat hankkeiden oman toiminnan tulokselliseksi ja systemaattiseksi sekä yhteistyön rahoittajien kanssa hyväksi. Sen sijaan Oulun yliopiston hankkeille osoittamaa tukea kohtaan oltiin huomattavasti kriittisempiä: 30 % hankkeista ajatteli, ettei Oulun yliopisto tue riittävästi hanketoimintaa. Myös hankkeiden väliseen yhteistyöhön suhtauduttiin epäilevästi, sillä hankkeiden toimintamallia koskevista väittämistä eniten täysin eri mieltä ja vähiten samaa mieltä hankkeet olivat tästä väittämästä (kuva 15). Yli puolet hankkeista taas ei osannut arvioida hankkeiden välistä yhteistyötä, mikä kertoo siitä, että yhteistyö hankkeiden välillä on ilmeisen vähäistä. Tehokkaaseen ja sujuvaan hanketoimintaan pääsemiseksi yhteistyötä hankkeiden välillä pitäisi lisätä, mikäli se suinkin luontevasti sopii hankkeiden toimintaan. Yhteistyötä lisäämällä voitaisiin synnyttää kustannussäästöjä esim. laitehankinnoissa ja mahdollisesti myös palveluilla tehokkaammin hankkeiden kohderyhmiä. Keinotekoisesti yhteistyötä ei tarvitse luoda, mutta yhteistyöllä saavutettavaa lisäarvoa pitää aktiivisesti etsiä.

Kuva 15. Hankkeiden sisäinen toiminta ja yhteistyö Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden toimintaympäristössä.

Myös yliopiston hankkeissa korostui tyypillinen EU-rahoitteiseen hanketoimintaan liittyvä ongelma eli hanketoiminnan ääribyrokrattisiksi koetut toimintamallit ja yleiset hallinnolliset ongelmat (kuva 16). Sen sijaan yliopiston hankkeissa ei puutu toiminnasta kiinnostuneita ja siihen aktiivisesti osallistuvia, ja myös kohderyhmät ovat hankkeista kiinnostuneita eli hankkeet vastaavat kohderyhmien aitoihin tarpeisiin. Vaikka hankkeet suhtautuivat ristiriitaisesti hankkeiden välisen yhteistyön tuloksellisuuteen ja riittävyteen, ne olivat kuitenkin tyytyväisiä yhteistyön sujuvuuteen. Hankkeiden sisäinen viestintä ja henkilösuhteet hankkeissa ovat kunnossa. Myös tavoitteiden realistisuuteen ja tavoitteiden ohjausvaikutuksiin hanketoiminnassa oltiin tyytyväisiä. Tämä on hyvä asia niiden ohjelmien kannalta, joita hankkeet toteuttavat, sillä hankkeiden tavoitteet ovat linjassa ohjelmien tavoitteiden kanssa. Tällöin yliopiston hankkeet hankkeistavat aluekehitysohjelmia ja vievät ohjelmien tavoitteita käytäntöön. Hankkeet muuttavat lihaksi erityisesti aluekehitysohjelmia, sillä ne toteuttavat toiminnassaan juuri aluekehitysohjelmien tavoitteita, mutta yliopiston hankkeet tukevat profiilillaan hyvin myös yliopiston omia strategioita eivätkä missään nimessä ole ristiriidassa yliopistollisten strategioiden kanssa.

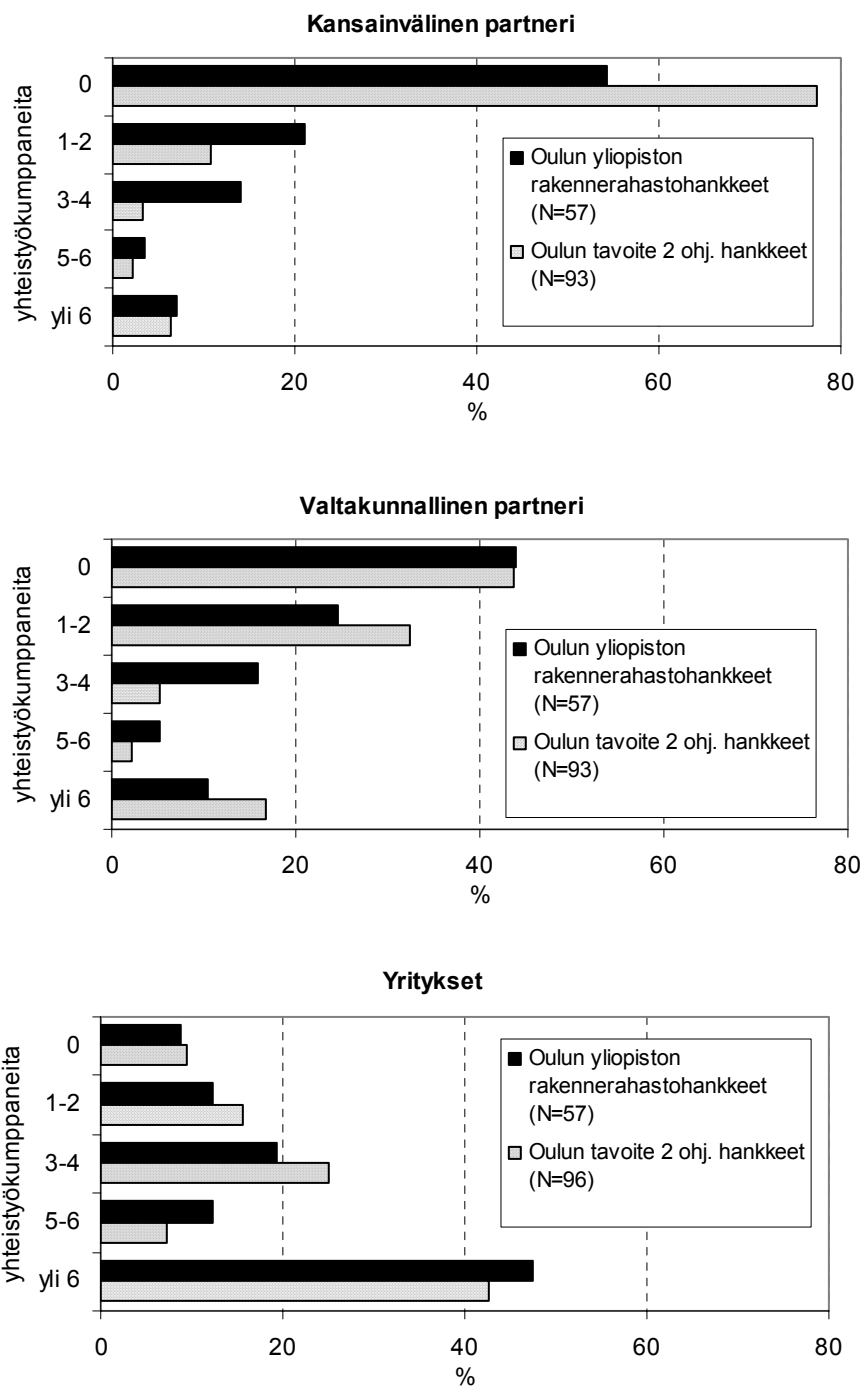
Kuva 16. Hanketoiminnan ongelmat Oulun yliopiston rakennerahastohankkeissa.

Yritysrahan kokoamisessa esiintyy yliopiston hankkeissa ongelmia ja siksi kuntaraha on ollut onnistumisen kannalta aivan välttämätöntä. Rahoitusta koskevissa näkemyksissä on syytä muistaa, että hankkeiden tietämys on rajallista. Hankepäälliköillä voi olla puutteellinen käsitys hankkeiden kokonaisrahoituksen toteuttajaorganisaatioille aiheuttamista ongelmista.

5.4 Rakennerahastohankkeiden yhteistyötahot

Lähes puolella Oulun yliopiston hankkeista oli yli 6 yritysytteistyökumppania (kuva 17). Vastaavasti alle 10 %:lla hankkeista ei ollut lainkaan yritysytteistyökumppaneita. Lähes puolella (46 %) hankkeista oli vähintään yksi kansainvälinen partneri ja vastaavasti hieman yli puolella hankkeista ei ollut niitä lainkaan. Yli puolella hankkeista oli vähintään yksi valtakunnallinen partneri.

Oulun kaupungin tavoite 2 -hankkeisiin verrattuna korostuu yrityskumppaneiden suurempi lukumäärä ja hankkeiden kansainvälisten kumppaneiden selvästi suurempi määrä. Tässä valossa yliopiston hanketoiminta tuo selkeästi lisäarvoa esimerkiksi Oulun kaupungin hallinnoimaan hanketoimintaan. Yliopistolla kansainvälisyys on luonteva osa toimintaa. Luomalla hankkeita, joihin yliopisto tuo kansainvälisiä yhteyksiä ja kansainvälisyyden hallintaa mukaan, kyetään entistä paremmin varautumaan tuleviin ohjelmakausiin ja teemarahoitteiseen suuria kansainvälisiä hankkeita vaativaan EU:n hanketoimintaan.

Kuva 17. Yliopiston rakennerahastohankkeiden ja Oulun kaupungin tavoite 2 –ohjelman yhteistyökumppaneiden lukumäärä eri tahoilla.

5.4 Hankkeiden aluetaloudellisten vaikutusten kohdentuminen

Arvioinnissa selvitetään, miten yliopiston rakennerahastohankkeet (muut kuin maisteriohjelmat) ovat toteuttaneet yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää eli analysoidaan rakennerahastohankkeiden aluetaloudellisia vaikutuksia.

Useimmat yliopiston rakennerahastohankkeet liittyvät alueellisesti rajattuihin kehittämissohjelmiin (kuten kasvusopimus tai tavoiteohjelmat). Oulun yliopisto ylimaakunnallisena toimijana kuitenkin tuo selvästi lisäarvoa tiukasti alueellisiin rajoihin rajautuvaan kehittämiseen hankkeistamalla johonkin rajattuun alueeseen keskeisesti liittyviä ohjelmia laajemmalla maantieteellisellä alueella. Tässä mielessä yliopisto selkeästi lisää esim. tavoite 2-ohjelmaan liittyvän Oulun kaupungin hanketoiminnan ylimaakunnallisia heijastusvaikutuksia, mikä on myös Oulun tavoite 2 -strategiaan kirjattu tavoite.

Taulukko 11. Yliopiston rakennerahastohankkeiden toteutusalueet

Hankkeen toteutusalue:	N	%
Kaupunki / Kunta	6	10,5
Seutukunta	12	21,1
Useampi seutukunta	7	12,3
Maakunta	17	29,8
Valtakunnallinen	7	12,3
Kansainvälinen	8	14,0
Yhteensä	57	100,0

40 prosentilla yliopiston hankkeista alueelliset vaikutukset kohdentuivat vähintään maakunnan alueelle eli joko Kainuuseen, Pohjois-Pohjanmaalle tai koko Pohjois-Suomeen (taulukko 11). Kuitenkin miltei 40 prosenttia Oulun yliopiston hankkeista oli sellaisia, että niiden aluetaloudelliset vaikutukset kohdentuvat vain varsin suppealle alueelle eli Oulun seudulle tai Kajaanin seudulle (taulukko 12).

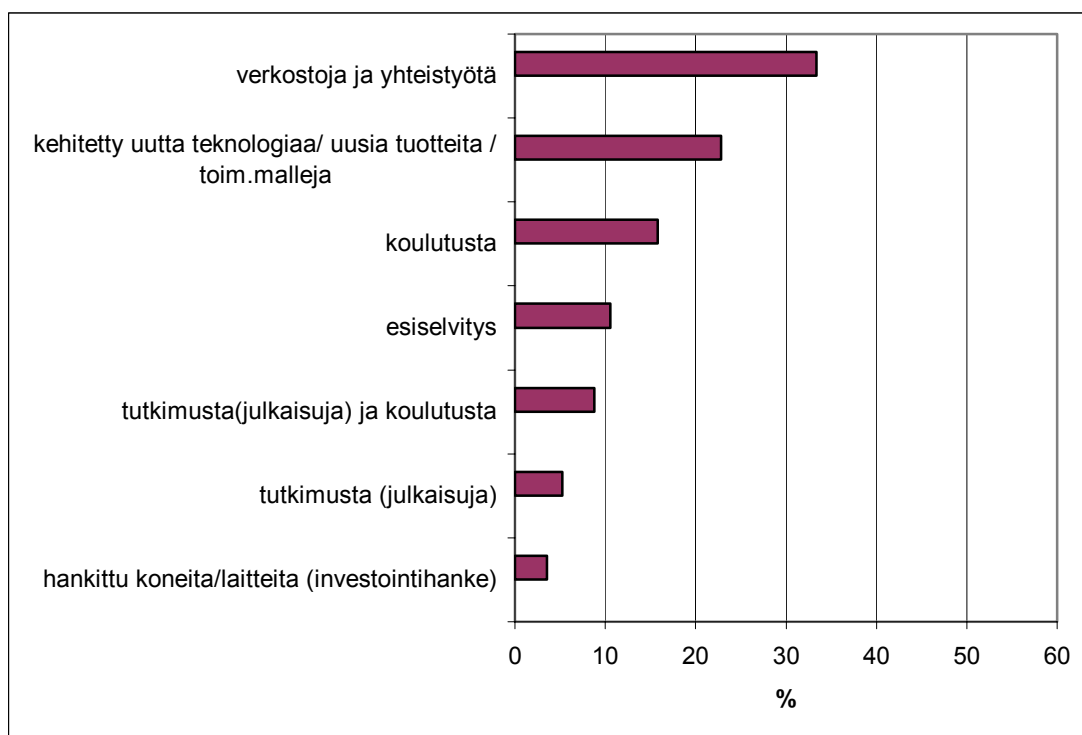
Taulukko 12. Yliopiston rakennerahastohankkeiden aluetaloudellisten vaikutusten kohdentuminen

Aluetaloudellisten vaikutusten kohdentuminen:	N	%
Oulun seutu	12	21,1
Pohjois-Suomi	11	19,3
Kajaanin seutu	9	15,8
Koko Kainuu	7	12,3
Koko Pohjois-Pohjanmaa	6	10,5
Muu alue	10	17,5
Puuttuvat tiedot	2	3,5
Yhteensä	57	100,0
Muu alue, yksi maininta kutakin: Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa Kehys Kainuu Kemi-Tornio Keski-Pohjanmaa Oulu-Kemi-Luleå-Rovaniemi Oulun Eteläinen Ylivieskan ja Nivalan seutu Pudasjärvi, Taivalkoski Raahe, Lappeenranta, Suomussalmi Sodankylä		

Taulukko 13. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden yritys- ja työpaikkatulokset

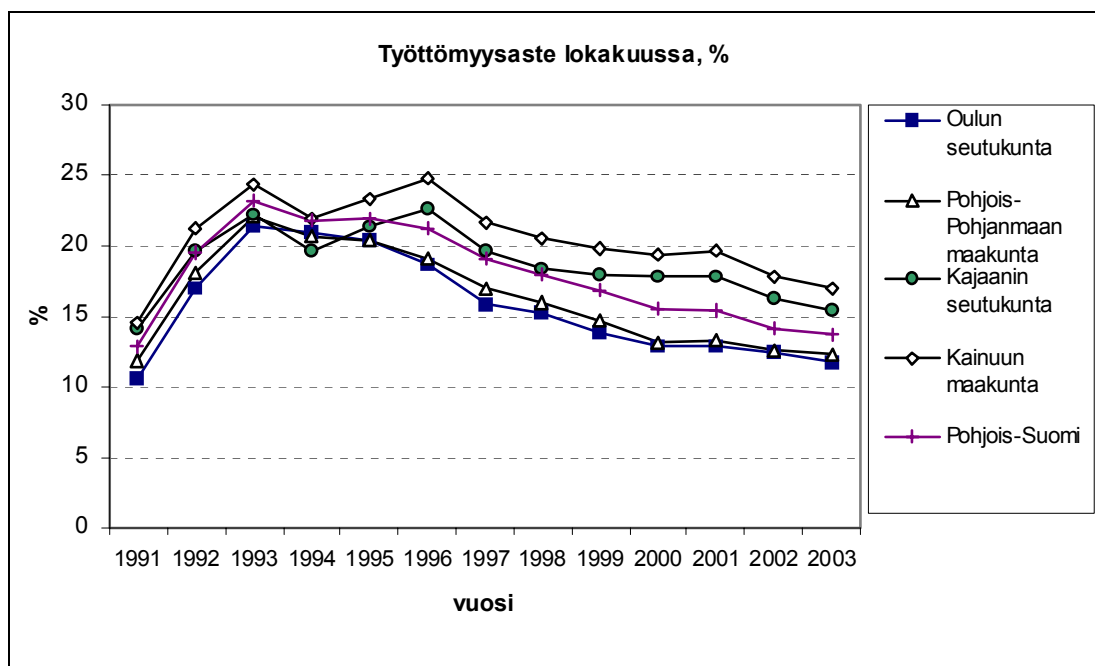
Tulos	Lukumäärä
Yliopiston rakennerahastohankkeiden uudet työpaikat	114*
Yliopiston rakennerahastohankkeiden säilytetyt työpaikat	148*
Yliopiston rakennerahastohankkeiden uudet yritykset	18*
Maisteriohjelmissa opiskelevien ja niistä valmistuneiden perustamat yritykset	5*
Maisteriohjelmien toteutuksen aikaiset työpaikat	30

*Ohjelmien itse ilmoittamia lukuja; luvuissa on mukana 70 % rakennerahastohankkeista ja kaikki maisteriohjelmat.

Kuva 18. Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden tuotoksia ja tuloksia ohjelmakaudella 2000-2006. (N 57)

Huolimatta kuluvalle ohjelmakaudella yliopiston hankkeilla saavutettujen työpaikkojen kohtalaisen suuresta määrästä ja perustetuista yrityksistä yliopiston (taulukko 13) rakennerahastohankkeilla ei ole kovin vahvasti pystytty vaikuttamaan alueelliseen työllisyyskehitykseen niillä alueilla, joihin yliopiston hanketoiminta erityisesti kohdistuu, minkä oheinen kuva 19 osoittaa. Yliopiston suurin ja aivan kiistaton yhteiskunnallinen vaikutus tulee kuitenkin yliopiston perustoiminnan kautta: yliopistollinen koulutus tuottaa suomalaista hyvinvointia rakentavia osajia ja yliopistollinen tutkimus tuottaa hyvinvoinnin perustana olevia innovaatioita. Toisin sanoen reilun kymmenen viime vuoden työllisyyskehitys olisi kovin toisenlaista ilman yliopistollista vaikutusta. Ainakin Oulun seutukunnassa ja Pohjois-Pohjanmaalla Oulun yliopiston myönteinen vaikutus on selvä. Ongelmallisempi tilanne on kuitenkin Kainuussa ja Kajaanin seutukunnassa, joiden työttömyysaste on ollut Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden kohdealueista selvästi korkein viimeisen 13 vuoden aikana. Oulun yliopiston hanketoiminnan ja yhteiskunnallisen palvelutehtävän suuri haaste on yrittää pienentää tätä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan sekä erityisesti Oulun seudun ja Kainuun välistä kuilua. Yliopistokeskuksen perustaminen Kajaaniin, mihin maisteriohjelmat ovat keskeisesti vaikuttaneet, ja sen myötä tuleva yliopistollisen koulutustarjonnan laajentaminen on askel oikeaan suuntaan. Jatkossa on huolehdittava yliopistokeskuksen tuottamien alueellisten vaikutusten pysyvyydestä eli siitä, että yliopistokeskuksessa opiskeleville ja sieltä valmistuville nuorille löytyy myös töitä Kainuusta ja että heille sitä kautta avautuu mahdollisuus jäädä Kainuuseen töihin. Tämän tavoitteen saavuttamiseen yliopisto ei yksin pysty, vaan siihen päästään oppilaitosten, aluekehitysviranomaisten ja elinkeinoelämän välisellä yhteistyöllä.

Kuva 19. Työttömyysasteen kehitys Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden kohdealueilla vuodesta 1991 vuoteen 2003.

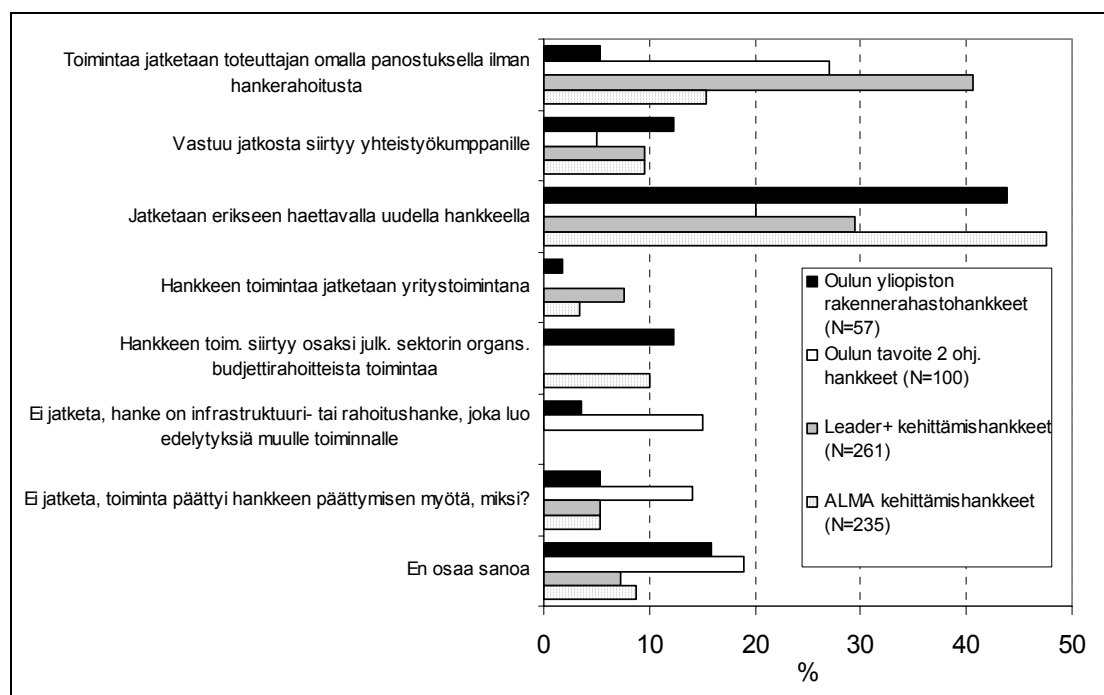
Rahoituksellisella kestävyydellä tarkoitetaan toimia, jotka ovat rahoituksellisesti kestäväällä pohjalla eli ne eivät johda tukivarojen häviämiseen tai toteuttajiensa velkaantumiseen, vaan toimilla pitää saada aikaan jokin pysyvä tulos. Rahoituksellisen kestävyuden kriteerinä on myös, että rahoitettavat toimet synnyttävät pysyviä alueellisia vaikutuksia tai ainakin käynnistävät prosessin, jonka jatkamiseen hankitaan rahoitusta ja nämä toimet sitten ajan myötä johtavat pysyviin alueellisiin vaikutuksiin. Kertaluonteisten toimien, joiden vaikutukset ovat kertaluonteisia, rahoittaminen ei ole rahoituksellisesti kestävä. Yliopiston hankkeissa rahoituksellinen kestävyys on suhteellisen helppoa toteuttaa. Hankkeet ovat yleensä inhimillistä pääomaa vahvistavia koulutus- ja tutkimushankkeita tai ne ovat yritysten ja alueellisten toimijoiden yhteistoiminnan edellytyksiä parantavia laajoja yhteistyöhankkeita, jotka vahvistavat toiminta-alueensa sosiaalista pääomaa. Sosiaalisen pääoman ja inhimillisen pääoman kasvu luovat jo sinällään vaikutuksia, joiden syntyminen täyttää rahoituksellisen kestävyuden kriteerit ilman, että toimia tarvitsisi välttämättä jatkaa. Pysyvien vaikutusten synnyn edellytys on kuitenkin se, että esimerkiksi koulutushankkeilla koulutetut osaajat jäävät valmistumisensa jälkeen alueelle ja yritykset, joiden toimintaedellytyksiä hankkeilla parannetaan, jäävät alueelle.

5.5 Hankkeiden jatkosuunnitelmat

Suuri osa Oulun yliopiston rakennerahastohankkeista (44 %) ilmoitti toimintaa jatkettavan erikseen haettavalla uudella hankkeella (kuva 20). Seuraavaksi suurimman kannatuksen (12 %) saivat vaihtoehdot: Vastuu jatkosta siirtyy yhteistyökumppanille ja Hankkeen toim. siirtyy osaksi julk. sektorin organisaation budjettirahoitteista toimintaa. Pieni osa vastaajista (5 %) ilmoitti hankkeen toiminnan jatkuvan omalla panostuksella. Yksi hanke ilmoitti hankkeen toimintaa jatkettavan yritystoimintana.

Noin 9 % vastaajista ilmoitti, ettei hankkeen toimintaa jatketa, vaan hankkeen toiminta päättyi joko hankkeen päättymisen myötä tai hanke oli luonteeltaan infrastruktuuri- tai rahoitushanke, joka loi edellytyksiä muulle toiminnalle.

Muiden ohjelmien hankkeisiin verrattuna toiminnan jatkamisessa korostuu muita enemmän uusien jatkohankkeiden merkitys ja jatkovastuun siirtyminen yhteistyökumppaneille. Hankkeen toimintaa aiottiin jatkaa omalla panostuksella selvästi muita ohjelmia vähemmän. Tämä kertoo yliopiston hanketoiminnan tutkimusluonteesta. Hankkeet ovat ennen kaikkea sosiaalista ja inhimillistä pääomaa vahvistavia hankkeita, jotka harvoin johtavat suoraan yritysten perustamiseen. Hankkeet jättävät pysyviä alueellisia vaikutuksia vahvistamalla inhimillistä ja sosiaalista pääomaa ja niiden toiminta jatkuu yleensä erillisrahoituksella rahoitettavana tutkimushankkeena. Hankkeiden toiminnan suuri riippuvuus hankerahoituksesta on kuitenkin ongelma hankkeista yliopiston organisaatioon ja alueille siirtyvien pysyvien vaikutusten kannalta. Näin on vaikka yliopiston hankkeet sosiaalisen ja inhimillisen pääoman vahvistamisen kautta tuottavat alueellisia vaikutuksia kertaluonteisena toimintanakin. Suurempi osa hankkeiden toiminnasta pitäisi saada jatkumaan itsenäisenä yritystoimintana (pysyvät alueelliset vaikutukset) tai saada hankkeen toiminnot siirtymään osaksi julkisen sektorin organisaation, erityisesti yliopiston omaa, budjettirahoitteista toimintaa (hankkeiden hyvien käytäntöjen ja lisäarvon siirtyminen osaksi yliopiston toimintaa). Yliopiston hanketoiminta on miltei yhtä riippuvaista jatkuvasta hankerahoituksesta kuin maatilakyläkentäinen maaseudun kehittäminen (vrt. ALMAN hankkeet kuvassa 20).

Kuva 20. Hankkeen jatkon toteutus rakennerahastorahoituksen (EU rahoituksen) päätyttyä. Väittämiä *Hankkeen toim. siirtyy osaksi julkisen sektorin organisaation budjettirahoitteista toimintaa* ja *Ei jatketa, hanke on infrastruktuuri- tai rahoitushanke, joka luo edellytyksiä muulle toiminnalle* ei ollut mukana kaikissa kyselyissä.

5.6 Tarkemmin tarkasteltavat Oulun yliopiston rakennerahastohankkeet

Oulun yliopiston rakennerahastohankkeiden arvioinnissa valittiin tarkemmin analysoitavaksi kolme varsin erityyppistä hanketta, joiden kautta tuotiin myös esille yliopiston hanketoiminnan monipuolisuutta. Myös tarkemmin arvioitavissa hankkeissa analysoidaan muiden rakennerahastohankkeiden tavoin hankkeiden vaikuttavuutta yhtäältä osana yliopistoa ja toisaalta analysoidaan niiden alueellisia vaikutuksia. Tarkempaan tarkasteluun valittiin seuraavat Oulun yliopiston hankkeet:

Hankkeen nimi:

WomenIT-Women in Industry and Technology

Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelma vuosille 2000-2006*

Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelma vuosille 2000-2006 EAKR

Pohjois-Suomen KOMPASSI

*biotekniikan laboratoriota EU:n rakennerahastorahoituksella jo edellisellä (vuonna 1999 päättyneellä) ohjelmakaudella.

Näistä Biotekniikan laboratorion hankkeita käsitellään jäljempänä yhtenä hankkeena. Niiden yhteenlaskettu rahoitusosuus on tässä tarkemmin arvioitavista hankkeista suurin (taulukko 14). Pohjois-Suomen Kompassi taas on selvästi erilainen hanke kuin Biotekniikan laboratorio tai WomenIT-hanke, Pohjois-Suomen Kompassi on budjetiltaan pienempi ja selkeästi esiselvityshanke. Biotekniikan laboratorio on perustettu aikanaan Sotkamoon Kainuun meijerin yhteyteen, koska alussa tutkimuksen painopisteenä oli maidon jatkojalostus. Vuonna 2002 Valion Sotkamon meijeri lopetti toimintansa. Biotekniikan laboratorio teki toimintansa strategiatarkistuksen liittyen meijerin lopettamispäätökseen. Nykyinen toiminta kohdistuu metsämarjojen ja pohjoisten erikoiskasvien tutkimukseen, maidon biotekniikka-osaamisen vahvistamiseen sekä teknologiansiirto- innovaatio- ja yrityspalvelutoimintojen kehittämiseen.

Taulukko 14. Oulun yliopiston case-rakennerahastohankkeiden kokonaisrahoitus

Hankkeen nimi	Hankkeen kokonaisrahoitus (euroa)
WomenIT-Women in Industry and Technology	3200000
Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelma vuosille 2000-2006 (hankkeet 80370 ja 60130)	4421770
Pohjois-Suomen KOMPASSI	98000

Kompassi-, WomenIT- ja Biolaboratoriahankkeen tavoitteet, tulokset ja vaikutukset

Kaikki tässä tarkasteltavat hankkeet olivat tyytyväisiä tavoitteidensa toteutumiseen. Tavoitteiden toteutumista ilmentäviä tuloksia hankkeet olivat kuitenkin saavuttaneet kovin eri tavoin (taulukko 15). Tuloksissa tulevat ilmi myös hankkeiden erilainen luonne: Pohjois-Suomen Kompassi on selkeästi esiselvitys hanke, joka on lähtenyt etsimään vastauksia laajoihin niin sanottuihin ilkeisiin ongelmiin. Ilkeisiin ongelmiin vastauksia etsittäessä ei itse asiassa aina tiedetä, etsitäänkö vastauksia kehityksen pullonkaulojen ratkaisun kannalta oikeisiin ongelmiin. Jos etsitään vastauksia väriin ongelmiin, voivat myös valitut kehittämistoimet olla vääriä. Ilkeät ongelmat ovat

myös usein ainutkertaisia. Tiettyyn ongelmaan sovellettuja ratkaisuja ei semmoisenaan voi monistaa muiden ongelmien ratkaisuun. Esiselvitysvaiheesta edettäessä kehittämis- ja tuloshankkeisiin kehittämisiongelmiin pitäisi muuttua suppeammiksi ja täsmentyä, jolloin niihin löydetäisiin suhteellisen yksinkertaisia ja toistettavissa olevia ratkaisuja. Esiselvitysvaiheessa voi myös käydä toisin: ongelmat huomataan paljon laajemmiksi ja monimutkaisemmiksi, kuin toimintaa aloitettaessa ajateltiin. Ongelmat laajenevat eivät supistu. Juuri näin on käynyt Pohjois-Suomen Kompassi -hankkeessa. Vaikka toiminnan tavoitteeksi asetettua Pohjois-Suomen yhteiskunnallisten muutosten monitorointimallia kohti onkin edetty, on ratkaisua vaativat kysymykset huomattu paljon alun perin ajateltua laajemmiksi ja alun perin kirkkaina ja selkeinä asetetut tavoitteet ovat prosessin kuluessa hämärtyneet. Kompassi kuitenkin tuottaa selkeän tuotoksen hankkeen päättyessä eli sen tuotoksena on Pohjois-Suomen kehitystä linjaava ennakointiraportti ja esitys Kompassin toimintamalliksi.

Bioteknologian laboratorio on taas selkeimmin tässä arvioitavista hankkeista tuloshanke. Tuloksena on vauhditettu alueen yritysten tuotekehitystä, koulutettu alueen tarpeisiin elintarvike- ja bioalan tutkijoita. Women IT –hanke puolestaan on edellä mainittujen hankkeiden välimaastoon sijoittuva hanke, joka on tuottanut konkreettisempia tuloksia kuin Kompassi, mutta joka kuitenkin on laajempien ongelmien kanssa kamppaileva hanke kuin Bioteknologian laboratorio. Women IT-hankkeen keskeisin tulos hankkeesta tehdyn väliarvioinnin mukaan on se, että hanke on käynnistänyt prosessin kohti naisten valtaistumista.

Taulukko 15. Oulun yliopiston case-rakennerahastohankkeiden tuloksia.

Hankkeen nimi	Mitä konkreettisia tuloksia hankkeessa on tähän mennessä tullut?
WomenIT-Women in Industry and Technology	Pilotointien tuloksena hyviä jatkokehitettäviä aiheita joita kehitetään tulevan toimintakauden aikana. Valtaistumisen periaate koko kehittämiskumppanuudessa.
Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelma vuosille 2000-2006 (hankkeet 80370 ja 60130)	Sotkamoon on saatu synnytettyä kansallisen tason osaamiskeskittymä bio- ja elintarviketieteiden alueelle. Alueen yritykset ovat saaneet omaa tuotekehitystyötään vauhditettua hankkeen kautta luodun infran tuella. Hankkeen kautta on saatu koulutettua alueen haasteisiin vastaamaan kykenevä osaajajoukko elintarvike- ja bioalan tutkijoita.
Pohjois-Suomen KOMPASSI	Hanke on luonteeltaan esiselvityshanke, jonka tavoitteena on elinkeinoelämän ja yhteiskunnallisten muutosten monitoroinnin pohjoissuomalaisen toimintamallin rakentaminen. Tuloksena on tällä hetkellä mallin rakentaminen neljän yhteiskunnallisesti merkittävän review:n, katsauksen varaan: elinkeinoelämän toimialat, koulutus ja osaaminen, hyvinvointi ja aluekehitys. Monitorointia, arviointia ja ennakointia varten tunnustetaan ja kehitetään tiedon muodostuksen ja -käytön prosesseja, käsitteellisiä työkaluja ja tulkinta-avaimia. Perustoimintamallin ainekset ovat selvästi hahmottumassa hankkeessa tähän mennessä tehtyjen toimien avulla. Toimet ovat olleet kirjallisuuteen tutustumista, hanke-esittelyä monimuotoisissa workshoppeissa, neuvotteluissa ja seminaareissa, avaininformanttiryhmissä, yliopiston laitoksissa ja yksiköissä sekä projektiryhmässä.

Bioteknologian laboratorio on todella suuri hanke, jonka aluetaloudellista hyötyä tulee kriittisesti tarkastella. Bioteknologian laboratoriota on kehitetty jo kahtena ohjelmakautena hankerahoituksella. Vuoden 2006 jälkeen Biolaboratoriolle tulisi jo löytää pysyvämpi rahoitusmalli. Jatkon ratkaisemisen kannalta vuodet 2004-2006 ovat kriittisiä vuosia. Tarkemmin arvioitavat hankkeet arvioivat luovansa seuraavia aluetaloudellisia vaikutuksia (taulukko 16).

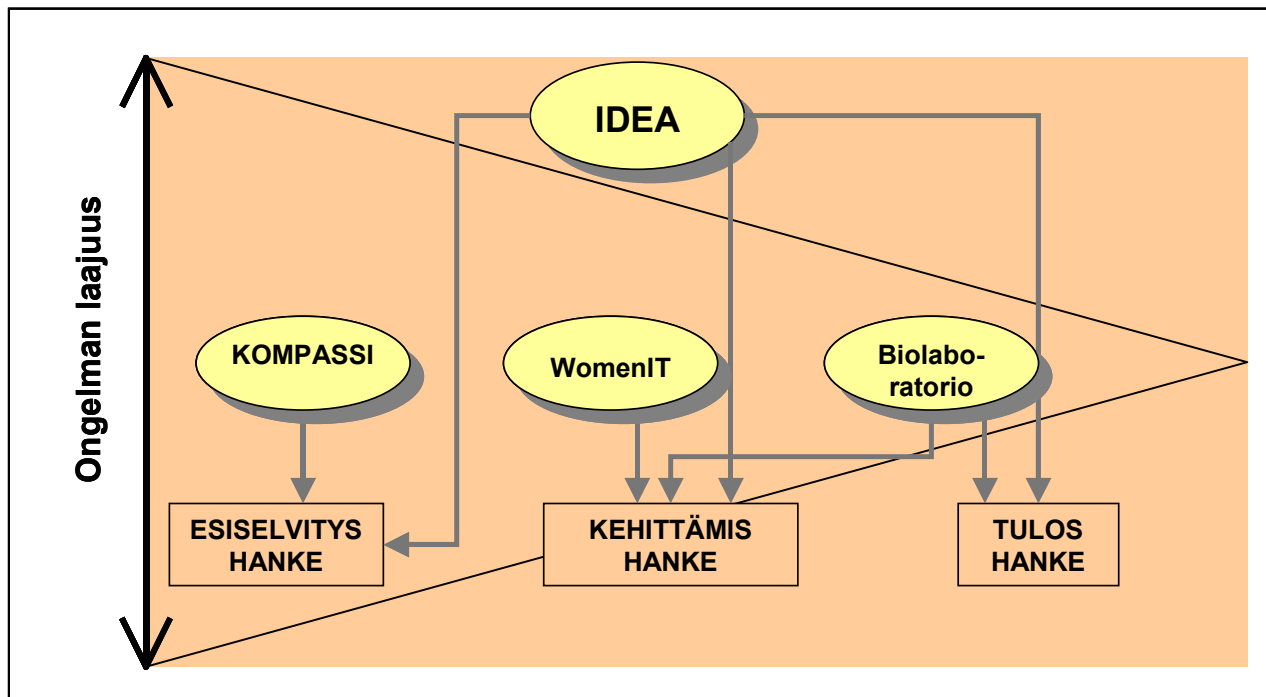
Taulukko 16. Hankkeiden aluetaloudellisia vaikutuksia.

Hankkeen nimi	Millaisia aluetaloudellisia vaikutuksia arviot hankkeella olevan?
WomenIT-Women in Industry and Technology	WomenIT-hankkeen tavoitteena on purkaa työelämän horisontaalista ja vertikaalista jakoa sukupuolen mukaisiin naisten ja miesten ammatteihin ja työtehtäviin. Tavoitteena on vaikuttaa niihin rakenteisiin ja toimintamalleihin, jotka ylläpitävät tätä jakoa ja samalla aiheuttavat muillakin yhteiskunnan sektoreilla havaittavaa epätasa-arvoa. WomenIT-hankkeen toimintaympäristöinä ovat päiväkodit, koulut, toisen asteen oppilaitokset, ammattikorkeakoulut.
Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelma vuosille 2000-2006 (hankkeet 80370 ja 60130)	Toiminta on kohdistunut kymmeneen pieniin ja keskisuuriin elintarvikealan yritykseen ja alueen maatalouden monipuolistamiseen. Hankkeen kautta on saatu vahvistettua laboratorion tutkijoiden osaamista ja projektityön valmiuksia vastaamaan alueen tarpeita. Hankkeen kautta on saatu vahvistettua laboratorion laitekantaa vastaamaan alueen yrittäjien tarpeita.
Pohjois-Suomen KOMPASSI	Hankkeen yhteiskunta- ja aluetaloudelliset vaikutukset ovat luonteeltaan välilliset ja ennaltaehkäisevät. Esiselvityshankkeella pyritään kehittämään ennakointi- ja arviointi-työvälinettä, joka tuottaa ja tuo asiantuntijoiden, aluekehittäjien ja elinkeinoelämän yhteisiin verkostoihin sekä suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseihin havainnollistettua ja integroitua tietoa Pohjois-Suomen elinvoimaan vaikuttavista ilmiöistä. Onnistuessaan esiselvityksen perusteella tehtävät toimenpiteet estävät tai vähentävät Pohjois-Suomen elinvoiman kannalta kielteisten ilmiöiden yhteiskunnallisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia.

Puheena olevien hankkeiden arviot hankkeiden toteutuksen aikana syntyneistä keskeisimmistä, ohjelman loppukaudella huomioitavista, oivalluksista kuvaavat hankkeiden erilaista luonnetta: Kompassi on pieni esiselvityshanke, jossa syntynyt keskeinen huomio on, että sen toteutuksen kuluessa hankkeen tavoitteet ovat hämärtyneet ja niiden saavuttaminen paljastunut alun perin ajateltua haastavammaksi. WomanIT taas on budjetiltaan Kompassia isompi kehittämishanke, joka on havainnut että ison hankkeen kautta tavoitteiden saavuttamista voi olla haasteellista, koska ison hankkeen tehokas hallinnointi on vaikeaa.

Biotekniikan laboratorion tavoitteena on biotekniikan perustoimintaohjelman yleistavoitteen mukaisesti luoda peruselementti Pohjois-Suomen strategian mukaiselle osaamiskeskittymälle Sotkamoon. Erityistavoite, elintarvikebiotekniikan alan tutkimukseen perustuvan osaamisen vahvistaminen tapahtuu lähinnä koulutuksen kautta. Hankkeen koulutusta on toteutettu Kainuussa muun muassa osallistumalla T&K-hankkeisiin Kainuun elintarvikealan yritysten ja yrittäjien kanssa. Koska hanke on kohdistunut lukuisiin alan yrityksiin sekä maatalouden monipuolistamiseen, sen kautta on saatu vahvistettua biotekniikan laboratorion työntekijöiden osaamista sekä projektityötä vastaamaan alueen tarpeita. Myös laboratorion laitekantaa on saatu hankkeen kautta täydennettyä vastaamaan paremmin alueen yritysten tarpeita. Koska Biotekniikan laboratorion perustoimintaohjelmalla voidaan vahvistaa tutkijoiden osaamista, he pystyvät jatkossa tekemään entistä korkeatasoisempaa työtä omalla alallaan. Osaamisen vahvistamisella on myös osaltaan vaikutusta henkilöstön pysymisellä syrjäisellä alueella. Biolaboratorio pyrkii luomaan hankkeella pysyviä alueellisia vaikutuksia, mikä on keskeisimpiä osaamiseen perustuvan alueellisen kehittämisen haasteita.

Tarkemmin arvioidtavat hankkeet sijoittuvat seuraavalla tavalla esiselvityshankkeista tuloshankkeisiin johtavalle hankepolulle (kuva 21):

Kuva 21. Kompassi-, WomenIT- ja Biolaboratoriohanke sijoittuminen hankepolulle.

Kompassi-, WomenIT- ja Biolaboratoriohanke merkitys yliopistolle

Pohjois-Suomen Kompassi -hanke on tärkeä tienavaaja Oulun yliopiston profiilissa. Hankkeen tavoitteena on luoda yliopistoon yhteiskunnallisten muutosten monitorointimalli, mikä merkitsee Oulun yliopistossa heikon, mutta yhteiskunnallisen palvelutehtävän menestyksellisen hoitamisen kannalta tärkeän yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen vahvistamista. Samalla Kompassin toimintojen menestyksellisen hoitamisen edellytys on yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen vahvistaminen. Kompassi siis vahvistaa yhteiskuntatieteellistä panosta Oulun yliopistossa ja Kompassin kaltaisia hankkeita sekä koko yhteiskunnallisen palvelutehtävän onnistumista edistää, jos yhteiskuntatieteillä on tunnustettu ja tunnistettu asema osana sivistysyliopistoa. Oulun seutu on Suomen voimakkaimmin muuttuvia alueita, mutta tällä alueella toimivassa Suomen merkittävimpiin yliopistoihin kuuluvassa Oulun yliopistossa ei ole yhteiskunnallista muutosta analysoivaa sekä päätöksenteon ja suunnittelun tueksi tietoa tuottavaa yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Tämä on tulevaisuuden kannalta huolestuttava kehityspiirre, johon Kompassi tuo helpotusta. Kompassissa voidaan ja tulee tehdä myös Kainuun hallintomallikokeilua tukevaa ennakoitua ja arviointia.

WomenIT-hanke on myös tärkeä avaus Oulun yliopiston profiiliin. Hanke yrittää avata Oulun yliopiston maskuliinista ulkokuorta, joka ulottuu yliopistosta voimakkaimmin ulospäin heijastuvista miesvaltaisista teknisistä tieteistä aina opiskelijakulttuurin osana olevaan teekkarikulttuuriin. Tämä maailma miehisine arvoineen ei ole kovin vahvasti naisia puoleensa vetävää. Ikäluokkien pienentyessä naisia tarvitaan kuitenkin enemmän teknisilläkin aloilla. Tyttöjä ja naisia on olennaisen tärkeää saada valitsemaan matemaattisia, luonnontieteellisiä ja teknisiä koulutus- ja työaloja. WomanIT-hanke pyrkii vastaamaan tähän haasteeseen

teknologian alalla. WomenIT-hankkeesta tehdyssä väliarvioinnissa tehtiin projektista johtopäätöksiä, joista muutamilla on selvästi yleistä merkitystä ja joita tulee muissakin hankkeissa pohtia. Keskeisimpiä niistä esitellään seuraavassa:

”Johtopäätös 1: Projekti on selvästi tarpeellinen, mutta toimintaympäristön haltuunotto on jäänyt vajavaiseksi. Projektin tulisi kyetä tekemään kaikille näkyväksi projektin tarve, toiminnan haasteet ja valittujen strategioiden perustelut. Johtopäätös 2: Projekti on kohdennukseltaan tarkoituksenmukainen, mutta tavoitteet on asetettu melko yleisellä tasolla. Projektin tavoitteet vaikuttavat realistisilta, mutta ne on asetettu melko yleisellä tasolla, jotta niillä voitaisiin aidosti ohjata toimintaa. Tavoitteiden saavuttamisessa haasteeksi saattaa nousta toimintamallien vakiinnuttaminen ja levittäminen sekä vaadittavat rakenteelliset muutokset. Kaiken kaikkiaan projektin vaikutukset voidaan tässä vaiheessa tiivistää sanomalla: *Projekti on käynnistänyt prosessin.*” (Net effect oy 2003.)

Biotekniikan laboratorio toteuttaa yliopiston alueyksikön tehtävää biotieteiden osalta Kainuun alueella. Biotekniikan perustoimintaohjelman erityistavoite, elintarvikebiotekniikan alan tutkimukseen perustuvan osaamisen vahvistaminen, tapahtuu lähinnä koulutuksen kautta. Koulutus on mm. ohjattua tutkimustyötä ja osallistumista Oulun ja muiden yliopistojen (erit. Kuopion yo) kanssa yhdessä biotekniikan laboratoriossa toteutettavien opintojaksojen organisointiin ja opetuksen toteutukseen. Hankkeessa tuotetaan tutkimussuunnitelman mukaan lukuisia julkaisuja, patenteja, kokousabstrakteja, opinnäytetöitä ja selvityksiä. Tutkimustyön ohjaamisella voidaan lisätä biotekniikan alan tutkintojen määrää. Biotekniikan laboratorion toiminnasta voidaan saada erityistä lisäarvoa, mikäli toimintaa jatkossa saadaan yhdistettyä entistä enemmän esimerkiksi lääketieteen ja tekniikan alan hankkeisiin. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan pitää laboratorion osallistumista Vuokatin Snowpolis -hankekokonaisuuden suunnitteluun elintarvikkeet-, liikunta-, terveys- sekä biomittaus -teemojen kehittelyn pohjalta.

6 Pohdinta

Yliopiston vuorovaikutus alueen kanssa asettaa uusia haasteita yliopiston hallinnolle sen kaikilla tasoilla (Kinnunen 2001, 6-8). Goddardin mukaan akateemisen johtajuuden luonne ja rooli on keskeinen, kun alueellista vuorovaikutusta halutaan käyttää apuna luotaessa yliopistosta avoimempaa ja dynaamisempaa instituutiota. (Goddard ym. 2003, 21-27.)

Yleisellä tasolla yliopistojen ulkoisen vuorovaikutuksen kehittämistä voidaan tehdä seuraavia johtopäätöksiä:

1. yliopiston ulkoinen toiminta vaatii tuekseen vahvoja institutionaalisia puitteita; se ei toimi itsestään tai irrallisena;
2. yhteiskunnallinen tehtävä on aktiivinen prosessi, ei yksittäinen tai kertaluonteinen tehtävä;
3. avainsanat ovat vuorovaikutteisuus, oppiminen, sopeutuminen ja kehittäminen;
4. arvioinnilla on keskeinen rooli yhteisön oman tietoisuuden, oppimisen, kehittymisen sekä kumppanuuden edistämässä. (esim. Goddard ym. 2003, 36-40.)

Tämän arvioinnin asetelman taustana on yliopiston EU-rakennerahastohankkeiden (maisteriohjelmat ja muut hankkeet) vaikutusten pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaaminen. Lähtökohtaisesti kaikkien EU-rakennerahastohankkeiden tavoitteena on pysyvät vaikutukset, hankkeiden tulisi olla ”rakenteita” muuttavia tai luovia. Näin kaikissa hankkeissa keskeinen kysymys on, millaisilla toimenpiteillä vaikuttavuus turvataan hankkeen jälkeen? Tähän kysymykseen vastaamiseen yliopiston hallinnon, tiedekuntien ja erillisyyksiköiden tulisi osoittaa tukea hankkeille. Yliopisto on asiantuntijaorganisaatio, jonka toiminnan ehdottomana ja ehkä merkityksellisimpänä ohjenuorana on pyrkimys korkeaan laatuun. Yliopiston pitää myös hanketoiminannassa näyttää tietä aluekehitysviranomaisille siitä, miten laadukkaan hanketoiminannan avulla luodaan pysyviä alueellisia vaikutuksia.

Kirjallisuus

Goddard, John, Teichler, Ulrich, Virtanen, Ilkka, West, Peter & Puukka, Jaana (2003). Processing external Engagement: A Re-evaluation of the third role of the University of Turku. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 16:2003. Helsinki.

Kinnunen, Juha (2001). Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuorovaikutteisuuden arvottamiselle. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5:2001. Helsinki.

Lajunen, Lauri (2003). Oulun yliopisto - vahva aluevaikuttaja. Acatiimi 8/2003.

Net effect oy (2003) WomenIT –projektin väliarviointi.

Pakkanen, Tapani (2003). Yliopistojen rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Acatiimi 8/2003.

Ponnikas, Jouni (2003). Globaali käsite paikallisessa kontekstissa: Kestävän kehityksen paikallistuminen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun EU:n aluepolitiikan toimijoiden mielipideilmastossa vuosina 1995-2002. REDEC Kajaani, Research Reports 9. Kajaani.

Tilastokeskus, ALTIKA (2003). http://www.tilastokeskus.fi/tk/tp_db/altika/altika.html

Tilastokeskus, Trendiennuste (2001). http://www.tilastokeskus.fi/tk/tp_db/altika/altika.html

OULUN YLIOPISTON RAKENNERAHASTOHANKKEIDEN ARVIOINTI – KYSELY MAISTERIKOULUTUSOHJELMILLE

1. Vastaajan tiedot

Vastaajan nimi

Ammattinimike

Työpaikka

Puhelinnumero

Sähköpostiosoite

Mistä lähtien tunnette maisteriohjelman? *(Rastittakaa)*

☐	Olen ollut mukana sen ideoinnista/suunnittelusta alkaen
☐	Tulin mukaan ohjelman saatua rahoituksen/juuri toteutuksen alkaessa
☐	Tulin mukaan ohjelman toteutuksen ollessa jo käynnissä (kesken hankkeen)

Mikä on roolinne ko. ohjelmassa? *(Rastittakaa)*

☐	vetäjä tai vastuhenkilö
☐	muuten ohjelmaan osallistunut
☐	muu, mikä? _____

2. Maisterikoulutusohjelman taustatiedot

Ohjelman nimi

Laajuus ov:na
(tavoitteena olevan
tutkinnon mukaan)

Suoritettava tutkinto

Ohjelma on? *(Rastittakaa)*

☐	kertaluonteinen
☐	jatkuva

Ohjelman
käynnistymispäivämäärä

Ohjelman pääasiallinen
toteutuspaikkakunta

Koulutusvolyymi:

Aloittaneiden
kokonaismäärä

--

--

--

--

--

--

Sisäänotto eriteltynä vuosittain

Tutkintomäärät:

Valmistuneiden kokonaismäärä

Tutkintomäärät eriteltyinä vuosittain

Ohjelman suorittaneiden valmistumisajat

Maisteriohjelman osallistujilta edellytetään?

☐	Opistotasoista tutkintoa
☐	AMK-tutkintoa
☐	Alempaa korkeakoulututkintoa (kotimainen tai ulkomainen)
☐	Opintoviikkokertymää, ilmoittakaa määrä: _____
☐	Muuta tutkintoa tai koulutusta, mainitkaa mitä: _____

4. Hyväksi luettuja opintoja oli keskimäärin / opiskelija: _____ ov:a?

5. Miten hyvin arvioitte ohjelman rekrytointiprosessin onnistuneen?

☐	Erinomaisesti
☐	Hyvin
☐	kohtalaisesti
☐	Huonosti

Perustelkaa vastauksenne:

6. Mikä on ohjelman pääasiallinen opetuskieli?

☐	suomi
☐	Ruotsi
☐	englanti
☐	muu, mikä? _____

7. Missä maisteriohjelma järjestetään?

☐	emokorkeakoulussa
☐	emokorkeakoulun filiaalissa, missä? _____
☐	muualla, missä? _____

8. Miten maisteriohjelma rahoitetaan? (Rastittakaa)

☐	EU:n ESR-rahoituksella
--------------------------	------------------------

☐	työministeriön rahoituksella
☐	OPM:n tietoteollisuusrahoituksella
☐	OPM:n erillisrahoituksella
☐	korkeakoulun budjettirahoituksella
☐	korkeakoulun hankerahoituksella
☐	OPM:n tietoteollisuusrahoituksella
☐	opiskelijoilta perittäville maksuilla
☐	maksullisena toimintana / tilauskoulutuksena, mainitkaa tilaaja:
☐	muun kotimaisen tahon rahoituksella, ilmoittakaa rahoittaja:

11. Jatko-opintokelpoisuus

Suoritettu tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden (rastittakaa)

☐	kyllä
☐	ei

12. Kenen tarpeita ohjelma ensisijassa palvelee? (numeroikaa seuraavat vaihtoehdot tärkeysjärjestykseen)

☐	yliopiston
☐	toiminta-alueensa
☐	kohderyhmien eli ohjelman opiskelijoiden
☐	rahoittajien
☐	muiden tahojen, minkä? _____

13. Miten hyvin arvioitte ohjelman toteuttavan yliopiston strategiaa?

☐	erinomaisesti
☐	hyvin
☐	kohtalaisesti
☐	huonosti

Perustelkaa vastauksenne:

14. Miten hyvin arvioitte ohjelman toteuttavan yliopistollista laatua?

☐	Erinomaisesti
☐	Hyvin
☐	kohtalaisesti
☐	Huonosti

Perustelkaa vastauksenne:

15. Millaisia yhteyksiä työelämään ohjelmalla on?

--

16. Ohjelmasta valmistuneiden yhteiskunnallinen sijoittuminen ja sijoittuminen työelämään

16. a) Millaisiin tehtäviin ohjelmasta valmistuneet ovat sijoittuneet? Ilmoittakaa lukumäärä ja prosenttiosuus kaikista valmistuneista

	lkm	%
Kuinka moni ohjelmasta valmistuneista on siirtynyt uusiin vaativampiin tehtäviin entisessä tai uudessa työpaikassa?		
Kuinka moni ohjelmasta valmistuneista on jäänyt tekemään entisiä tehtäviä aiemmassa työpaikassaan tai siirtynyt tekemään samankaltaisia tehtäviä uudessa työpaikassa?		
Kuinka moni ohjelmasta valmistuneista on joutunut työttömäksi?		

16. b) Miten muuten arvioitte ohjelman vaikuttaneen siitä valmistuneiden työuraan?

--

16. c) Miten maisteriohjelman suorittaneet ovat sijoittuneet alueellisesti? Ilmoittakaa lukumäärä ja prosenttiosuus kaikista valmistuneista

	lkm	%
Kuinka moni ohjelmasta valmistuneista on muuttanut töihin toiselle paikkakunnalle ohjelman suorittamispaikkakunnalta?		
Kuinka moni ohjelmasta valmistuneista on jäänyt töihin ohjelman suorittamispaikkakunnalle?		

16. d) Ovatko ohjelmasta valmistuneet perustaneet yrityksiä? (Rastittakaa)

	Ohjelmasta valmistuneet ovat perustaneet yksin tai muiden kanssa uuden/uusia yrityksiä ohjelman suorittamispaikkakunnalle, mainitkaa perustettujen yritysten lukumäärä:
	Ohjelmasta valmistuneet ovat perustaneet yksin tai muiden kanssa uuden/uusia yrityksiä jollekin muulle paikkakunnalle, mainitkaa perustettujen yritysten lukumäärä:

17. Millaisia muita alueellisia vaikutuksia arvioitte ohjelman synnyttävän?

--

18. Tämän arvioinnin keskeisenä tavoitteena on antaa palautetta ohjelmien jatkototeutusta varten. Mitä jatkossa huomioitavaa olette oppineet ohjelman toteutuksesta? (Voitte kertoa myös muita kommentteja arvioinnin tekijöille tai voitte kommentoida edellä esitettyjä kysymyksiä.)

--

PARHAAT KIITOKSET KYSELYYN VASTAAMISESTA!

OULUN YLIOPISTON RAKENNERAHASTOHANKKEIDEN ARVIOINTI –KYSELY

1. Vastaajan tiedot

Vastaajan nimi	
Vastaajan organisaatio	
Vastaajan puhelinnumero	

Mistä lähtien tunnet tämän hankkeen?

☐	Olen ollut mukana hankkeen ideoinnista/suunnittelusta alkaen
☐	Tulin mukaan hankkeen saatua rahoituksen/juuri toteutuksen alkaessa
☐	Tulin mukaan hankkeen toteutuksen ollessa jo käynnissä (kesken hankkeen)

Mikä on roolisi hankkeessa? *Rastita.*

☐	Hankevetäjä tai vastuhenkilö
☐	Muuten hankkeeseen osallistunut
☐	Muu, mikä?

Hankkeen taustatiedot

Hankenumbero	
Hankkeen nimi (täydellisenä!)	
Hankkeen aloituspäivämäärä	
Hankkeen kokonaisrahoitus (euroa)	
Kokonaisrahoituksesta tähän mennessä käytetty (%)	
Kunta, josta hanketta johdetaan	

3. Olisiko hanke toteutettu ilman rakennerahastorahoitusta?

☐	Kyllä
☐	Kyllä, mutta suppeammin
☐	Kyllä, mutta myöhemmin
☐	Ei
☐	En osaa sanoa

4. Hankkeen tarpeellisuus alueella ja kunnissa? *Oletko väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?*

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. *Rastita.*

	1	2	3	4	5
Hanke kiinnostaa alueen asukkaita yleensä					
Hanke kiinnostaa alueen tiedotusvälineitä					
Hanke kiinnostaa alueen yrittäjiä					
Hanke kiinnostaa alueen päättäjiä					

Hanke on nuorten tai opiskelijoiden suosiossa					
Hanke on eläkeläisten suosiossa					
Hanke on vain yksi muiden hankkeiden joukossa					
Hankkeen toimintatapa rohkaisee osallistumaan					

5. Hankkeen toteutusalue

Valitse toteutusaluetta parhaiten kuvaava vaihtoehto.

☐	Kaupunki / Kunta
☐	Kunnan osa
☐	Seutukunta
☐	Useampi seutukunta
☐	Maakunta
☐	Valtakunnallinen
☐	Kansainvälinen

6. Mille alueelle hankkeen aluetaloudelliset vaikutukset pääosin kohdentuvat?

Valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto.

☐	Oulun kaupunki
☐	Oulun seutu
☐	Koko Pohjois-Pohjanmaa
☐	Kajaanin kaupunki
☐	Kajaanin kaupunkiseutu
☐	Koko Kainuu
☐	Pohjois-Suomi
☐	Muu kaupunki/seutu/maakunta/alue, mikä? _____

7. Mihin ohjelmaan hanke ensisijassa liittyy? Valitse mielestäsi tärkein seuraavista.

☐	Hankkeen toiminta-alueen maakuntaohjelmaan
☐	Länsi-Suomen tavoite 2 –ohjelmaan
☐	Itä-Suomen tavoite 1 –ohjelmaan
☐	Oulu 2006 kasvusopimukseen
☐	Hankkeen toiminta-alueen aluekeskusohjelmaan
☐	Hankkeen toiminta-alueen osaamiskeskusohjelmaan
☐	Hankkeen toiminta-alueen elinkeinostrategiaan
☐	Hankkeen toiminta-alueen korkeakoulustrategiaan
☐	Hankkeen toiminta-alueen muuhun strategiaan tai ohjelmaan

8. Missä määrin hanke edistää seuraavia tavoitteita? 1=ei lainkaan, 2=jonkin verran, 3=en osaa sanoa, 4=merkittävästi, 5=erittäin merkittävästi. Rastita.

Yritysten toimintaedellytyksiin ja yrittäjyyteen liittyvät tavoitteet:

	1	2	3	4	5
Hankkeen toiminta-alueen kaupunkirakenne paremmin kasvuun vastaavaksi					
Kilpailukykyisen logistiikan kehittyminen hankkeen toiminta-alueelle					

Vetovoimaisen ympäristön kehittyminen					
Hankkeen toiminta-alueen kansainvälistyminen					
Tuoteinnovaatioiden kehitys ja käyttöönotto					
Yrittäjätaitojen kehittyminen					
Uusien yritysten syntyminen					
Yritysten kasvuun liittyvien ongelmien ratkaisu					
Yritysten välisten verkostojen luominen					
Hankkeen toiminta-alueen infrastruktuuriverkoston parantaminen					
Tietoyhteiskunnan kehittäminen hankkeen toiminta-alueelle					

Yritysklustereiden edistämiseen liittyvät tavoitteet:

	1	2	3	4	5
Hyvinvointiteknologian kehittämisen edistäminen					
Informaatioteknologian kehittämisen edistäminen					
Langattoman informaatio- ja viestintäteknologian kehittyminen					
Sisältötuotannon ja median kehittämisen edistäminen					
Bioteknologian kehittämisen edistäminen					
Ympäristöalan yritystoiminnan kehittämisen edistäminen					

Elinkeinorakenteen vahvistamisen ja monipuolistamisen tavoitteet:

	1	2	3	4	5
Hankkeen toiminta-alueen vahvojen elinkeinoalojen kehittäminen					
Hankkeen toiminta-alueen kasvu- ja mahdollisuusalojen vahvistaminen ja uusien tunnistaminen					
Hankkeen toiminta-alueen elinkeinorakenteen monipuolistaminen					
Oulun vahvistaminen Pohjois-Suomen kehityksen veturina					

9. Miten hankkeen tavoitteet ovat tähän mennessä mielestäsi toteutuneet?*Rastita.*

☐	Erinomaisesti
☐	Hyvin
☐	En osaa sanoa
☐	Kohtalaisesti
☐	Huonosti

10. Mitä konkreettisia tuloksia hankkeessa on tähän mennessä tullut?**11. Hankkeessa tähän mennessä saavutetut uudet yritykset ja työpaikat?****Montako uutta työpaikkaa on luotu?**

- joista miehille?
- joista naisille?

Montako säilytettyä työpaikkaa on saatu?

- joista miehille?
- joista naisille?

Montako uutta yritystä on luotu?

- joista miesten perustamia?
- joista naisten perustamia?

12. Millaisia aluetaloudellisia vaikutuksia arvioit hankkeella olevan?

--

13. Miten arvioit hankkeen toimintamallia?

Oletko väittämien kanssa samaa vai eri mieltä? 1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä. Rastita.

	1	2	3	4	5
Hanke on tuonut uusia yhteistyökumppaneita					
Hankkeen operatiivinen johtamisjärjestelmä on toimiva					
Hankkeen seuranta ja dokumentointi on systemaattista					
Yhteistyö rahoittajien kanssa toimii hyvin					
Yhteistyö Oulun alueella hankkeiden välillä on tuloksellista					
Oulun yliopisto tukee tehokkaasti / riittävästi hanketoimintaa					

14. Seuraavassa on joukko väittämiä hanketyön mahdollisista ongelmakohdista. Missä määrin olette kohdanneet näitä teidän

hankkeessanne? Rastita näkemystäsi parhaiten vastaava vaihtoehto: 1= tämä ei ole lainkaan ongelma tässä hankkeessa, 2=tämä ei ole mainittava ongelma, 3=en osaa sanoa, 4=tämä on jossain määrin ongelma, 5= tämä on tyypillinen/suuri ongelma tässä hankkeessa.

	1	2	3	4	5
Hankkeen tavoitteet on asetettu epärealistisesti					
Hankkeessa on aktiivisia osallistujia liian vähän					
Yksityisen rahan kokoamisessa on ollut ongelmia					
Ohjausryhmän rooli on lähinnä muodollinen eikä se tue aidosti toimintaa					
Hankkeen tavoitteet eivät ohjaa hankkeen käytännön toimintaa					
Puute hyvistä hanketoiminnan malleista					
Uusien ideoiden toteuttaminen hankkeen kautta on vaikeaa					
Yhteistyö hanketoteuttajien välillä ei toimi kunnolla					
Tiedon kulku hankkeen sisällä on heikkoa					
Henkilösuhteet hankkeessa ovat tulehtuneet					
Hanke on liikaa vetäjän vastuulla					

Alueiden välinen yhteistyö ei ole riittävästi tukenut hankkeen toteutusta					
Kiinnostuksen puute ryhmissä, joille hanke on suunnattu					
Liian pitkät etäisyydet niiden ryhmien välillä, joille hanke on suunnattu					
Hanketoiminnan liika byrokraattisuus tai muut hallinnolliset ongelmat					
Muu, mikä? (Kommentoi alla)					

Muu toteutusta vaikeuttava tekijä tai ongelma, mikä (sanallinen kuvaus)

15. Kuinka monta yhteistyökumppania hankkeellanne on seuraavista tahoista mukaan lukien päätoimijat, edunsaajat, rahoittajat ja niin edelleen?

	0	1-2	3-4	5-6	Yli 6
Yritykset					
Oppilaitokset					
Kuntien viranomaiset					
Maaseudun toimintaryhmät (esim. kyläyhdistykset)					
Korkeakoulut tai tutkimuslaitokset tai yliopistot					
Muut valtion viranomaiset					
Muut projektit					
Yksityiset henkilöt					
Työttömät					
Kansainvälinen partneri					
Valtakunnallinen partneri					

16. Mikä on ollut seuraavien tahojen rooli hankkeessa?

1=taho on ollut mukana suunnittelemassa hanketta, 2=taho on ollut toteuttamassa toimenpiteitä, 3=hankkeen toimenpiteet ovat kohdistuneet tahoon, 4=ilman tahoja hankkeen tavoitteet eivät toteutuisi, 5=taho on hyötynyt eniten hankkeen tuloksista, 6=taho ei liity hankkeeseen/en osaa sanoa. Rastita. Voit valita myös useita vaihtoehtoja.

	1	2	3	4	5	6
Yritykset						
Oppilaitokset						
Kuntien viranomaiset						
Maaseudun toimintaryhmät (esim. kyläyhdistykset)						
Korkeakoulut tai tutkimuslaitokset tai yliopistot						
Muut valtion viranomaiset						
Nuorten työpajat						
Muut projektit						
Yksityiset henkilöt						
Työttömät						
Kansainvälinen partneri						
Valtakunnallinen partneri						

17. Onko hankkeellanne ollut yhteistyötä? Valitse yksi tai useampia vaihtoehtoja.

☐	Lähiseuduilla, paikallisesti (seutukunta tai kunta)
☐	Toimialueenne ulkopuolella muualla Suomessa
☐	EU:ssa

☐	EU:n ulkopuolella
☐	Ei lainkaan yhteistyötä hankkeen toimialueen ulkopuolella

18. Miten hankkeen jatko toteutetaan rakenerahastorahoituksen päätyttyä? *Rastita.*

☐	Toimintaa jatketaan toteuttajan omalla panostuksella ilman hankerahoitusta
☐	Vastuu jatkosta siirtyy yhteistyökumppanille
☐	Jatketaan erikseen haettavalla uudella hankkeella
☐	Hankkeen toimintaa jatketaan yritystoimintana
☐	Hankkeen toiminta siirtyy osaksi julkisen sektorin organisaation budjettirahoitteista toimintaa
☐	Ei jatketa, hanke on infrastruktuuri- tai rahoitushanke, joka luo edellytyksiä muulle toiminnalle
☐	Ei jatketa, toiminta päättyi hankkeen päättymisen myötä, miksi?
☐	En osaa sanoa

19. Jos olette suunnitelleet hankkeenne toiminnalle jatkoa tai uutta hanketta, aiotteko hakea rakenerahastorahoitusta?

☐	Kyllä
☐	Ei
☐	En osaa sanoa

Jos ette hae rakenerahastorahoitusta, mistä aiotte hakea rahoitusta toiminnan jatkolle?

20. Tämän arvioinnin keskeisenä tavoitteena on antaa palautetta ohjelman loppukautta ajatellen. Mitä jatkossa hyödynnettävää olet erityisesti oppinut hankkeen toteutuksesta? Voit kertoa myös muita kommenttejasi arvioinnin tekijöille.

KIITOS VASTAAMISESTA!